

Riksdagens protokoll

2006/07:98

Onsdagen den 25 april

Kl. 09.00 – 13.40

16.00 – 16.14

Protokoll
2006/07:98

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 april.

2 § Meddelande om aktuell debatt

Andre vice talmannen meddelade att på begäran av Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om integrationspolitiken anordnas *torsdagen den 26 april kl. 15.30*.

Från regeringen skulle integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt med anledning av händelserna i Rosengård

Mot bakgrund av händelserna på Rosengård i Malmö den senaste veckan begär Miljöpartiet de Gröna en aktuell debatt. Vi anser att det är av största vikt att riksdagen och partierna diskuterar det som inträffat, drar lärdom av detta och givetvis vidtar åtgärder.

Liknande händelser kan inträffa även på andra orter i Sverige och det är därför viktigt att riksdagen vidtar åtgärder i förebyggande syfte. Riksdagen kan inte sitta på åhörarläktaren utan måste ta tag i situationen. Det behövs en nationell handlingsplan för att medverka till mångfald och en god integration i samhället.

Miljöpartiets solidaritet finns hos den stora majoritet i Rosengård som tar avstånd från våld och skadegörelse, och som vill ha en trygg livsmiljö. Vår utgångspunkt är att alla människor som lever i Sverige ska ha möjlighet till arbete och trygghet. Regeringens politik riskerar att förstärka utanförskapet och öka klyftorna i samhället. Staten måste garantera ekonomiskt stöd till kommuner som solidariskt ställer upp och tar emot flyktingar, till exempel från Irak.

Vi utgår från att regeringen i en aktuell debatt i riksdagen kan lämna relevant information om hur de ser på situationen och vilka eventuella åtgärder regeringen avser vidta.

Stockholm den 19 april 2007

Maria Wetterstrand

Riksdagsledamot och språkrör, Miljöpartiet de Gröna

3 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att ett meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2006/07:480

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:480 Ersättning från a-kassan för personer under 25 år

av Ann-Christine Ahlberg (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 maj 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 20 april 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2006/07:FPM68 Förordning om folk- och bostadsräkningar
KOM(2007)69 till finansutskottet

2006/07:FPM69 Rambeslut om erkännande och övervakning av villkorliga och alternativa påföljder, till justitieutskottet

2006/07:FPM70 Bränslekvalitetsdirektivet *KOM(2007)18* till miljö- och jordbruksutskottet

6 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2006/07:104 till finansutskottet

Prot. 2006/07:98
25 april

---

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Justitieutskottets betänkande 2006/07:JuU13
Konstitutionsutskottets betänkanden 2006/07:KU9 och KU13

8 § Europarådet

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU6
Europarådet (skr. 2006/07:81 och redog. 2006/07:ER1).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

9 § Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under år 2006

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU13
Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under år 2006 (skr. 2006/07:82 och redog. 2006/07:OSSE1).

*Verksamheten inom
Organisationen för
säkerhet och
samarbete i Europa
under år 2006*

Anf. 1 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m):

Fru talman! I dag lägger utrikesutskottet fram sitt betänkande som behandlar två skrivelser, en från regeringen om OSSE:s verksamhet under 2006 och en från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling. Även om betänkandet är mycket kortfattat och beslutet enhälligt är innehållet i skrivelserna viktigt. Sverige spelar, som en av 56 ledamöter i OSSE, en betydande roll i dess arbete för demokrati och mänskliga rättigheter, liksom för samarbete och säkerhet.

OSSE:s medlemsstater täcker det geografiska området mellan Vladivostok och Vancouver där såväl Kanada och USA som Ryssland ingår. Det är en av de få europeiska organisationer där både ryssar och amerikaner träffas regelbundet och det enda säkerhetspolitiska samarbetsorgan i Europa i vilket alla europeiska stater samt USA och Kanada, men också länderna i Kaukasus och Centralasien, deltar på samma villkor.

OSSE utvecklades redan under det kalla kriget ur den europeiska säkerhetskonferensen som grundades 1975. Den parlamentariska församlingen inrättades först 1991 och har tre utskott – politik, ekonomi och mänskliga rättigheter. Dessa växte ur de tre korgarna i slutakten av Helsingforskonferensen 1975.

OSSE har fältmissioner i många länder med syfte att förebygga eller lösa kriser, till exempel den i Kosovo inför den kommande självständigheten, samt i Makedonien, Montenegro, Georgien och Armenien. Därutöver försöker OSSE hjälpa till att lösa de frysta konflikterna i Georgien med Sydossetien och Abchasien, i Armenien med Nagorno-Karabach och i Moldavien med Transnistrien.

OSSE:s andra huvuduppgift ligger i den mänskliga dimensionen. Den ska förhindra spridningen av små och lätta vapen samt bekämpa människohandel och trafficking. För det ändamålet har OSSE inrättat ett flertal underorganisationer. Det finns ett kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter, Odihr, som utöver valövervakningarna även anordnar regelbundna konferenser om frågor som rör mänskliga rättigheter. Vidare finns en högkommissarie för frågor om nationella minoriteter – just nu är det Rolf Ekéus – samt en representant för mediefrihet.

Den parlamentariska församlingen leds av Göran Lennmarker, som är talman. Sverige har även ett flertal andra viktiga representanter i den parlamentariska församlingen. Tone Tingsgård är en av viceordförandena och ansvarig för jämställdhetsfrågor, och Cecilia Wigström är viceordförande i det tredje utskottet, som sysslar med mänskliga rättigheter.

OSSE:s parlamentariska församling arbetar hårt för demokratiutvecklingen i Centralasien och södra Kaukasus. Göran Lennmarker reser ofta till Baku och grannregionerna för att medla i Nagorno-Karabachkonflikten. Den parlamentariska församlingen har beslutat att hålla sommarsessionen 2009 i Kazakstan, trots att regeringen sade nej under ministermötet. Den parlamentariska församlingen anser att detta kan vara ett sätt att stödja de demokratiska reformerna.

Det viktigaste arbetet, förutom arbetet i utskotten, är valövervakningen. Där arbetar OSSE:s parlamentariska församling gemensamt med Odihr. Det är ett sätt för oss parlamentariker från medlemsländerna att aktivt delta i ett demokratiskt arbete, och vi har i den svenska delegationen fattat beslut om att varje delegationsmedlem åtminstone vartannat år ska försöka delta i minst en valövervakning. Det är ett mycket viktigt arbete eftersom det ger valen som övervakas demokratisk legitimitet.

Valövervakningen sker främst i länderna öster om Wien, vilket kritiserats av Ryssland och Vitryssland. Detta upprätthålls dock av OSSE:s parlamentariska församling. Under 2006 hölls sju valövervakningar. Två val, i Vitryssland och Tadzjikistan, uppfyllde inte OSSE:s kriterier för att gälla som demokratiska val och underkändes. Tyvärr har det under den senaste tiden uppstått slitningar mellan OSSE:s parlamentariska församling och Odihr om arbetsfördelningen under valövervakningarna, vilket tillsammans med diskussionerna mellan USA och Ryssland om OSSE:s framtida roll sliter hårt på arbetet.

Sverige spelar en viktig och aktiv roll inom OSSE och i OSSE:s parlamentariska församling. Det kan hjälpa genom att se till att den goda idén med OSSE, som utöver all politik bereder en viktig mötesplats för de europeiska länderna å ena sidan och Ryssland och USA å den andra, inte förstörs genom de interna spänningarna.

Sverige har även lyckats sätta stödet för en fredlig utveckling på Balkan som nummer ett på OSSE:s agenda.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

10 § Behandling av personuppgifter inom Försvarsmaktens och Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet

Föredrogs

försvarsutskottets betänkande 2006/07:FöU6

Behandling av personuppgifter inom Försvarsmaktens och Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet (prop. 2006/07:46).

Anf. 2 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Detta betänkande behandlar frågan om personuppgifter inom Försvarsmaktens och Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet. Det är en synnerligen delikat fråga. Betänkandet innehåller många detaljer, och det är inte lätt att pedagogiskt beskriva innehållet. Som man kan gissa av namnet, Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet, handlar det om ytterst hemlig verksamhet, så hemlig att det är svårt att föreställa sig vad de egentligen gör när de går till jobbet på radioanstalten.

Självklart måste vi skydda vårt land och våra medborgare från krig, spioneri och terrorism. Staten ska vara ansvarig för att detta skydd finns för oss medborgare. Samtidigt måste man vara ytterst varsam med människors rätt att ha sitt privatliv i fred, fritt från all form av integritetsstörande verksamhet. Grundprincipen måste vara att ingen ska ha rätt att läsa de brev som min moster i Luleå sänder till min andra moster i Strömstad, eller avlyssna deras telefonsamtal till varandra.

Här gäller det att noga överväga mitt behov och min rätt till integritet och skydd av privatlivet mot behovet och nödvändigheten av skydd för medborgarna och för rikets säkerhet.

Vänsterpartiet anser att det är bra att frågan om personuppgiftsbehandling inom försvarsunderrättelsetjänsten regleras separat. Vi stöder även tanken bakom propositionen, att anpassa försvarsunderrättelsetjänstens möjligheter att aktivt bedriva verksamheten på de förändrade villkor som den tekniska utvecklingen medfört och att personuppgiftsbehandlingen rättsligt anpassas till detta. Vissa delar av förslaget bör dock förändras, förtydligas och i somliga fall tas bort.

Prot. 2006/07:98
25 april

*Verksamheten inom
Organisationen för
säkerhet och
samarbete i Europa
under år 2006*

*Behandling av person-
uppgifter inom
Försvarsmaktens och
Försvarets radio-
anstalts underrättelse-
verksamhet*

Fru talman! Propositionen anför lagförslag som innebär att regeringen meddelar föreskrifter om vilka myndigheter som ska ha direktåtkomst till uppgiftssamlingar hos Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt. Vi i Vänsterpartiet avstyrker detta och menar att beslutet ska tas av riksdagen. Riksdagens valda ledamöter ska godkänna vilka myndigheter som genom egen direktåtkomst ska kunna ta del av insamlad information.

En viktig aspekt i underrättelsesammanhang är den problematik som finns då civila och militära underrättelsetjänster överlappar varandra när det gäller såväl befogenheter som aktiviteter. Därför är det viktigt att skiljelinjen mellan den militära och den civila underrättelseverksamheten blir tydlig. I lagförslaget anges att personuppgiftsbehandling av Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt får ske vid misstankar om bland annat terroristbrott.

Vänsterpartiet menar att det är polisen och inte militären som ska handha brott och brottsbekämpning. Förslaget innebär enligt vår mening att försvarsmyndigheter får tillgång till och kan lagra personuppgifter för polisiär verksamhet. Vi avstyrker detta förslag. Underrättelseinformation och uppgiftsbehandling för polisiär verksamhet ska endast ske under ledning och styrning av polisen. Men det kan naturligtvis innebära att polismyndigheten ska kunna ha en nära samverkan med militära myndigheter.

Fru talman! I propositionen föreslås att personuppgifter ska få föras över till andra länder eller mellanfolkliga organisationer, utan att det införs en enligt vår mening tillräcklig reglering för beaktande av den enskildes rättssäkerhets- och integritetsintressen. Det bör därför i lagen införas som förutsättning att det finns en adekvat skyddsnivå för personuppgifter i det land eller den mellanfolkliga organisation som det handlar om. Sverige måste skaffa garantier för skydd av integritet för svenska medborgare. Ett utlandssamarbete som innefattar utlämnande av personuppgifter bör föregås av ett skriftligt tillstånd från regeringen.

Regeringen bör endast ha rätt att meddela föreskrifter om överföring av personuppgifter till andra länder eller mellanfolkliga organisationer eller att besluta om sådan överföring i ett enskilt fall utan hänsyn till gällande sekretess om det är nödvändigt för insatsstyrkornas säkerhet i samband med att Sverige deltar i internationella konfliktförebyggande insatser eller krishanteringsinsatser.

Fru talman! Var och en, varje enskild person, ska ha rätten att vid ansökan få veta om hon finns i underrättelsetjänstens register. Man ska även ha rätt till rättelse eller borttagande av felaktiga uppgifter. Det är bra och det stärker min möjlighet att faktiskt ta reda på om jag finns i dessa uppgiftssamlingar och vilka uppgifter som myndigheten har om mig.

Enligt förslaget ska staten ersätta den registrerade för den skada och kränkning av den personliga integriteten som har orsakats av en behandling av personuppgifter i strid med de föreslagna lagarna och föreskrifterna, som har meddelats. Vänsterpartiet ställer sig positivt till detta.

När det gäller preskriptionstiden för rätten till skadestånd vill vi att förslaget ska utformas annorlunda. Med nuvarande regler räknas preskriptionstiden från tidpunkten då den skadebringande handlingen utfördes. Detta har lett till att ett antal människor inte haft rätt till skadestånd, eftersom de av olika anledningar fått reda på informationen då preskript-

ionstiden gått ut. Den situationen kan lätt uppstå eftersom vi här talar om ytterst hemlig verksamhet som den enskilde inte haft kännedom om.

Vänsterpartiet anser därför att preskriptionstiden för rätten till skadestånd ska räknas från den tidpunkt då den skadelidande får kännedom om den skadebringande handlingen och inte från tidpunkten då den skadebringande handlingen företogs. Detta för att man ska få en reell möjlighet till upprättelse och skadestånd.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 3 KARIN ENSTRÖM (m):

Fru talman! Det ärende som vi ska debattera och besluta om i dag har rönt betydligt mindre uppmärksamhet i debatten än storebror till den här propositionen, som heter *En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet*. Det kanske inte är så konstigt, eftersom den här propositionen handlar om hur man reglerar vad som gäller för personuppgifter som kan komma att behandlas inom Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet, inte hur de har inhämtats.

Med detta sagt vill jag ändå betona vikten av att förslagen i propositionen genomförs. Behandlingen av personuppgifter måste alltid kringgärdas av ett så starkt integritetsskydd som möjligt, eftersom det handlar om känsliga uppgifter som använda på fel ställe och på fel sätt verkligen kan innebära lidande och besvär för den som drabbas.

Förslagen i propositionen innebär att de bestämmelser som är nödvändiga utifrån ett integritetsskyddsperspektiv regleras i lag. Regleringen gäller för vilka ändamål personuppgifter får behandlas inom dessa verksamheter och vilka begränsningar som ska gälla. Förslagen innebär också att regleringen av personuppgiftsbehandlingen anpassas till den tekniska utvecklingen.

Lagförslagen är utformade så att de är heltäckande. De ska inte behöva korsläsas eller kompletteras med någon annan lag, utan de innehåller alla de bestämmelser som ska vara tillämpliga för Försvarets radioanstalts behandling av personuppgifter. Flera av de bestämmelserna är likalydande med motsvarande bestämmelser i personuppgiftslagen, som ju gäller i stort och har gällt hitintills.

I dag finns det bestämmelser om personuppgiftsbehandling i Försvarets radioanstalt i en förordning, 2001:703. Utskottets majoritet delar regeringens uppfattning att en lagreglering ger ett starkare skydd för den enskildes integritet och att de grundläggande principerna ska slås fast i lag och inte endast i en förordning. Det är en av huvudpoängerna i betänkandet.

Utskottet tillstyrker också att de delar av personuppgiftslagen från 1998 som är tillämpliga inarbetas i den nya lagen. Det blir enklare och bättre för dem som ska tillämpa detta. Det blir mer överblickbart och enklare om detta återfinns i en och samma lag.

Fru talman! Jag vill också kommentera de reservationer som finns i betänkandet.

När det gäller vilka myndigheter som ska ha direktåtkomst till uppgifterna anser utskottet i likhet med regeringen att verksamheten inom Försvarets radioanstalt är av den arten att det inte är lämpligt att i lag detaljreglera vilka myndigheter som ska ha direktåtkomst. Däremot kan man reglera

det i en förordning. Det ska framgå av en förordning, så att det finns tydligt och klart. Det är också lättare att ändra i en förordning än att behöva gå tillbaka och ändra det i lag.

Uppgiftsinsamlingen för polisiär verksamhet beror på att det enligt säkerhetsskyddslagen, 1996:627, vid verksamhet hos staten, kommunerna och landstingen ska finnas ett säkerhetsskydd mot terroristbrott. Det är ett sådant säkerhetsskydd som avses för den militära säkerhetstjänsten enligt 10 § i regeringens lagförslag. Verksamheten är till skydd för Försvarmakten. Det är inte någon polisiär verksamhet.

En svårare och känsligare fråga är utlämnande av uppgifter till andra länder. Precis som regeringen menar utskottet att det svårligen kan regleras i lag. När det görs ska det kringgärdas av stark sekretess. Det får inte ske om sekretessen hindrar det och det ska vara nödvändigt för att Försvarmakten och Försvarets radioanstalt ska kunna fullgöra sina uppgifter. Det ska redovisas för Regeringskansliet och Försvarets underrättelse-nämnd. Det är vi i utskottet nöjda med.

När det gäller preskriptionstiden kan jag ha viss förståelse för Gunilla Wahléns betänkligheter och reservationen. Men utskottet har funnit att det är svårt att genom den här lagen ändra den preskriptionslag och de regler som gäller i dag. Därför vill vi avslå reservationen.

Fru talman! Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationerna.

Anf. 4 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Det är bra att riksdagen med mycket bred majoritet nu i nya lagar reglerar behandlingen av personuppgifter hos Försvarmakten och Försvarets radioanstalt. Det är viktiga frågor med bäring på landets säkerhet och den personliga integriteten.

Lagen behandlar bland annat hur personuppgifter ska hanteras, hur personuppgifter kan lämnas ut, enskildas rättigheter och andra frågor. En lagreglering ger ett starkare skydd för den enskildes integritet. Därför slås de grundläggande principerna nu fast i lag till skillnad från dagens läge med en förordning som ger ett svagare skydd.

Utskottsmajoriteten finner regeringens förslag väl underbyggda och tillstyrker dem. Jag yrkar liksom föregående talare bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag vill också uttala en from förhoppning att även regleringen av själva signalspaningen, som just i dessa dagar bereds i utskottet, kan leda till en bred samsyn.

Försvarsfrågor är liksom integritetsfrågor synnerligen viktiga. Det är svåra avvägningar som måste göras. Det är en styrka med en bred samsyn. Det vore bra för landet och vår beredskap om vi kunde hitta en sådan samsyn även vad gäller själva signalspaningen. En del återstår att göra, och frågan ligger hos utskottet. Vi får se var det hamnar.

Det finns några reservationer. Karin Enström har på ett bra sätt behandlat utskottsmajoritetens syn på dem. Jag instämmer i utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 5 ALLAN WIDMAN (fp):

Fru talman! Det tål att understryka det som Staffan Danielsson just sade om de regler som är till skydd för den personliga integriteten. Det skydd som ligger i att detta nu inte längre är en förordning utan en lag

antagen av riksdagen gör de farhågor som en del har haft om förslaget om signalspaning något mindre.

Detta är en produkt som riksdagen har givit regeringen i uppdrag att komma med. Det skedde för ett antal år sedan. Riksdagen underströk hur viktigt det var att frågorna reglerades i lagform. Så är det när vi i vår regeringsform värnar om till exempel mänskliga rättigheter. Som ett särskilt skydd uppställer man krav på att inskränkningar bara får göras just i form av lag.

Det finns skäl att alldeles kort kommentera de reservationer som inlämnats i ärendet och som Karin Enström redan har berört. Frågan gäller vilka myndigheter som ska ha en direktåtkomst till de uppgifter som tas fram i underrättelsesammanhang. Man kan konstatera att detta i dag inte är någonting som hålls hemligt. Det regleras i förordningsform av regeringen. Det är öppet för vem som helst att ta del av det.

Om man uppställer kravet att det i lagstiftningsform ska regleras om varje myndighet som ska ges tillgång eller inte längre ha tillgång till dessa uppgifter får vi en väldigt trögrörlig statsförvaltning utan att vi för den sakens skull vinner något.

Vänsterpartiet tar också upp frågan om gränsdragningen mellan de polisiära myndigheterna å ena sidan och Försvarmakten å andra sidan.

Sedan pekar man på att regleringen även gäller misstankar om terroristbrott. Det är precis som Karin Enström sade. Det får enbart ske om det handlar om ett planerat, förberett terroristbrott som just utgör ett hot mot Försvarmaktens personal eller materiel.

Det är då enligt lag som myndigheten, i likhet med ett stort antal andra myndigheter, har en skyldighet att vidta åtgärder för att skydda sin personal och sin materiel. Det får alltså inte grundas på något brottsbekämpande eller brottsutredande intresse.

När det gäller överförande av uppgifter till annat land kan man konstatera att lagstiftningsförslaget här inte innebär någon ändring i förhållande till den situation som gäller i dag.

Precis som nämndes tidigare har Försvarmakten en skyldighet att anmäla till regeringen vilka samarbeten som finns, vilka överföranden av uppgifter som sker och till vilka länder. Det ger regeringen en möjlighet att tydligt ingripa om man menar att Försvarmakten begår misstag.

Jag är lite bekymrad över Vänsterpartiets vilja att inskränka överförande av personuppgifter till andra länder i de fall då det har betydelse för den svenska insatsstyrkan.

Fru talman! Vi lever i en värld där systemhoten mot vårt samhälle, vår demokrati och mänskliga rättigheter blir allt svårare att förutse och definiera. Om svensk underrättelsemyndighet inte längre skulle ha möjligheten att byta uppgifter med andra främmande underrättelsemyndigheter skulle vår kunskap om vad som sker runt omkring oss och i vårt land drastiskt försämrats. Det skulle utan tvivel skada den nationella säkerhet som vi dag har.

Till sist kommer jag till frågan om preskription. Vänsterpartiet vill att preskriptionstiden ska räknas från den tidpunkt då den enskilde som kan ha lidit skada av uppgiften får kännedom om den. Det kan man tycka är en bra reglering.

Initialt kan man säga att det vore omöjligt att i det här sammanhanget aktualisera en ändring av regeln. Den är uppstyrd i personuppgiftslagen

Prot. 2006/07:98
25 april

Behandling av personuppgifter inom Försvarmaktens och Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet

och också i den allmänna skadeståndslagen. Man räknar preskriptionstiden från den tidpunkt då skadan upphör att gälla.

Jag kan avslutningsvis säga att det ibland i vissa fall innebär att den tid som den enskilde har på sig för att väcka talan om skadestånd med den reglering som i dag finns blir längre än med den ordning som Vänsterpartiet föreslår. Det hänger samman med att skadan pågår så länge som uppgiften förekommer hos myndigheten. Det är egentligen först när den gallras bort som tiden börjar räknas.

Detta är svåra avvägningar. Men precis som Karin Enström sade finns det inga möjligheter att i det här sammanhanget aktualisera frågan.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 6 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Som sagts av föregående talare råder det en stor samstämmighet om betänkandet. Syftet med lagarna är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst. Det gäller även Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet.

För oss kristdemokrater är trygghet viktigt. Därför värnar vi en effektiv underrättelseverksamhet. Vi välkomnar att denna verksamhet nu lagregleras då regeringens förslag grundar sig på ett omfattande utredningsarbete just utifrån integritetsaspekterna.

Vi kristdemokrater delar helt utskottets och regeringens uppfattning att en lagreglering ger ett starkare skydd för den enskildes integritet och att således de grundläggande principerna för behandling ska slås fast i lag och inte endast i förordning.

Fru talman! Grundlagen ska säkerställa de rättigheter som alltid ska finnas för den enskilda människan och skydda dessa rättigheter från övergrepp. Grundlagen ska alltså garantera och skydda de mänskliga rättigheterna. Sådana rättigheter är framför allt rätten till liv, personlig frihet och integritet, åsiktsfrihet, religionsfrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet, mötesfrihet, föreningsfrihet, demonstrationsfrihet och rätten till egendom. Dessa friheter, som tyvärr inte är så självklara i många av världens länder, tål att upprepas.

Fri- och rättighetsskyddet ska vara relaterat såväl till förhållandet mellan det allmänna och den enskilde som mellan enskilda. Tilltron till rättssamhället bygger på att människor kan förlita sig på att en effektiv brottsbekämpning och en fri och oberoende rättskipning ger trygghet för personlig integritet och egendom. Statens uppgift är att skapa rättsregler och tillhandahålla sådana resurser så att det garanteras.

Krig och konflikter mellan såväl enskilda människor som stater uppstår just till följd av människans ofullkomlighet. Vår rädsla för det okända, vår girighet, avund, maktlystnad, prestige och så vidare är ofta orsaker till att konflikter växer och övergår i krigssituationer.

En framgångsrik säkerhets- och försvarspolitik bygger på tidiga varningssystem och förhindrar och förebygger att konflikter leder till våldshandlingar och förmår lindra dessa konsekvenser och skydda människors liv, frihet och egendom.

Som jag tidigare har sagt, fru talman, är rätten till liv en grundläggande mänsklig rättighet. Respekten för den är en förutsättning för att

den enskilda människan ska kunna åtnjuta sina övriga rättigheter. Rätten till liv, kroppslig integritet och respekt för den personliga värdigheten innefattar även rätten att försvara sig mot angrepp.

I vår strävan att genom en effektiv försvars- och underrättelsetjänst anskaffa information för att försvara oss från angrepp av fientliga makter och extremistiska grupper får vi aldrig kränka de värden som vårt försvar är satt att försvara. Därför är integritet för den enskilde viktigt, precis som trygghet och skydd för medborgarna.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

11 § Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2006/07:SoU10
Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor m.m. (prop. 2006/07:38).

Anf. 7 MARGARETA B KJELLIN (m):

Fru talman! I dag ska riksdagen debattera socialutskottets betänkande SoU10. I detta betänkande behandlas proposition 2006/07:38 *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor m.m.* 14 motionsyrkanden har väckts med anledning av propositionen. De ska debatteras tillsammans med 21 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Socialutskottet ställer sig bakom regeringens förslag till förändring i socialtjänstlagen 2001:453. Det är en lagändring som innebär ett förtydligande av socialtjänstens ansvar för insatser till brottsoffer, främst våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Utskottet ställer sig också bakom regeringens bedömning att det krävs en ambitionshöjning och ett helhetsgrepp för att kvalitetsutveckla och förbättra socialtjänstens stöd. Utskottet välkomnar därför att regeringen har beslutat om utvecklingsmedel till kommunerna och att regeringen kommer att ge Socialstyrelsen, Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete samt länsstyrelserna olika uppdrag med anledning av propositionen.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2007. I betänkandet finns elva reservationer.

Fru talman! Med denna inledning överlämnar jag betänkandet till riksdagen för debatt.

Anf. 8 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom Vänsterpartiets alla reservationer men vill inför omröstningen senare här i kammaren yrka bifall till reservation 2 som efterlyser en könsmaktsanalys i regeringens förslag när det gäller att förbättra socialtjänstens stöd för våldsutsatta kvinnor, till reservation 10 om dödsfallsutredningar och till reservation 6 om våld mot funktionshindrade kvinnor.

Prot. 2006/07:98
25 april

*Behandling av person-
uppgifter inom
Försvarsmaktens och
Försvarets radio-
anstalts underrättelse-
verksamhet*

*Socialtjänstens stöd till
våldsutsatta kvinnor
m.m.*

Det är glädjande att riksdagen i dag kommer att ta ett beslut som förbättrar stödet till kvinnor som utsätts för våld av närstående män och till de barn som far så otroligt illa av att leva i en sådan familjemiljö med ständig oro för mammas säkerhet och sin egen säkerhet och trygghet.

I Vänsterpartiet har vi i flera år drivit kravet och motionerat om en ändring av socialtjänstlagen för att stärka skyldigheten att ge stöd och skydd till kvinnor och inblandade barn som utsätts för mäns våld. Nu kommer ändringen. Ett mer otydligt ”bör” blir ett tydligt ”skall”, och det är en viktig markering.

Initiativet till utredningen togs redan 2005 av Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Jag är glad att utredningen nu är klar. Vi stöder förslagen, och jag vet att vi har en total enighet om de förslag som vi röstar igenom.

Vi ser positivt på att Socialstyrelsen får i uppdrag att stärka hur detta ska tillämpas runt om i landet. Vi vet att stödet för kvinnor och barn som utsätts för mäns våld ser olika ut i olika städer och orter. Det är bra att man ger länsstyrelserna samordningsuppdraget att se till att man i varje län gemensamt kan samordna sina insatser för att motverka mäns våld mot kvinnor.

Men vi saknar en del. Vänsterpartiet har svårt att förstå varför man inte bifaller utredningens förslag om dödsfallsutredningar. Vänsterpartiet motionerade om detta i höstas, och vi kallar det haverikommission. Det handlar om att när kvinnor blir dräpta eller mördade i nära relationer på grund av mäns våld ska man utreda och se över ordentligt hur alla inblandade har gjort. Det är inte för att utse någon syndabock utan för att hitta systemfel eller saker som kan förbättras i metoder, rutiner och kanske i lagstiftning.

Jag kan inte se att argumentet håller. Vi ska införa detta för barn som utsätts för brott och våld, så varför skulle vi inte kunna göra det för kvinnor? Låt oss inte vänta med detta!

Jag skulle gärna vilja höra vad den ansvariga ministern Maria Larsson tycker om dödsfallsutredningar.

Det går inte att underskatta kvinnojourernas roll när det gäller att ge stöd och skydd till kvinnor som utsätts för mäns våld. Det finns oerhört stor kunskap och samlad erfarenhet hos kvinnojourerörelsen. Det är därför lite obegripligt för oss varför Socialstyrelsen inte får med att också samverka med kvinnojourerörelsen i sitt uppdrag att förbättra stödet. Man har begränsat det till Sveriges Kommuner och Landsting och Nationella Kunskapscentret i Uppsala. Vi tror att det skulle vinna på att man också tog till sig kvinnojourerörelsens kunskaper.

I många kommuner har kvinnojourerna i många år levt i osäkerhet om sin ekonomi framöver och om man ska kunna fortsätta att ge stöd till kvinnor som utsätts för mäns våld och även till barnen. Ofta har man alltför knappa resurser för att kunna ge ett bra stöd eller ha en kontinuerlig bemanning. Inte så sällan saknas det helt i ett antal kommuner, och man har också hoppat över att samarbeta med grannkommunerna.

Det är viktigt för Vänsterpartiet att kvinnojourerna får ett stöd. Vi är stolta över att vi har varit med och jobbat fram ett stöd. Det är bra att den borgerliga regeringen också vill ge ett stöd. Men vad vi saknar är en plan för ett långsiktigt ekonomiskt ansvar för kvinnojourernas verksamhet. De

har alltför länge fått leva år från år. Det är något som Vänsterpartiet har motionerat om och yrkat på.

Vi tycker att det är viktigt att kommunernas ansvar tydliggörs. I den utredning som föregick det här förslaget säger man att det är en fråga om lotteri vilken socialsekreterare man får, om den socialsekreteraren har tillräcklig kunskap för att kunna bedöma risken och ge rätt skydd och stöd åt den våldsutsatta kvinnan. Därför tycker vi i Vänsterpartiet att det är jätteviktigt med en långsiktig och rejäl kompetenshöjning på bredden och även när det gäller spetskunskap ute i kommunerna, i sjukvården, hos åklagare och polis. Därför har vi i vårt budgetförslag som vi lade fram i höstas också avsatt pengar för att höja kunskaperna hos socialtjänsten i kommunerna och för att höja kunskaperna på funktionshinderområdet.

Jag vill gärna ta upp mäns våld mot funktionshindrade kvinnor. Häromveckan kom det ett pressmeddelande om en utredning hos Handu med handikapprörelsen och andra inblandade. Den lyfter verkligen fram hur utsatta funktionshindrade kvinnor är. Jag har jobbat mycket med det som kommunalråd i Göteborg. Där finns ett samarbete mellan ett antal handikapporganisationer och Bräcke Diakoni. Det har stöd av Allmänna arvsfonden och heter Dubbelt utsatt. Målet för detta arbete är att få ett kunskapscentrum i västra Götaland. Detta Dubbelt utsatt visar vad det handlar om.

Mäns våld mot kvinnor med funktionshinder har osynliggjorts. Det har funnits väldigt lite kunskap om detta. Osynliggörandet har handlat om att det finns brister när det gäller stöd till kvinnor som utsatts för mäns våld. Men också tanken att funktionshindrade kvinnor kan vara utsatta har osynliggjorts. Det har varit lite extra svårt att se och synliggöra det.

Det finns också ett beroende hos många kvinnor med funktionshinder som gör att de hamnar i en extra svår situation. Man kan vara beroende av den som utövar våldet. Den man som utövar våldet kan använda sig av funktionshindret. Lever man ihop eller är närstående till en blind eller synskadad kvinna kan man flytta på saker. Är det ett våld om man ställer saker framför någon så att den går på dessa, ramlar och skadar sig eller om man sträcker ut ett ben som denna kvinna inte ser? Det blir mycket mer subtilt.

Man kan ge fel mediciner till människor med funktionshinder som man lever ihop med. Det har förekommit att någon har fått hänga i en lift när den som lever ihop med den har gått ut, och där har man fått sitta. Det finns ett antal saker som drabbar funktionshindrade kvinnor väldigt hårt.

Därför är det oerhört viktigt att skapa kunskap. Kvinnojourerna och de skyddade boendena är dessutom inte tillgängliga för dessa kvinnor. Psykiskt funktionshindrade kvinnor tas ofta inte emot och är väldigt utsatta. Enligt RSMH, som är den intresseorganisation som jobbar med psykiskt funktionshindrade, handlar det om 70 procent.

Det är oerhört viktigt att höja kunskapen hos dem som arbetar med människor med funktionshinder hos socialtjänsten och hos kvinnojourrörelsen och göra de stödresurser vi har tillgängliga för kvinnor med funktionshinder. Det har vi i Vänsterpartiet jobbat med genom att i vår budget anslå pengar för att öka tillgängligheten hos jourerna och genom

Prot. 2006/07:98
25 april

*Socialtjänstens stöd till
våldsutsatta kvinnor
m.m.*

att avsätta pengar till att öka kunskapen och föreslå resursjourer, till att börja med i storstäderna, för psykiskt funktionshindrade och missbrukande kvinnor.

Jag vill också väldigt kort säga att vi vill lyfta fram det våld som förekommer i samkönade relationer. Det osynliggörs väldigt ofta. Man kan inte vända sig till de strukturer som finns. Nu kommer det en brottsofferstatsning, men det säger sig inte självt att man ser våldet mellan de olika parterna bara för att man jobbar med människor som lever ihop med någon av samma kön och för att man har en brottsofferverksamhet. Där måste kunskapen öka. Likaså måste vi fortsätta att ge stöd till de flickor, och ibland pojkar, som drabbas i starkt patriarkala familjer.

Till slut vill jag säga att vi har lyft fram en brist som vi tycker finns i det här förslaget, och det är att man inte tar fram könsmaktsanalysen. Vi tror att man alltid måste peka på den underordning som finns när det gäller kvinnor och män som grupper i samhället. Den gör att män har mer makt och mer resurser. Mäns våld mot kvinnor innehåller väldigt mycket kontroll och makt. Ansvaret måste göras väldigt tydligt. Eftersom den som hotar, slår och misshandlar alltid har ansvaret tycker vi att det är en brist att man inte lyfter upp könsmaktsanalysen tydligare.

Detta är en stor och viktig samhällsfråga. Det är en fråga som berör alla oss kvinnor. Risker och hotet att utsättas för våld begränsar våra liv och våra möjligheter. Våld mot kvinnor finns inom alla samhällsgrupper. Även om kvinnor med missbruksproblem och funktionshinder är speciellt utsatta sker våldet också i läkarfamiljen. Den höga tjänstemannen eller chefen misshandlar sin sambo. Socialsekreteraren som själv jobbar med detta kan också vara utsatt. Därför måste vi kunna se, upptäcka, ta till oss och ge stöd till kvinnor oavsett var de befinner sig när de utsätts för våld och hot. Vi måste vara medvetna om att det här handlar om hundratusentals kvinnor varje år i Sverige.

Anf. 9 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! I det här betänkandet har Miljöpartiet sju reservationer. Vi står självfallet bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag endast bifall till reservation nr 1.

Den proposition som ligger till grund för det här betänkandet om stöd till våldsutsatta kvinnor är efterlängtd. Redan när socialtjänstlagen gjordes om påtalade vi att en skärpning av lagstiftningen behövdes. Tyvärr har alltför många kvinnor och barn fått för lite eller för dålig hjälp under åren som gått. Ibland har de inte fått någon hjälp alls, eller så har det kunnat röra sig om kränkande insatser som motverkat sitt syfte. Så här kan det inte fortsätta. Varje kvinna ska känna och kunna lita på att hon får det stöd och den hjälp av socialtjänsten som hon har rätt till om hon blir utsatt för våld i nära relationer.

Därför är det beklagligt att den viktiga ändringen av socialtjänstlagen inte blir tillräckligt tydlig med regeringens förslag.

Regeringen föreslår i de nuvarande formuleringarna i lagen att "bör verka för" och "bör beakta" ska bytas ut till "verka för" och "skall särskilt beakta". Miljöpartiet anser att de här förändringarna av lagtexten fortfarande inte är tillräckligt tydliga, utan att det även fortsättningsvis kan finnas tveksamheter och oklarheter kring kommunens och socialnämndens ansvar.

Miljöpartiet vill i stället att den föreslagna skrivningen ska bytas ut mot ett tydligt ”skall” så att vi får en lagstiftning som säger: Socialnämnden *skall* vid behov ge stöd och hjälp till kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående.

Det här förslaget till ändring ligger också helt i linje med vad utredningen om socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor föreslog och som en stor majoritet av remissinstanserna ställde sig bakom.

Regeringen borde också ha följt utredningens förslag när det gäller barnperspektivet. Utredningen föreslog begreppet ”barn som upplevt våld” i lagtexten i stället för begreppet ”barn som bevittnat våld”, som är det begrepp som nu föreslås i propositionen och betänkandet.

Vi anser att det hade varit en viktig markering och ett tydliggörande att välja utredningens förslag till begrepp. Begreppet ”bevittna”, som regeringen vill ha kvar, är för snävt. Ett barn kan ha hört saker, sett skador på föräldern, upplevt tvång och förtryck samt föräldrarnas skräck. I dessa fall är det uppenbart att barnet kan vara i behov av insatser även om barnet inte har bevittnat våldet.

Regeringen väljer att beskriva våld mot kvinnor som ett mångfasetterat problem inom många olika områden och med olika aktörer. Men propositionen glider mot att det handlar om fysiskt genomförd påtaglig misshandel som råkar vara riktad mot en kvinna. Det som lagförslaget saknar är ett klargörande av att våld mot kvinnor inte bara yttrar sig i form av fysiskt våld, utan det yttrar sig i lika stor utsträckning som psykiskt våld, sexualiserat våld, hot om våld och andra hot och kontrollerande beteenden.

Många kvinnor som lever under hot om våld och söker hjälp hos socialtjänsten blir nekade hjälp och stöd med motiveringen att ingen misshandel har skett. Detta visar att socialtjänsten inte alltid förstått mekanismen bakom våld i nära relationer och att det ständiga hotet alltid ska inbegripas i begreppet ”våld mot kvinnor”. Detta måste bli helt klart för socialtjänsten.

Fru talman! Regeringen menar att särskilda grupper av kvinnor har särskilda problem, och man blandar på ett olyckligt sätt ihop speciell problematik och bakgrund. I propositionen, under rubriken Kvinnor med utländsk bakgrund, tycker vi att regeringen späder på den diskriminering – dold, öppen, institutionell eller strukturell – som finns i samhället. Ett exempel är följande citat ur propositionen: ”Kvinnor med utländsk bakgrund kan med andra ord behöva hjälp med sådant som kvinnor upp vuxna i Sverige klarar på egen hand.” Det hade varit lämpligare att lyfta fram det som innebär särskilda problem, exempelvis språksvårigheter och situationen för asylsökande.

Miljöpartiet anser för övrigt att det är olyckligt att man i propositionen exemplifierar akuta insatser med en natt i skyddat boende, vilket riskerar att leda tanken fel. Det finns redan mängder av exempel på socialtjänstemän som är obenäga att förstå behovet av vistelser på kvinnojouren och som inte vill ta kostnaden för detta. Bättre hade varit att uttrycka att det kan handla om skyddat boende under kortare eller längre perioder.

När det gäller handlingsplaner delar vi uppfattningen att de fyller en viktig funktion. Vi vill dock poängtera att insatser som görs och planeras bör ske på tre olika plan, nämligen akuta åtgärder, långsiktiga åtgärder och förebyggande åtgärder. Att ha ett sådant perspektiv innebär att in-

ställningen till insatserna blir av en annan art. Miljöpartiet tycker därför att det behöver klargöras att kommunerna bör angripa problemet med insatser på alla tre nivåerna – akuta, långsiktiga och förebyggande. Detta har även Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige lyft fram i sitt remissvar.

Regeringen säger att man avvaktar och tänker återkomma när det gäller förslaget om att göra dödsfallsutredningar i det fall kvinnor mister livet på grund av våld i nära relationer. Ett antal remissinstanser menar att det kan vara minst lika viktigt att göra motsvarande skyddsutredningar från Socialstyrelsens sida även när mycket allvarliga övergrepp mot kvinnor skett utan dödlig utgång. Miljöpartiet delar den uppfattningen. Det skulle kunna tillföra mycket viktig kunskap, inte minst eftersom kvinnan då själv kan ge sin bild av det stöd som stått till buds för henne och redogöra för hur hon själv ser på vilket skydd hon behövt.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att när det gäller våld i samkönade relationer blir det problematiskt att kvinnor som utsätts för våld i samkönade relationer inbegrips eftersom de är kvinnor medan våldsutsatta män i samkönade relationer inte gör det. Regeringen hänvisar här till de satsningar som görs kring brott inom HBT-området. Vi ser en risk att detta kommer att beröra hot och hatbrott och att våld i nära och samkönade relationer inte kommer att uppmärksammas tillräckligt i detta sammanhang.

Anf. 10 MARINA PETTERSSON (s):

Fru talman! Varför? Det är frågan som finns hos oss alla. I vår mänskliga natur borde våld vara frånvarande, men så är det inte. Vi ser det hos mobbare bland våra barn. Vi ser det hos våra ungdomar – i gäng och mot varandra – och vi ser det hos oss vuxna. En av dessa våldshandlingar är den som ofta göms undan bakom dörrarna i våra hem – de hem som rätteligen ska stå för trygghet, kärlek och bra relationer.

Två tredjedelar av de misshandlade kvinnorna misshandlas inomhus och oftast i sina hem. I en studie som Rikskvinnocentrum gjorde under ett års tid med våldsutsatta kvinnor fann man i intervjuerna med kvinnorna att 67 procent var födda i Sverige, 8 procent i övriga Europa och 26 procent i ett utomeuropeiskt land. Av dem som hade barn uppgav 78 procent att barnen bevittnat våld, och i 28 procent av fallen hade barnen själva utsatts för våld.

Fru talman! I vårt betänkande SoU10, *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*, innebär lagändringen ett förtydligande av det ansvar som socialtjänsten har gentemot dessa brottsoffer, dessa våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Detta är ett resultat av den utredning som Socialdemokraterna tillsatte och som resulterade i *Att ta ansvar för sina insatser. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor* av Heléne Fritzon som överlämnades i juni 2006.

Den nuvarande regeringen ansluter sig till utredarens förslag, och i regeringens förslag finns följande citat: ”Genom att skärpa bestämmelsen så att socialnämndens skyldighet att ge stöd och hjälp framgår ännu tydligare än i dag görs en sådan markering. Ett tydligare synliggörande av socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld förväntas påverka attityder och därmed undanröja de brister som finns i bemötande av samt stöd och hjälp till dessa brottsoffer.”

Genom att ordet ”bör” ändras till ”skall” i lagen tydliggörs kommunernas ansvar för de 25 000 svenska kvinnor som årligen misshandlas.

Fru talman! De våldsutsatta kvinnorna i vårt land är tiotusentals, och när man räknar barnen till dessa kvinnor får man fram ett skrämmande antal barn som bevittnat våld i sitt eget hem. Att fly från sitt hem i rädsla för sin pappa eller närstående kan ge en del barn posttraumatisk stress och fysisk och psykisk ohälsa. Dessa barn behöver hjälp, samtal, uppföljning och stöd.

Vad kan vi då göra mer för att hjälpa dessa barn och deras mödrar i det akuta skedet efter en våldshandling då behovet av samtal är som störst och då de oftast befinner sig på en kvinnojour?

Låt mig ge ett exempel på förbättrat omhändertagande av barn som utsatts för våld eller bevittnat våld i hemmet. Kvinnojouren Frideborg har av Länsstyrelsen i Västra Götalands län beviljats medel för ett ettårigt projekt för att förbättra omhändertagandet av barn som utsatts för eller bevittnat våld. De har anställt en barnpedagog som kommer att ge barnen på jouten särskild uppmärksamhet, ge krisstöd med strukturerade samtal samt stödja mödrarna i deras föräldraroll. De tar även emot barn – för samtal enskilt eller i grupp – från Mölndal och Härryda och som har denna problematik. Till detta har de fått en lokal som inreds för samtal samt för skapande verksamhet av olika slag. Detta är en bristvara i vårt välfärdssamhälle i dag, och här är barnen som brottsoffer bortglömda till stor del. Insatser som denna kommer att ta betydande resurser från våra kommuner och de statliga pengar som regeringen nu säger ska komma långsiktigt. Kommer de pengarna att räcka till?

Fru talman! I detta betänkande slås socialtjänstens ansvar fast. Socialtjänsten får i uppgift att ta fram stöd för tillämpningen av lagstiftningen, och IMS får utveckla bedömningsinstrument för socialtjänstens ansvar.

Länsstyrelserna i samarbete med Socialstyrelsen ska utarbeta bedömningskriterier för tillsynen. Och man säger från regeringen att det är angeläget med förbättrad kunskap och metodutveckling för socialtjänstens arbete.

Men hur ser verkligheten ut i våra kommuner? Sanningen är att det i våra kommuner saknas skyddat boende för våldsutsatta, det saknas handlingsplaner, och det saknas politiska drivkrafter att i den utsträckning som behövs stötta frivilligorganisationerna. Detta lagförtydligande behövs. Socialtjänsten efterlyser utbildning och bättre kunskaper, arbetssätt och bedömningskriterier i sitt arbete.

Detta lagförslag är bra, men det krävs uppföljning av lagen som kräver så stora insatser från alla våra kommuner. Och kommer de statliga pengarna att räcka till? Det är frågan.

Fru talman! Skyddat boende är i den värst utsatta situationen en räddning för kvinnan och barnen. I små kommuner är det ofta kvinnojouren som har en lägenhet som kan vara just det akuta skyddet för en utsatt kvinna och hennes barn. Dock är det ofta små ekonomiska medel som står till buds, och få kvinnojouren har anställd personal. De frivilligas insatser kan sträcka sig så långt som att ha jourtelefonen flera veckor i sträck. Att de får ett separat kontor, en mötesplats avskild från lägenheten som är skyddat boende, kan vara en önskan, men det handlar också om att kunna ge barnen som vistas där meningsfyllda aktiviteter som skingrar deras oro och att få till stånd detta nära samarbete med socialtjänsten

som utgår från varje enskilt barns behov just i det akuta skedet när våldshandlingen har skett. Låt oss hoppas att kvalitetsvillkoren i fråga om de skyddade boendena finns med för de utsattas skull.

Fru talman! Det våld som utövas är både fysiskt och psykiskt. Sexuellt våld är också ett sätt att undertrycka kvinnan till total passivitet, underlägsenhet och förnedring. Våldsverkaren har ofta under lång tid fjärrmat kvinnan från vänner och annat socialt umgänge. Hon är ensam och utlämnad. Då ska alla kvinnor veta att de i alla våra kommuner ska nå hjälp och få den.

I Stockholm våldtas eller misshandlas varje dag 24 kvinnor, och i landet är det närmare 90 kvinnor. Det är landstingens Centrum för folkhälsa som presenterar dessa skrämmande siffror i en rapport. Medan denna kammardebatt pågår kan det vara fyra kvinnor som förnedras och misshandlas. Vi parlamentariker har alla en uppgift. Vi har fått en handbok från Europarådet med en uppmaning att vi alla har en viktig uppgift att anta lagar som slår fast att våld i hemmet är ett allvarligt och oacceptabelt angrepp mot den mänskliga värdigheten. Vi ska bestraffa dessa brott, vi ska tillhandahålla skydd för de mest sårbara, också i privatlivet, vi ska stärka våldsoffrens rättigheter och främja förebyggande åtgärder och handlingsprogram för att öka den allmänna medvetenheten i syfte att en gång för alla förändra människors inställning till detta svåra problem.

Europarådets kampanj 2006–2008 har som syfte att vi alla gemensamt har ett ansvar att bryta tystnaden runt dessa frågor om kvinnovåld och barns utsatthet och på ett handfast sätt bekämpa våldet i våra svenska hem. Det får inte fortsätta att vara så att gärningsmannen i 72 procent av samtliga anmälda misshandelsbrott mot kvinnor är en bekant, en närstående eller den livskamrat som man valde för kärlekens skull en gång tidigare i sitt liv.

Fru talman! Vi har valt att inte reservera oss i detta betänkande, men vi förbehåller oss rätten att återkomma i frågan.

Anf. 11 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! 3 miljarder är oerhört mycket pengar – ofattbart mycket. Det är 3 000 miljoner. Så mycket beräknar Socialstyrelsen att kostnaderna för samhället för våld mot kvinnor i nära relationer är – 3 000 miljoner kronor varje år, år efter år. Det är lika mycket pengar som krävs för att sköta en vanlig medelstor svensk kommun. Med ett annat mått mätt: För 3 000 miljoner kronor skulle man kunna anställa ungefär 10 000 fler undersköterskor i Sverige.

Fru talman! Det finns fler siffror som är värda att tas upp.

Brå, Brottsförebyggande rådet, rapporterar att 24 000 fall av misshandel riktad mot kvinnor anmäldes under 2005.

Misshandeln mot kvinnor har ökat med 20 procent under de senaste tio åren. Till en del beror det på att kvinnor i större utsträckning än tidigare verkligen anmäler den misshandel som de har varit utsatta för, men det faktiska våldet har också ökat.

Brå säger också att mörkertalet när det gäller våld mot kvinnor är stort. Brå har gjort olika specialstudier och undersökningar, och utifrån dem beräknar man att det nog bara är bortåt 20–25 procent av allt våld mot kvinnor i nära relationer som anmäls till polisen. Om det stämmer, och det är väl ingen som har anledning att misstro Brå, skulle det betyda att det är 100 000 kvinnor i vårt land som utsätts för våld varje år.

Det är över 9 000 personer i vårt land som lever med skyddad identitet. Bortåt 1 200 av dem har både skyddad identitet och kvarskrivning, alltså att den verkliga adressen inte framgår i folkbokföringsregistret utan går till skattekontoret på den ort där dessa personer tidigare bodde.

En annan undersökning från Brå visar att ansökningarna om besöksförbud nästan har fördubblats sedan millennieskiftet. Det var drygt 10 000 ansökningar om besöksförbud förra året, och fyra av fem sökande är kvinnor. De allra flesta sökande har inget annat stöd från samhället, utom det från eventuellt resterande familj och vänner.

Fru talman! Dagens betänkande handlar till stor del om att ändra socialtjänstlagen och att skärpa kraven på kommunerna. Det är något som vi från alliansen diskuterade och föreslog i denna kammare för snart ett år sedan. Jag minns det väl, och jag var med under debatten. Men vi fick inte gehör för vår reservation då. Förslaget i dag är därför extra välkommet och inte mindre nödvändigt även om det kommer ett år senare.

Alla kommuner har nämligen inte den beredskap som krävs för att kunna erbjuda det stöd och skydd som behövs för våldsutsatta kvinnor. Men det behövs. Och med skärpta krav kan utsatta kvinnor och deras barn få ett bättre stöd. I dag finns det handlingsplaner i 70 procent av kommunerna, av skiftande kvalitet kan man säga. Det räcker inte. Det behövs överallt.

Stödet handlar om skyddat boende men också om andra stödåtgärder, inte minst det personliga stöd och den hjälp som behövs för de nätverk som kvinnan fortfarande har kvar, om hon har något.

Fru talman! Män är inte djur. Men vissa män uppträder och betar sig som om de saknar mänskliga egenskaper – empati, känslor, förmåga att reflektera. De har brister i förmågan att uttrycka sig på annat sätt än med hjälp av våld. Dessa män kommer inte att sluta slå, inte utan att något händer dem. Därför är det viktigt att det också läggs kraft på att nå dessa män, att man under deras fängelsevistelse, och helst innan det har gått så långt, arbetar med insatser för de män som utövar våld för att få dem att ta ett eget aktivt ansvar för att den våldsspiral som de är inne i ska upphöra och för att man ska få dem som slår att ta ansvar för sina handlingar och för vad de har gjort och bryta det mönster som de är inne i. Om vi inte gör det kommer det att finnas ännu en kvinna, kanske också barn, som kommer att drabbas igen. När fängelsevistelsen är över är det dags för en ny kvinna och mer våld. Det måste få ett slut. Då behövs också en satsning för att få männen att sluta slå och ta ett ansvar.

I höst kommer regeringen att presentera en nationell handlingsplan för att motverka mäns våld mot kvinnor. Där kommer frågan om fler och bättre åtgärder riktade mot männen upp också. Det är nödvändigt, tror jag. Vi ska aldrig släppa fokus på offren. De behöver allt stöd och all hjälp vi kan ge. Men vi måste också se till att det inte blir fler offer. Och det gör vi bara genom att också fokusera på männen.

Fru talman! Regeringen tar upp många problem i sin proposition. Det handlar om särskilt utsatta kvinnor, de som är extra sårbara och utsatta. Det är kvinnor med missbruksproblem, kvinnor med funktionshinder, kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor som har drabbats av hedersrelaterat våld och äldre kvinnor.

Att äldre kvinnor utsätts för våld är inte något man brukar prata om, men det är ett av våra stora och dolda problem. Brottsoffermyndigheten räknar med att 16 procent av kvinnorna över 65 år utsätts för våld och övergrepp. Det är också alldeles ofattbart. Regeringens stimulansbidrag för att utveckla kvaliteten i vården och omsorgen om äldre ska man kunna använda till förebyggande hembesök, någonting som i detta sammanhang är alldeles extra välkommet, vill jag säga.

Fru talman! Det är över 9 000 personer som har skyddade personuppgifter i Sverige. De har oftast lämnat ett mycket våldsamt liv. Det är våld, förföljelser och hot som har gjort att de har tagit det största steg man kan ta för att skydda sig. De lämnar allt, hela sitt sociala liv. De lever med brutna kontaktnät och alldeles utlämnade till bara de egna förmågorna. Den utredning om ett förstärkt skydd för personer som utsätts för hot och förföljelse som kommer att presenteras nästa år är för de här människorna nästa års viktigaste handling från regeringen, tror jag.

Fru talman! Från moderat sida delar vi regeringens bedömning. Det krävs en ambitionshöjning för att motverka vissa mäns våld mot kvinnor. Därför välkomnar vi de satsningar som nu kommer att göras. Jag yrkar härmed bifall till förslagen i socialutskottets betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 12 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill först ändå understryka att det är oerhört viktigt att ta upp våld mot äldre, men jag tror inte att det räcker med förebyggande hembesök. Det allra viktigaste är att äldreomsorgens personal har kunskap om detta och hur de ska bete sig.

Det jag egentligen ville ta upp och fråga om är att jag inte riktigt förstår att man när det gäller våld i samkönade relationer faktiskt nöjer sig med att hänvisa till pengarna till en brottsofferjour för människor som är homosexuella. Det här är ju dubbelt. Dels måste de erkänna för omgivningen – om de kanske inte har gjort det – att de är homosexuella, dels har vi de fördomar som man möter om man är i en relation där kvinnor lever med kvinnor: Kan du inte klara dig ändå? Kan du slå kvinnor? Eller om det förekommer våld: Det kan du väl fixa själv. Det är ytterst svårt för män som råkar ut för våld och misshandel i en relation. Jag tror att de ofta får rådet att slå tillbaka i stället för att man faktiskt tar det här på allvar. Jag tror att det är väldigt svårt att gå och be om hjälp.

Då behövs inte bara en brottsofferjour för homosexuella, utan all verksamhet som kommer i kontakt med människor som utsätts för våld ska också ha kunskap om våld i samkönade relationer. Det gäller sjukvården och socialtjänsten. De här människorna ska ha samma möjligheter som andra. Det ska finnas en tanke, en fråga. Det är väldigt sällan man berättar. Man skäms. Jag tror att skammen och skulden hos den som blir slagen kan vara minst lika stor, kanske ännu större därför att det kopplas till fördomarna mot homosexualitet.

Jag skulle gärna vilja veta om ni inte ser behovet av andra insatser än just denna brottsofferjour, insatser som gör att de stödresurser vi har, sjukvården, socialtjänsten och andra faktiskt ska ha kunskaper om våld i samkönade relationer. Vi lyfter ju fram att det borde gå med till Socialstyrelsen hur man ska jobba med att förstärka stödet. Men det förslaget avstyrks.

Anf. 13 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tror att man måste fundera lite grann på varför vi har de här kvinnojourerna och varför det inte överallt är kommunen som har kommunal jourverksamhet. Till stor del beror det faktiskt på att många kvinnor över huvud taget inte vill ha kontakt med kommunen, med tjänstemän eller med myndigheter. Man känner att man vill prata med någon som är helt utanför, någon som inte kan sätta dit mig eller anmäla mig och mina barn. Man känner att det är någon utanför man ska vända sig till. Och jag har den allra största respekt för att många kvinnor känner på det sättet.

När man då diskuterar med kvinnojourer säger de som jag har talat med att vi vill hjälpa så många människor vi kan, men vi har en begränsning. Det är att vi är till för kvinnor. Om det kommer en man hit som har blivit utsatt för våld i sitt samkönade förhållande är det säkert väldigt viktigt för just den här mannen att han får hjälp, men de kvinnor som vi har hos oss mår inte bra då. Därför får vi se till att vi koncentrerar oss på det som vi är mest proffs på, och det är att hjälpa kvinnor.

Brottsofferjourerna har ju i sitt arbete att man stöder både män och kvinnor hela vägen. Därför är det ganska rimligt när det gäller de ideella verksamheterna att brottsofferjouren är den som man som man i ett samkonat förhållande vänder sig till. Jag har alltså inget emot det.

Anf. 14 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Nu tycker jag att Magdalena Andersson blandade ihop korten lite. Jag frågade inte och sade aldrig att kvinnojourerna skulle ta emot män som utsatts för våld. Det jag sade var att den som utsätts för våld i samkönade relationer och som vänder sig till en socialsekreterare för att få stöd ska ha rätt att vänta sig kunskap om att det förekommer våld i samkönade relationer.

Sjukvården ska också ställa frågan till en man som är misshandlad och kunna se att det här kanske är något som har hänt i den relationen, för det är väldigt annorlunda att bli misshandlad av den man lever med också för en man än att någon slår en på käften ute på stan. Man har ju en känslomässig relation och lever hela vardagslivet i samma hem som den som utsätter en för hot och våld när det är våld i nära relationer.

Du svarade inte på frågan varför ni inte tycker att vi ska höja kunskapen överallt. Vi har nämnt polis och annat, men det ligger hos justitiekottet. Sjukvården och socialtjänsten ligger hos vårt utskott. Det handlar om att människor som är homosexuella ska kunna bli bemötta med samma kunskap och få samma hjälp när de behöver söka stöd. Personalen ska både kunna se och bemöta på ett riktigt sätt, men även i vissa fall kunna fråga. Det här handlar inte om våld av den du lever med, för då gäller det något helt annat.

Du gav inte svar på den frågan. Jag skulle aldrig i mitt liv komma på idén att säga att kvinnojourerna skulle ta emot män i samkönade relationer. Det är inte det som det handlar om.

Anf. 15 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tog upp kvinnojourerna därför att Eva Olofsson i sin första replik till mig tog upp just brottsofferjourerna och var förundrad över att vi hänvisar till dem i betänkandet.

Sedan kan jag instämma i delar av det Eva Olofsson säger när det gäller till exempel socionomutbildningen. Självklart behöver kvaliteten höjas. Vi är några stycken i den här salen som har suttit i utredningen om en nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården. Där poängterar vi att det är oerhört viktigt att se över socionomutbildningen med tanke på barnkunskap, lagkunskap och annat. Många utbildningar behöver ses över i vårt land. Det är jag övertygad om.

När det gäller diskriminering har förslaget om att slå ihop ombudsmännen kommit. Det tror jag är oerhört viktigt. Det blir starkare sanktioner överlag mot dem som bryter mot all form av diskriminering. Det är vi ganska överens om i den här kammaren. Diskriminering av någon ska över huvud taget inte förekomma, fru talman.

Anf. 16 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Centerpartiet och jag ställer oss bakom och välkomnar regeringens förslag till ändring i socialtjänstlagen, som innebär ett förtydligande av socialtjänstens ansvar för insatser till brottsoffer, främst våldsutsatta kvinnor och barn som bevitnar våld.

En rad andra åtgärder medföljer lagändringen i syfte att bygga en heläckande struktur som stärker stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Det handlar bland annat om stöd för tillämpningen av lagstiftningen, förbättrat kunskapsstöd och förstärkt tillsyn. För att detta ska bli möjligt satsas nu 120 miljoner kronor.

Fru talman! Att i en nära relation uppleva våld och hot är något av det mest kränkande en människa kan råka ut för. Bakom fasaden av ett lyckligt förhållande händer de mest vidriga saker. Vi vet att det oftast är svårt för kvinnan att berätta om vad hon utsätts för. Skam blandas med skuld och rädsla. Det kan vara skammen att få hugg och slag av den person hon har valt att dela sitt liv med, som hon älskar och kanske har skaffat barn ihop med. Det kan vara skulden att det kanske är hennes fel. Det är kanske hon som har gjort fel.

Självkänslan och självförtroendet får sig en rejäl knäck. Skulden är oftast ännu större om det finns barn i förhållandet. Det handlar om att inte kunna skydda sina barn. Det handlar om att ställa sig i vägen så att åtminstone inte barnen får slag. Och så är det rädslan. När kommer nästa slag? När kommer det värsta eller det sista slaget?

Mäns våld mot närstående kvinnor är ofta systematiskt och kontinuerligt. Kvinnan försätts i en beroendeställning till mannen. Skulle kvinnan berätta att hon vill bryta relationen intensifierar ofta mannen våldet. Det här kan många gånger leda till svåra sociala problem. En social isolering kan bli ett måste. Ingen får veta. Om anhöriga kommer kanske de ser tydliga tecken, och barnen kanske berättar. För att inte arbetskamraterna ska se och förstå tvingas kvinnan ofta att sjukskriva sig.

Med denna vardag och verklighet blir det viktigt att människor runt om, professionella, kamrater och släktingar, finns där när kvinnan kommer till den punkt där hon bestämmer sig för att lämna mannen. Då behöver hon hjälp och stöd för att orka och våga ta sig ur relationen. Det är också viktigt att kvinnan känner att stödet och hjälpen finns där hela vägen. Annars kan det vara lätt att gå tillbaka till en vardag som man känner till. Det kan oftast vara lättare än att hamna ensam i ingenting. De flesta teorier talar om att upprepa mönster, om hur svårt det är att bryta invanda mönster – även om de är dåliga. Man är trygg i det man är van vid, även om man längtar och strävar efter förändring.

Det är viktigt att kvinnan får ett skyddat boende för sig och sina barn, hjälp med eventuella praktiska saker och stödsamtal. Men det är också viktigt med ekonomisk trygghet, att under en kortare tid få försörjningsstöd – även om det finns tillgångar i familjen. Här har kommunerna och socialtjänsten en möjlighet att tänja på gränser och använda gummibandet.

Kvinnojourer och ideella organisationer är oerhört viktiga. Precis som i alla andra sammanhang är det viktigt att man ser till den enskildes behov och var den enskilde är just nu.

Betänkandet tar också upp vikten av kunskap när det gäller våld mot funktionshindrade kvinnor. Här har det visat sig att vi har stora kunskapsluckor. Hedersrelaterat våld är också ett eget område. Våld i samkönade förhållanden kan gälla både kvinnor och män, men det är inte lika – kanske mindre från kvinna till kvinna. Men om en kvinna är utsatt för våld, oavsett vilken grupp man tillhör, en minoritet, är grundprincipen densamma.

Fru talman! Att det på sikt ska finnas rehabiliteringscentrum för våldsutsatta kvinnor tycker Centerpartiet är bra. Om en person råkat ut för en fysisk skada är det självklart att personen får rehabilitering, men om skadan sitter i själen är det inte lika självklart. Det är mycket som kan ha gått sönder. Det tar ofta tid att få tillbaka självkänslan och självförtroendet. Det finns några få försök och början till försök, och där dessa har prövats har goda resultat visats.

Fru talman! Centerpartiet och jag ser fram emot den övergripande handlingsplan som regeringen har påbörjat för att motverka mäns våld mot kvinnor. Men det allra viktigaste i problemet mäns våld mot kvinnor är barnen i dessa relationer. Det är viktigt att se dem som brottsoffer. Det är ett steg för barnets möjlighet till läkning. Vi vet i dag att barn som sett sin mamma bli slagen har upplevt slaget som sitt eget. Det är viktigt att barnet får bearbeta sina upplevelser här och nu för sin fortsatta utveckling. Att lita på vuxna är en del. Att gå ut i livet och inte ha tillit är ett svårt handikapp. Allt detta kan ske individuellt eller i grupp. Marina Pettersson från Socialdemokraterna berättade om hur Härryda och Mölnadal har valt att arbeta. Det är viktigt att vi ser och hittar de goda exemplen.

Det är också viktigt att få ett slut på detta kränkande våld, att arbeta förebyggande. Det kan inte vara i sakens natur att bara för att vi ser det och skaffar fram handlingsplaner accepterar vi att det fortsätter. Det viktigaste är ändå att få slut på våldet. För att bryta familjemönstren är det viktigt att vi följer barnen även in i deras framtid. Barnen ska under olika perioder och skeenden i livet få hjälp med att bearbeta sina minnen och

mönster. De ska få förebyggande vård även om det har gått fem sex år. Om något händer ska man titta tillbaka.

Fru talman! Vi har ett stort, tungt och viktigt arbete framför oss, nämligen att få slut på mäns våld mot kvinnor. Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 17 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Enligt Brottsförebyggande rådet anmäldes 2005 24 000 fall av misshandel riktad mot kvinnor. Den anmälda misshandeln har ökat med 20 procent de senaste tio åren, och i drygt 75 procent av fallen är den utsatta kvinnan bekant med gärningsmannen. Varje år mördas i genomsnitt 16 kvinnor av en man som de har haft eller har en nära relation med. Många kvinnor vågar aldrig polisanmäla brotten, och mörkertalet är stort.

Fru talman! Våld mot kvinnor är inte bara en jämställdhetsfråga. Folkpartiet menar att det först och främst är en fråga om mänskliga rättigheter. Våld mot kvinnor är också ett folkhälsoproblem. Våldet medför både fysiska och psykiska skador, sjukskrivningar och medicinering. Våldet drabbar också alla de barn som lever med våld och bevittnar våld. Vi ska ha klart för oss att våld i nära relationer förekommer i alla samhällsskikt, i alla etniska grupper och i samkönade parrelationer.

Fru talman! Kunskap om hur en kvinna i ett misshandelsförhållande systematiskt bryts ned psykiskt är fundamentalt för att förstå och hjälpa de utsatta kvinnorna men även barnen som bevittnar våld. Enligt siffror från Rädda Barnen är det mellan 100 000 och 200 000 barn i Sverige som bevittnar våld i den egna familjen, och barnen far mycket illa. I de fallen måste det finnas ett tydligt barnperspektiv. Barnet är i de sammanhangen ett offer för psykisk misshandel. Det är glädjande att det i det här betänkandet som vi i dag debatterar tydliggörs att barn i dessa sammanhang är offer för brott. Det handlar om en stor vanmakt och en ständig rädsla i fråga om barnet. Vuxenvärlden sviker.

Fru talman! I det betänkande som vi nu behandlar innebär ändringen av 5 kap. 11 § i socialtjänstlagen ett förtydligande av socialtjänstens ansvar för insatser till brottsoffer, våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld, något som Folkpartiet tidigare påtalat och anser vara helt nödvändigt.

Folkpartiet delar regeringens bedömning att det krävs en kvalitetsutveckling och förbättring av socialtjänstens stöd. Regeringen kommer att dela ut utvecklingsmedel till kommunerna. Uppdrag har getts till Socialstyrelsen, Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete och länsstyrelserna. Bedömningskriterier ska utarbetas av Socialstyrelsen, och länsstyrelsernas tillsyn ska tydliggöras och skärpas. Regeringen betonar att det är viktigt att få mer tydliga och enhetliga riktlinjer i hela landet när det gäller bedömningskriterier. Mer kunskap och mer metodutveckling behövs.

Handlingsplaner för att möta våldsutsatta kvinnor har utarbetats i många kommuner och landsting, men tyvärr blir de många gånger enbart en pappersprodukt. I hälso- och sjukvården och även inom socialtjänsten har vi lärt oss att ställa frågan om förhållandet till alkohol, men att ställa den raka frågan till en kvinna ”blir du slagen” är tydligen inte lika lätt.

Varför är det så? Jo, många som ställer frågan vittnar om att de inte vet hur de ska agera vid ett jakande svar.

Fru talman! Regeringen lägger också fokus på våldsutsatta kvinnor med funktionshinder. Brottsförebyggande rådet, Handikappombudsmannen och Myndigheten för handikappolitisk samordning har fått i uppdrag att kartlägga våld mot funktionshindrade.

Folkpartiet delar regeringens mening att fokus också ska läggas på våldsutsatta kvinnor med missbruk, med psykiska funktionshinder, med utländsk bakgrund, kvinnor som har drabbats av hedersrelaterat våld samt äldre kvinnor.

Totalt satsar regeringen nu 120 miljoner kronor under kommande år för insatser till kvinnor som utsätts för våld och andra övergrepp av närstående och till barn som bevittnar våld. En satsning görs också vad beträffar särskilda insatser för män som utövar våld.

Fru talman! Det gläder mig och Folkpartiet att våld mot äldre kvinnor har fått uppmärksamhet i denna proposition. Våldet mot äldre är en vit fläck för de flesta. Äldre som utsätts för familjevåld i form av fysiska och psykiska övergrepp är en bortglömd och osedd grupp. Det kan handla om en 75-årig kvinna som bor med sin man som misshandlar henne. Det kan vara en mamma som har en son med psykiska besvär eller missbruksproblem som misshandlar henne. Ibland handlar det om äldre vårdkrävande som misshandlas på sitt boende.

I många fall är det inte det fysiska våldet som är det allvarligaste eller det mest dominerande. Det kan handla om psykisk misshandel i form av hotelser, försummelse, osynliggörande eller ekonomiskt utnyttjande.

Man kan fråga sig, fru talman, varför våld mot äldre är ett dolt problem, och varför samhället har blundat för detta och därför inte erbjudit hjälp till dem som drabbats.

Vi måste bli bättre på att identifiera riskfaktorer, till exempel att identifiera människor som är hjälplösa och beroende, som inte kan försvara sig eller föra sin talan. Blåmärken, benbrott och käkfrakturer är inte alltid åldersrelaterade.

Våld mot äldre är komplicerat och svårt att diagnostisera. Därför måste olika yrkesgrupper och verksamheter både skaffa kompetens på området och samarbeta.

Fru talman! Det är hög tid att rikta strålkastarljuset på våldet mot äldre. Vi får inte värja oss mot detta faktum. Därför känns det glädjande att regeringen understryker vikten av ökad kompetens inom området. Jag och Folkpartiet ser fram emot den hearing som utskottet kommer att ha kring våld mot äldre kommande höst.

Anf. 18 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag vill också säga välkommen till statsrådet Maria Larsson. Det är väldigt roligt att hon är här tillsammans med oss i debatten.

Vi kristdemokrater ställer oss bakom det betänkande som vi i dag debatterar. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Fru talman! Våld mot kvinnor har länge setts som en privatsak, men på senare år har problemet alltmer dryftats i medierna och i samhällsdebatten och fått en uppmärksamhet som visar att våld mot kvinnor är ett

samhällsproblem. Det är också en kostnad för samhället, förutom problemen för den enskilde individen.

Det betänkande som vi i dag debatterar sätter barnen i fokus. Tyvärr är det i dag så att barnens utsatthet och behov inte med automatik tillgodoses. Det seminarium som i dag hålls här i riksdagen sätter fokus på männen och förebyggande arbete. Det är ett steg i rätt riktning som visar att det är nödvändigt att arbeta utifrån olika arenor. Men det är också viktigt att se helheten.

Fru talman! I slutet av februari hade jag förmånen att vara på en stor konferens i Rwanda, och jag fick där berätta om hur vi i Sverige arbetar med socialtjänstlagens implementering. I hela världen debatteras just nu hur kvinnor är utsatta för våld, men det är så få länder som lyckas. Man ser de flådiga konferenserna, men de når sällan kvinnan i den lilla byn. Jag tror att vi i Sverige har mycket att lära ut när det gäller implementeringen.

Trots att våld mot kvinnor den senaste tioårsperioden har stått högt på den politiska agendan genom lagändringar och forskning är sanningen den att allt fler kvinnor blir kränkta och att allt fler känner sig otrygga. Att vi nu har en regering som visar att man ser allvarligt på situationen och tar ett helhetsgrepp är en utmaning i sig, som förpliktigar. Som ledamot kommer jag självklart att följa utvecklingen väldigt noga.

Vi kan inte och ska aldrig acceptera att tiotusentals kvinnor varje år misshandlas i det egna hemmet av en man som de har en nära relation till. Undersökningar visar att risken för misshandlade kvinnor att hamna i en depression är stor och att närmare en tredjedel av de kvinnor som har blivit utsatta för våld har funderat på att ta sitt liv.

En nolltolerans mot våld mot kvinnor måste skapas och implementeras i hela samhället. Kompetens om vålds- och sexualbrott mot kvinnor måste öka inom samtliga myndigheter. Samarbetet mellan rättsväsendet och berörda myndigheter behöver intensifieras och utvecklas, och handläggningen måste bli effektivare.

Jag kan inte låta bli att nämna det pm som vi har fått från utredningstjänsten som visar hur otroligt mycket som har gjorts under en tioårsperiod och hur mycket som finns skrivet. Ändå ser situationen ut som den gör. Det är precis som att man skulle vilja stryka allting och börja utifrån ett vitt blad med all den kunskap vi har bakom oss. Men här gäller det att intensifiera arbetet utifrån det som redan har gjorts.

Fru talman! Vi kristdemokrater har länge påtalat att utbildning av polis, åklagare och domare behöver öka och att kunskaperna om orsakerna till våldsbrott mot kvinnor och om hur våldet påverkar offret ska vara ett prioriterat område.

Vi såg häromdagen i ett TT-meddelande att polismyndigheterna nu kommer att intensifiera sitt arbete och ta just våld mot kvinnor på allvar. Det gäller också bemötande och kunskap.

Landets kvinnojourer och mansjourer är en stor tillgång och resurs. Därför är det glädjande att det ekonomiska stödet ökar. Det ska inte vara så att de små kvinnojourerna, som ofta drivs med hjälp av ideella krafter, ska stå med mössan i hand och be om medel till det som är kommunernas skyldighet enligt socialtjänstlagen, nämligen att bistå kvinnor och barn som är i behov av hjälp och skydd.

Kommunerna måste ta ett större ansvar både finansiellt och genom att säkerställa kompetens i den egna kommunen. Det räcker inte att kommunerna enbart finansierar en jourlägenhet. Det måste finnas personal som följer upp de här kvinnorna och ser till barnens situation. Jag tycker att den proposition som är lämnad till riksdagen tar upp det på ett föredömligt sätt.

Barnen är speciellt utsatta, och den lagändring som föreslås i betänkandet är ett steg i rätt riktning. Lagändringen innebär ett förtydligande av socialtjänstens ansvar för insatser till brottsoffer, främst våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Det är också viktigt att det inom kommunerna finns personer med särskild kompetens för att man ska kunna hjälpa dessa kvinnor och barn.

En kvinna som har blivit utsatt för våld behöver inte bara ett tryggt omhändertagande utan också ett kunnigt bemötande med möjlighet till fortsatt stöd och hjälp för att hon ska kunna förändra sin och sina barns situation. Precis som jag har sagt tidigare hoppas jag att kommunerna nu tar sitt ansvar och ser till att varje fall följs upp ordentligt. Att det nu ska utarbetas bedömningskriterier som är tydliga och enhetliga över hela landet är välkommet och absolut nödvändigt.

Propositionen tar också upp det så kallade vistelsebegreppet. Det är en fråga som vi har tagit upp mycket när det gäller hemtjänsten. Men vistelsebegreppet är också en problematik och kan leda till konflikt och sämre långsiktighet när det gäller hjälp till utsatta kvinnor. Vi kristdemokrater har framhållit att en långsiktig uppföljning är viktig och att konflikter mellan kommuner inte ska förekomma utan ska kunna lösas. Min fråga till statsrådet är därför hur hon ser just på vistelsebegreppet och dess betydelse när det gäller våld mot kvinnor.

Fru talman! Det är särskilt allvarligt när värnlösa drabbas av våld. Jag tycker att Eva Olofsson på ett föredömligt sätt tog upp frågan om våld mot funktionshindrade kvinnor. Funktionshindrade kvinnor är överrepresenterade bland dem som drabbas av sexuella övergrepp och sexuellt våld. En del av dessa kvinnor vittnar om hur vissa män erotiserar deras handikapp, och kvinnan har svårt att sätta gränser och söker kärlek och omtanke. Kvinnor som utsätts för sexuella övergrepp får allt svårare att värna om sin integritet och blir därför ett lätt offer.

Fru talman! Betänkandet behandlar också motioner som lyfter fram många viktiga områden. Jag ser fram emot den nationella handlingsplan som har aviserats, där även problematiken med hedersrelaterat våld kommer att ingå.

Anf. 19 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag känner Carina och Gunnel. I verkligheten heter de något helt annat. De bär berättelsen om hur svårt det är att leva med en man som slår och hur svårt det är att bryta upp från en man som slår. Det finns många kvinnor, och många av oss känner någon som lever i den här utsattheten.

De flesta män i vårt land misshandlar naturligtvis inte kvinnor. Låt mig säga det först. Men det är ändå förskräckande många män som misshandlar kvinnor. Enligt Brottsförebyggande rådet anmäldes 24 000 fall av misshandel riktad mot kvinnor under år 2005. Det är förstås toppen på ett isberg. Utifrån specialstudier och brottsofferundersökningar uppskat-

tar Brå att endast mellan 20 och 25 procent av våldsutövandet mot kvinnor i nära relationer anmäls till polisen. Det har vi vetat länge, men vi har inte tacklat det på rätt sätt, och vi har inte arbetat på ett effektivt sätt.

Den här debatten berör ett allvarligt och komplicerat samhällsproblem. Det handlar om brottslighet, om hot mot kvinnors liv och hälsa. Det handlar om de barn som tvingas se sin mamma bli slagen och miss-handlad av någon de känner. Det är en folkhälsofråga, och det är också en jämställdhetsfråga.

Jag vill inleda med att tacka för utskottets välvilliga behandling av regeringens förslag. Jag vet att ni alla som är här i dag anser att våldutsatta kvinnor och deras barn behöver få bättre hjälp och stöd. En del av de frågor som har ställts kanske jag besvarar i mitt anförande. Resterande får vi återkomma till i replikväxlingarna.

Propositionen, som i dag ligger på riksdagens bord i form av ett betänkande, är ett steg på vägen mot ett fullgott stöd och skydd för våldutsatta kvinnor. Regeringens politik omfattar flera åtgärder, bland annat inom jämställdhetspolitiken och inom rättsväsendet. Regeringen har nyligen sjösatt en utredning som ska komma med konkreta förslag för att förbättra skyddet för förföljda kvinnor – det som ofta blir nästa steg när en kvinna har brutit upp.

Vi avser också att på olika områden initiera reformer som kan öka jämställdheten mellan män och kvinnor. En kraftig resursförstärkning görs genom att jämställdhetspolitiken tillförs 400 miljoner kronor för år 2007. Det är en tiofaldig ökning av anslaget. Satsningen ska användas till en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor men också till forskning om kvinnors hälsa.

Fru talman! Kvinnor och de barn som bevittnar våld utsätts för en fruktansvärd kränkning. Inte sällan handlar det, som vi vet, om återkommande och utdraget lidande, där kvinnan tvingas in i en beroendeställning som det är svårt att ta sig ur utan hjälp.

Stödet till våldsutsatta kvinnor har utvecklats under senare år, men det räcker inte. Långt ifrån alla kommuner har möjlighet att erbjuda ett fullgott stöd, till exempel skyddat boende. Den statliga utredningen om socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor konstaterar att det finns ungefär 160 kvinnojourer i landets 290 kommuner, dit ungefär 50 000 kvinnor vände sig under 2005. Det betyder att det är många kommuner, minst 130, som inte kan erbjuda skyddat boende. Det här problemet vill regeringen göra något åt. En våldsutsatt kvinna och hennes barn måste få det stöd och den hjälp de behöver oavsett i vilken kommun de bor.

Alliansregeringens proposition består av flera åtgärder i samspel. Ambitionen är att stimulera målinriktade, strukturerade och samordnade insatser på den lokala nivån. Frivilligorganisationernas arbete kan inte nog värderas. Kvinnojourer, brottsofferjourer och kunskapen där måste stödjas och tas till vara. För att stödja genomförandet av denna ambitionshöjning satsas totalt 120 miljoner kronor årligen för år 2007 och 2008. Av dessa pengar går 109 miljoner kronor till kommunerna.

Vad är det då vi föreslår lagstiftningsmässigt, och vad är det för uppdrag som ges? För det första föreslår regeringen en skärpning av socialtjänstlagen från att kommunen *bör* ge den våldsutsatta kvinnan stöd och hjälp till att kommunen *skall* göra det. Stöd och hjälp kan handla om olika saker – ekonomiskt bistånd och också skyddat boende. Där kan

naturligtvis en samverkan mellan kommuner ske. Men varje kommun har uppgiften att kunna hänvisa till ett skyddat boende. Merparten av det ekonomiska stöd som går till kommunerna bör användas för att stödja de ideella organisationerna, kvinnojourer och brottsofferjourer.

För det andra måste kommunernas kunskaper om att erbjuda rätt hjälp till våldsutsatta kvinnor också bli bättre. Utvecklingen av ett mer hel- täckande och mer strukturerat stöd från socialtjänsten ska därför understödjas. Socialstyrelsen kommer att få i uppdrag att ta fram vägledning till hjälp för socialtjänstens arbete utifrån den nya lagen.

Vidare kommer Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete, IMS, att ta fram verktyg till socialtjänstens arbete. På det sättet tror vi att skillnaderna mellan olika kommuner kan minska. Bedömningarna om vilka insatser en våldsutsatt kvinna och hennes barn behöver kan därmed bli mer enhetliga.

För det tredje kommer länsstyrelsen att få i uppdrag att samordna länsövergripande frågor som syftar till att motverka våld mot kvinnor och barn. Tillsynen förstärks av socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor. Det här tillförs länsstyrelsen särskilda medel för.

Mäns våld mot kvinnor är ett mångfasetterat problem som kräver åtgärder inom flera områden, och vi måste lära oss att förstå och behandla de mekanismer som gör att våldet uppstår. Insatser som riktar sig till våldsutövande män är därför en oerhört central och viktig del i arbetet med att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor. Bara så kan vi långsiktigt lösa problemet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2007 avsatt särskilda medel för att förbättra insatserna för våldsutövande män.

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor är en prioriterad fråga för regeringen. Och socialtjänsten har en betydelsefull roll i det här. I och med regeringens proposition ges förutsättningar för stöd och skydd till våldsutsatta kvinnor men också till de barn som bevittnar våld. Barn som bevittnar våld måste betraktas som brottsoffer. Och socialtjänstens insatser måste också omsluta barnen, både när det gäller skyddat boende och när det gäller gruppverksamhet för barn som behöver andra vuxna som förklarar och berättar, som behöver träffa andra barn i samma utsatta situation. Gruppverksamhet för den här gruppen barn har visat sig vara väldigt framgångsrik. Detta finns på mycket få ställen i landet. Vi behöver få det som en arbetsform.

Regeringen vill naturligtvis nu också verka för att den nya lagstiftningen ska bli verkningsfull och efterlevas, därav den ökade tillsynsskyldigheten för länsstyrelserna och uppföljningsansvaret för länsstyrelserna.

Den här propositionen innebär en ny politisk markering av hur viktigt det är att brottsoffer – det är både våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld – får det stöd och den hjälp de behöver. Att en våldsutsatt kvinna inte får det stöd och den hjälp hon behöver kan inte accepteras. Det kan inte heller accepteras när det gäller barnen. Och den här rätten ska finnas oavsett var i landet de bor. Genom att skärpa bestämmelsen i socialtjänstlagen lyfter vi fram och tydliggör socialtjänstens skyldighet att ge stöd och hjälp.

Carina, Gunnel och alla andra kvinnor som lever i denna utsatta situation ska kunna känna sig trygga i att de kan få stöd och hjälp, och deras

barn som bevittnar våld ska veta att det finns vuxna utanför familjen som kan erbjuda skydd och också stöd och hjälp.

Det här är ett steg framåt mot en ökad trygghet för kvinnor och barn. Mer kommer att göras, och mer behöver göras. Men det här är ett steg på vägen, och jag skulle vilja säga att det är ett oändligt viktigt steg. Min förhoppning är naturligtvis att riksdagen ska ställa sig bakom förslagen.

I detta anförande instämde Chatrine Pålsson Ahlgren och Rosita Runegrund (båda kd) samt Maria Kornevik Jakobsson (c).

Anf. 20 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Som Maria Larsson kanske noterade i mitt anförande är vi från Miljöpartiet kritiska till att regeringen inte valde att gå på utredningens förslag när det gäller lagtextförändringar. Utredningens textförslag hade också ett väldigt starkt stöd av nästan samtliga remissinstanser.

När Socialdepartementet och Maria Larsson presenterade det här förslaget via ett pressmeddelande den 16 januari uppfattade de flesta att regeringen just hade gått på utredningens förslag. I pressmeddelandet säger man så här: ”Regeringen föreslår därför en skärpning i socialtjänstlagen från att kommuner bör ge den våldsutsatta kvinnan stöd och hjälp till att kommunerna skall göra det”.

Det upprepade också Maria Larsson nu under sitt anförande.

Utredningens förslag var precis så här. De föreslog att det skulle heta: Socialnämnden skall vid behov ge stöd och hjälp till kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående. Men regeringens förslag, enligt propositionen, låter så här: Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor kan vara i behov av stöd och hjälp.

Detta är för oss en väsentlig skillnad på lagtextskrivning. Och den här kritiken delar vi även med andra organisationer, bland annat Amnesty. Mina frågor till Maria Larsson är då: Kan Maria Larsson förstå att det uppstod lite missförstånd efter det här pressmeddelandet, att många trodde att ni skulle gå på utredningens förslag? Och varför valde regeringen att frånga utredningens förslag till förändring av lagtexten?

Anf. 21 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! När en lagtext ska manglas är det alltid många som ska ha ett ord med i laget. Så är det naturligtvis också i det här fallet. Det här är en text som har granskats av många, och många har haft ett ord med i laget. Det finns jurister, och det finns politiker. Här finns många inblandade.

När det handlar om den text som i dag ligger på riksdagens bord, och som är förslaget i propositionen, skulle jag vilja säga att den mer än väl svarar mot det som också var utredningens intentioner. Det finns ingen skillnad därvidlag. Och de förändringsförslag som Thomas Nihlén lägger fram i sin reservation skulle egentligen inte göra någon skillnad rent tillämpningsmässigt.

Vi måste ju ändå komma ihåg att socialtjänstlagen – och det här ryms inom socialtjänstlagen – inte är en absolut rättighetslagstiftning på samma sätt som exempelvis LSS är, utan det handlar om att man här gör en biståndsbedömning. Med den här skrivningen och med den tillsyns-

funktion som vi har via länsstyrelserna, med tydligt uppdrag, svarar det mot de intentioner som fanns i utredningen.

Prot. 2006/07:98
25 april

Anf. 22 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Maria Larsson är då övertygad om att regeringens förslag till skrivning är bättre än utredningens. Den uppfattningen delar inte vi. Som vi ser det är det inte bara jurister som ska läsa det här, utan det är naturligtvis även socialnämndens tjänstemän och chefer och så vidare. Vi tycker att det hade varit bättre om det hade stått ett klart och tydligt ”skall” och inte att man ”skall särskilt beakta” och ”kan vara i behov av”.

Men jag har en fundering. Hur tänker regeringen och Maria Larsson kontrollera och följa upp att den här förändringen i lagtexten verkligen får den effekt som man önskar, att de stora brister som finns i dag försvinner eller blir betydligt mindre?

I propositionen har jag inte kunnat hitta någon text om någon direkt samlad uppföljning av de här förändringarna. Däremot kan man läsa att Socialstyrelsen ska ta fram ett vägledningsstöd för tillämpningen. IMS ska utveckla bedömningsinstrument och kunskapsstöd. Länsstyrelserna ska stödja länsövergripande samordning och förstärka tillsynen av socialtjänsten. Och regeringen tänker tillsätta en utredning om socialtjänstens statistik.

Jag har en fundering, och jag skulle gärna vilja ha ett svar. Kommer Maria Larsson om ett eller två år att kunna stå här och svara på frågan om det har skett någon förändring eller förbättring när det gäller socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor, med anledning av den här nya texten i lagstiftningen?

Anf. 23 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är flera saker vi gör. Hela propositionen talar ju om att det är en ambitionshöjning, och det är en politisk markering av att vi tycker att det måste finnas kraftfullare insatser. Det är en skyldighet att göra allt vad man kan.

Det är inte så att det bara är en lagtext som förändras. Här ges nu uppdrag för att ta fram metodverktyg för ett strukturerat arbete ute i socialtjänsten. Det tror jag är väldigt betydelsefullt, inte minst för mindre kommuner där en socialsekreterare har att hantera väldigt många olika sorters problematik. Jag tror att ett metodverktyg är mycket betydelsefullt för arbetets utveckling. Vi gör också ökade insatser på tillsynsområdet just för att kunna följa upp det här.

Jag skulle vilja säga att statistikinsamling inte är oviktigt i sammanhanget, inte heller det arbete som vi funderar på att sätta vad gäller mer av kvalitetskriterier på socialtjänstens arbete. Det är en bristvara att vi har så bristande kunskap om kommunal verksamhet över huvud taget i dag, inte minst inom socialtjänstens ansvarsområde.

Det här är en viktig del att kontinuerligt följa upp. Det handlar om en kontinuerlig tillsyn av länsstyrelserna, men vi behöver också mäta på samma sätt i alla kommuner, och också kunna följa förbättringsutvecklingen. Det hoppas jag naturligtvis ska vara för handen efter två års användning av lagstiftningen.

*Socialtjänstens stöd till
våldsutsatta kvinnor
m.m.*

Anf. 24 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har här regeringens riktlinjer för fördelningen av medlen till kommunerna, de övergripande målen för satsningen. Det står att våldsutsatta kvinnor som söker stöd och hjälp ska få det, oavsett i vilken kommun de bor, och att socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld ska förbättras och kvalitetsutvecklas. Kommunernas arbete ska vara mer målinriktat, strukturerat och samordnat.

Då är min fråga till Maria Larsson: När anser regeringen att alla våra kommuner i Sverige ska kunna erbjuda skyddat boende till alla behövande? Det handlar om handikappade, kvinnor från samkönade relationer, äldre som unga, missbrukare, offer för människohandel. När ska regeringen stämma av målet? När ska det vara uppfyllt?

Anf. 25 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är precis det som är ambitionen, att alla kvinnor som kommer och söker sig till socialtjänsten eller via en kvinnojour ska kunna få hjälp och stöd. Vi vet att det inte ser ut så i dag. Efter tolv år av socialdemokratiskt maktinnehav har det inte nämnvärt förbättrats. Nu vill vi göra en ambitionshöjning. Den hoppas jag att vi är politiskt överens om för att kunna få en måluppfyllelse där naturligtvis målet måste vara nolltolerans mot män som slår. Det är det första. Det är där som ytterligare insatser behöver sättas in så män över huvud taget inte slår kvinnor, att den typen av kränkning inte förekommer i vårt land.

Jag tror att vi har talat lite för lite om den typen av förebyggande verksamhet. Här kommer det att ske ytterligare satsningar. De är väldigt viktiga i sammanhanget, för det är bara så vi långsiktigt kan lösa problematiken och få ned antalet kvinnor som blir slagna. Därmed kommer också behovet efter hand att minska.

Långt ifrån där är vi i dag, men målsättningen med den här propositionen är ju att kvinnor oavsett var de bor ska kunna känna sig trygga. Detta är socialtjänstens ansvar, delvis redan i dag, men nu gör vi en skärpning av lagtexten samtidigt som vi tillför resurser för att markera att man måste utveckla metoder och måste ha tillgång till ett skyddat boende. Om man är en liten kommun kan det ske i samverkan med en annan kommun, men man ska kunna hänvisa till ett skyddat boende.

Via uppföljningen får vi kunskapen. Vi har inte satt en tid för det, men vi kommer självklart att följa upp det via de tillsynsmyndigheter som står till förfogande. Det här är ett eftersatt område där det inte finns tillgång till statistik, tyvärr. Vi behöver förbättra kunskapsinhämtandet.

Anf. 26 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag fick inte svar på min fråga om när regeringen ska stämma av att målen har uppfyllts. Det är faktiskt du, Maria Larsson, som har ansvaret nu. Då får du kliva ur oppositionsrollen och ta tag i de frågor som du ansvarar för.

Maria Larsson ska svara på de frågor som jag ställer. Då upprepar jag frågan: När ska regeringen stämma av målet? Och vad ämnar regeringen göra om inte målet uppfylls, om det skyddade boendet inte byggs ut som lagstiftaren har menat? Vad händer då?

Anf. 27 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kan inte upphöra att förvånas över efterfrågan på målformuleringar. Det har tydligen inte uppenbarats under tolv års regeringsinnehav att inga mål sattes upp och att inga mål följdes upp. Det måste vara den stora bristen att så lite hände.

Nu har vi lagt fram propositionen. Jag är glad att vi kan ha så stor politisk enighet om den. Målen är, som mycket väl framgår av propositionen, inte tidsbestämda på det sätt som Marina Pettersson nu efterfrågar. Det sker däremot en kontinuerlig uppföljning som kommer att ge oss den nödvändiga kunskapen om hur utvecklingen kommer att se ut.

Det kan finnas skäl att återkomma med fler åtgärder. Det är precis det som Nyamko Sabuni nu funderar över när det gäller handlingsplanen. För det här är inte den enda insats som görs, och det måste ses i ett sammanhang. Handlingsplanen kommer att ytterligare förstärka det förebyggande arbetet mot män som slår. Vi har flera andra saker som kommer att komplettera bilden, insatserna, resurserna och lagstiftningen.

Vi avser att börja mäta det som görs ute i kommunerna så att vi får kunskapen om hur det ser ut. Det är ju det som är bristen i dag, att den sammanfattande kunskapen där något mäts på samma sätt i alla kommuner inte finns tillgänglig. Därför kan man inte heller i dagsläget sätta ett mål. Det är orimligt. Kunskapsläget möjliggör inte ett målsättande på den nivå som Marina Pettersson efterfrågar just nu. Men det är många satsningar som görs på ett sätt som är väldigt tydligt och som är en signalgivare ut till socialtjänstens verksamhet.

Vi vill se en förbättring på det här området. Det är oacceptabelt att vi har en så dålig rättssäkerhet för kvinnor i dag och för barn som bevittnar våld. Här tar vi steg för steg i den riktningen för att se till att man kan få ett bra bemötande, ett bra omhändertagande, bra stöd, skydd och hjälp den dag man behöver det. Men den främsta målsättningen är att minimera att våld över huvud taget utförs mot kvinnor.

Anf. 28 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att jag tycker att det är väldigt roligt att statsrådet Maria Larsson är med i den här diskussionen. Däremot när det gäller beskrivningen tror jag att det är mycket riktigare att säga att vi är överens om mycket, inte allt, och nu bygger vidare på vad väldigt många kvinnor, i kvinnorörelsen men också politiker, främst kvinnor, har jobbat för i många år. Det tycker jag är en riktigare beskrivning än att säga att det inte hände något de senaste tio åren. För det tycker inte jag är en sann bild. Det här var en privatfråga för ett antal år sedan som man skulle lösa inom hemmets väggar. Vi har kommit en bra bit på väg.

Jag skulle vilja ställa några frågor. Hur ska vi se till att det långsiktiga stödet till kvinnojourerna säkras? De lever nästan från år till år ur hand i mun, och man har ofta för lite pengar, inte minst för lite pengar så man inte kan ge stöd till medföljande barn. I min hemkommun Göteborg har vi fixat det när det gäller barn och ökat stödet så man kan ge det, men så ser det inte ut överallt.

Jag tänkte också ställa en fråga när det gäller stöd till funktionshindrade kvinnor som utsätts för mäns våld. Det räcker inte med att säga att det ska finnas skyddat boende. Boendet måste vara tillgängligt. Personalen måste ha kunskap om funktionshinder och kunna samarbeta med

funktionshinderverksamheten. För vissa grupper som psykiskt funktionshindrade kvinnor och en annan grupp, missbrukande kvinnor som kanske är de mest utsatta, platsar inte på kvinnojourerna för att man inte kan ha dem ihop med barn och andra kvinnor i en traumatisk situation. Då måste vi bygga upp något särskilt.

Vi har föreslagit att man ska utbilda personalen, lägga pengar på det och på resursforum för psykiskt funktionshindrade och missbrukande kvinnor och bidra till att göra kvinnojourerna tillgängliga. Det är inte lätt för kvinnojourerörelsen att börja hitta pengar och få tillgänglighet. Jag skulle vilja veta vad statsrådet vill göra på de områdena.

Anf. 29 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Ja, Eva Olofsson, det långsiktiga stödet till kvinnojourerna är väldigt angeläget för att man ska känna trygghet och kunna bygga upp sin verksamhet. Stödet kommer från flera parter. Staten är en bidragsgivare, men det finns också ett kommunalt ansvar att sörja för att socialtjänstens verksamhet fungerar väl.

Kombinationen mellan det offentliga verksamheten och de ideella organisationernas är oumbärlig och ovärderlig i det här arbetet, och samarbetet där emellan måste fungera väl. Detta är centralt för att vi ska kunna ge ett bra bemötande, ett bra omhändertagande och ett bra skydd åt kvinnor.

Jag instämmer alltså verkligen i vikten och betonandet av långsiktigheten. Det är ett ansvar som faller på kommunerna. Enligt mitt förmenande skärper vi detta ansvar med den förändring i lagstiftningen som vi nu gör. När det gäller de statliga insatserna ger vi inledningsvis ett stöd på 120 miljoner för 2007–2008. Det stödet ska betraktas som en långsiktig satsning.

Frågan om funktionshindrade är en svår problematik, men det är väldigt viktigt att det fungerar. Precis som Eva Olofsson säger finns det ett kompetensbehov, och det hoppas jag delvis ska kunna tillgodoses med hjälp av det metodverktyg som tas fram till socialtjänstens personal. Detta är viktigt och bör kunna omfatta även kvinnojourernas personal. Den här typen av kompetensverktyg är ju användbara i både den ena och den andra organisationen. Jag tror att det blir ett viktigt instrument och att just de här grupperna, som vi kanske inte alltid har uppmärksammat, kan uppmärksammas och få en bra kunskapsbakgrund.

Helt kort vill jag också kommentera att tillgänglighetsproblemen är stora, och när det gäller detta har vi en handikappolitisk plan. Men det får vi ta i nästa replikskifte.

Anf. 30 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Vi skulle vilja att man, gärna i samverkan med kommunerna, gav ett långsiktigt statligt stöd så att kvinnojourerna kunde leva ett mer stabilt och framåtplanerande liv. Det har vi lagt fram som förslag från Vänsterpartiet.

Metodstödet är bra, men när det gäller våld mot funktionshindrade kvinnor är det inte bara socialtjänstens personal som behöver kunskap. Kvinnojourernas personal behöver också kunskap om funktionshinder. Många människor med funktionshinder har dessutom personliga assistenter, hemtjänstpersonal och all möjlig personal som ju, om de har kunskap

om detta och vet vad de ska göra, kan reagera och ställa frågor och även ge stöd.

Det är också de mest utsatta som har det sämsta stödet. Det är en av de största frågorna. Vi måste hitta lösningar för de missbrukande kvinnorna och de psykiskt sjuka kvinnorna. Där måste vi nog bygga upp speciella lösningar som har mer att göra med hur vi jobbar på missbruksområdet och med stöd till psykiskt funktionshindrade. Där tror jag faktiskt att det behövs ett stöd.

Sedan vill jag kort ställa frågan om varför statsrådet och regeringen säger nej till dödsfallsutredningar. Det fanns ett förslag som handlade om att när kvinnor mördas eller dräps av mäns våld i nära relationer så skulle man titta efter – inte för att hitta syndabockar utan för att hitta förbättringsområden och kunna motverka och få ned antalet mördade kvinnor i nära relationer. Det handlar om nästan en i veckan i Sverige i dag. Varför säger man nej till detta? Man är lite försiktigt positiv, men man vill vänta. Jag förstår inte varför man inte sätter i gång dödsfallsutredningar för kvinnor som är utsatta för våld.

Anf. 31 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag glömde förut att jag hade en replikmöjlighet kvar, men nu kan jag ju ta frågan i lugn och ro.

Jag håller helt med om att det finns ett kompetensbehov när det gäller funktionshindrade, och jag hoppas att en del av detta ska kunna åtgärdas med metodverktyget.

Frågan om funktionshindrades tillgång eller tillgänglighet till kvinnojourer handlar om en större problematik, nämligen om att undanröja enkelt avhjälpta hinder till offentliga lokaler över huvud taget. Här ligger en stor utmaning, och insatserna där är naturligtvis väldigt kostsamma. Men vi måste få fart på det arbetet. Kvinnojourerna är naturligtvis en viktig del av de institutioner som måste vara tillgängliga.

När det gäller dödsfallsutredningar har regeringen alldeles nyligen lagt en proposition på riksdagens bord som handlar om dödsfallsutredningar på barn i fall där man kan misstänka att omständigheterna har varit sådana att man bör göra en utredning. Detta har ännu inte behandlats i riksdagen, och det kan man säga är steg ett. Vi vill med anledning av detta få i gång det arbetet först. Det betyder inte att vi ställer oss avvisande. Det är en klar övertolkning av vårt budskap när det gäller dödsfallsutredningar för kvinnor. Vi har tagit steg ett när det gäller detta, och vi började med barnen. När vi ser utfallet av det arbetet hoppas vi kunna återkomma också när det gäller kvinnor.

Anf. 32 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Jag ställde tidigare en fråga till statsrådet om vistelsebegreppet. Problematiken finns inom hemtjänsten, och till exempel semesterkommuner har problem när det gäller kostnadsutvecklingen.

I propositionen lyfte man upp en problematik, och det är just de små kommunernas utsatthet. Det finns också problem med att tillgodose behoven hos kvinnor med funktionshinder och missbrukande kvinnor, till exempel på grund av brist på bostäder. Men även kostnadsansvaret är en del i att man inte kan lösa detta kommunerna emellan.

Prot. 2006/07:98
25 april

*Socialtjänstens stöd till
våldsutsatta kvinnor
m.m.*

Jag kommer från en liten kommun som inte har en egen kvinnojour. Tre kommuner arbetar tillsammans, och man tar också emot kvinnor från den stora staden. Det gör att resurserna till kvinnorna runt om begränsas väldigt mycket.

Jag vill alltså höra hur statsrådet ser på vistelsebegreppet. Kommer det att komma rekommendationer om hur kommunerna ska gå till väga för att lösa detta sinsemellan? Blir det någon form av möjligheter till olika avtal? Vi vet ju att socialtjänstlagen är tydlig i att man kan samarbeta. Men jag vill ändå höra vad statsrådet säger om vistelsebegreppet.

Anf. 33 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det här är ett stort problem för många kvinnor, också för kvinnor som inte vill eller vågar stanna kvar i sin gamla kommun. Det finns alltså skäl att titta på frågan. Jag kan tala om att vi faktiskt har påbörjat ett arbete inom Regeringskansliet med att ta fram direktiv till en utredning som ska se över vistelsebegreppet i stort i socialtjänstlagen. Även den här typen av problematik inkluderas i det som förhoppningsvis ska bli en översyn av vistelsebegreppet.

Anf. 34 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Jag välkomnar det. Oftast har man sett väldigt smalt på just vistelsebegreppet och sagt att det finns enkla lösningar. Men vi vet i dag att det inte finns några enkla lösningar när det gäller vistelsebegreppet. Det behövs klara riktlinjer. Vi ser ju att detta drabbar väldigt många olika grupper i samhället och även kvinnor som misshandlas.

Jag vill tacka statsrådet för beskedet.

Anf. 35 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Tack, Rosita Runegrund, och tack för en god debatt. Jag hoppas att beslutet i eftermiddag blir positivt. Därmed menar jag att vi har lagstiftat på ett sätt som kan innebära ett stärkt skydd för kvinnor som utsätts för våld men också för barn som bevittnar våld.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Diskriminering

12 § Diskriminering

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2006/07:AU11
Diskriminering.

Anf. 36 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! I dag ska kammaren behandla betänkande AU11, *Diskriminering*. I betänkandet har 21 motionsyrkanden i diskrimineringsfrågor väckts under allmänna motionstiden. Frågorna gäller bland annat allmänna åtgärder mot diskriminering, diskriminering av äldre, diskriminering av transpersoner, diskriminering på grund av etnisk tillhörighet,

diskriminering av funktionshindrade, frågor om rekrytering med mera och ansvaret för rättegångskostnader i diskrimineringsmål.

Utskottet framhåller att diskriminering är ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter och principen om alla människors lika värde. Diskrimineringen inskränker människors lika möjligheter att forma sina egna liv. Den styrs av mekanismer som är likartade oavsett grunden för diskrimineringen, och den kränkning som en diskriminerad människa känner får förmodas vara likartad oavsett diskrimineringsgrund. Diskrimineringskommitténs förslag om en sammanhållen diskrimineringslagstiftning och en samlad ombudsmannafunktion speglar ett sådant förhållningssätt.

Utskottet avstyrker bland annat av det skälet samtliga behandlade motionsyrkanden. Reservationer har lämnats av företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Härmed överlämnar jag betänkandet till debatt.

Anf. 37 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Debatten i dag handlar inte om huruvida diskriminering finns eller inte finns. Den finns.

Ibland drabbar den äldre. Inte minst ser vi det i arbetslivet där man, när man kommit till åren, inte får samma chans att behålla ett jobb eller komma tillbaka till ett jobb som andra. Det är därför arbetslösheten bland äldre är högre än bland yngre.

Ibland drabbar den kvinnor, just bara därför att de är kvinnor. Andra gånger drabbar den funktionshindrade på grund av fördomar, eller så drabbar den människor som har ett konstigt namn eller ett lite annorlunda utseende.

Det finns bara ett fåtal människor och organisationer som ifrågasätter om diskriminering över huvud taget finns. Några förvirrade själar i Svenskt Näringsliv försöker publicera rapporter där de hävdar att diskriminering över huvud taget inte finns och att det finns andra orsaker till att det ser ut som det ser ut i vårt land.

Debatten i dag handlar inte heller om en tävlan i hur illa vi tycker om diskrimineringen. Den är fruktansvärd, oavsett vem den drabbar. Den innebär en kränkning, en kränkning av det grundläggande människovärdet.

Fru talman! Det debatten handlar om i dag är vad vi vill göra, vilka politiska ambitioner vi är beredda att förverkliga för att komma åt den diskriminering som finns i vårt land. Vi socialdemokrater menar att den borgerliga regeringen på bred front gör reträtt i det viktiga arbetet mot diskriminering. Vi ser det i vårpropositionen, som presenterades av Anders Borg för ungefär en vecka sedan. Det enda av betydelse som fanns där var att man ska slå samman lagstiftningen och ombudsmännen till ett ämbete. Det är bra, tycker vi.

Vi ser de faktarapporter som skickas ut från Regeringskansliet, där man i höstas hade diskriminering som en av de viktigaste och första rubrikerna. Nu har den trillat ned, längst ned.

Vi ser det också i dag, när vi behandlar dagens betänkande. Det finns 21 motionsyrkanden som är väckta under den allmänna motionstiden. Den borgerliga regeringens företrädare här i riksdagen avslår samtliga. De avslår dem som handlar om åldersdiskriminering, dem som handlar

om funktionshinder och alla dem som handlar om lika villkor för människor födda i ett annat land. Vi står givetvis bakom alla de här yrkandena, men jag vill särskilt lyfta fram och yrka bifall till reservation 7.

Jag ska citera ur betänkandet vad utskottsmajoriteten skrivit där. ”Utskottet vill dock betona att staten inte i onödan ska pålägga företagen ytterligare reglering”. Lite längre ned står det: ”Utskottet kan därför inte ställa sig bakom motionsförslagen och vill i sammanhanget påminna om att regeringen i budgetpropositionen ... meddelat sin avsikt att på fyra år minska de svenska företagens regelbörda med 25 %.”

Där går skiljelinjen. I de där meningarna avslöjar borgerligheten sin ambition på det här området. Härefter ligger skillnaden: människovärdet eller marknadsvärdet.

Alliansen väljer marknadsvärdet. När man pratar om diskriminering hänvisar man till krångliga regler för företag. Vi tycker att det är pinsamt.

Vi socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister har flera olika förslag här där vi driver på och säger: Låt människovärdet gå före marknadsvärdet!

När ni senare i debatten får höra våra borgerliga kolleger från arbetsmarknadsutskottet komma upp här och prata sig varma om hur fruktansvärd diskrimineringen är, eller när de går upp här och berättar om de insatser som de är beredda att vidta på det här så viktiga området, kom då ihåg de här två meningarna. Kom då ihåg att man ”inte i onödan ska pålägga företagen ytterligare reglering”. Kom då också ihåg att man ska minska på regelkrånglet. Vi säger att människovärdet alltid går före marknadsvärdet.

Vi socialdemokrater yrkar bifall till reservation 7.

I detta anförande instämde Ann-Christin Ahlberg, Lars Lilja och Jennie Nilsson (alla s).

Anf. 38 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Diskriminering är ett av de stora och kanske ett av de mest svårlösta problem vi har att hantera i dag i samhället. Diskriminering i arbetslivet är det vi ska diskutera här och nu i dag. I det här betänkandet lyfts många viktiga aspekter fram, och i mångt och mycket är vi eniga mellan partierna om problematiken, men vi är inte alltid eniga om hur vi löser problemen. Jag tänker lyfta fram några aspekter som vi i Vänsterpartiet tycker är viktigare än andra.

Jag ska börja med att yrka bifall till två reservationer, nämligen nr 3, som är gemensam för s, v och mp, och reservation 9, som är vår egen. Jag står naturligtvis bakom alla dem som jag har skrivit under, men jag lyfter bara fram de här två.

I grunden är det så att det är kunskap och strukturellt, organiserat arbete som är nyckeln till att motarbeta diskriminering. Att arbeta med utbildning och att upprätta handlingsplaner på olika nivåer är därför en av de viktigaste bitarna i arbetet med att motarbeta diskrimineringen. Det har egentligen ingen betydelse om det gäller äldre, handikappade, homosexuella eller vilken grupp som helst. Nedskrivna planer är ett viktigt instrument. Uppföljning är naturligtvis viktig, men utan en klar inriktning för hur man ska jobba kommer man inte att komma fram på ett bra sätt.

En av de grupper som inte nämns i lagstiftningen i dag är transpersoner. Begreppet är en paraplyterm för olika relationer till genus, könsidentitet och könsuttryck, och det är inte relaterat till sexualitet. De flesta i den här gruppen har i dag ett svagt rättsligt skydd, och det är viktigt att detta ändras. I betänkandet hänvisas till att majoriteten vill vänta in beredningen av kommitténs förslag. Vi anser att detta inte alls behövs. Det finns redan i dag möjlighet att förändra detta. Beslutet behöver tas nu. De här personerna vill inte vänta längre på sin rättighet.

Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet är ett stort problem, kanske det största. Föreställningen att människor med utländsk bakgrund inte är lika mycket värda på arbetsmarknaden är tyvärr vanligare än man tror i arbetslivet. Arbetslösheten bland personer med utländsk bakgrund är två tre gånger högre än för dem med svensk bakgrund.

Brott mot diskrimineringslagstiftningen måste bland annat av den anledningen få kännbara konsekvenser. Graden av kränkning ska vara vägledande för hur kännbara konsekvenserna ska vara för arbetsgivarna, inte avsikten bakom.

Vi anser därför att man skyndsamt måste se över möjligheterna till sanktioner mot arbetsgivare som diskriminerar. Det är dags att integrera svenska arbetsgivare i det nya mångkulturella Sverige. Arbetsgivarna måste förstå vilken kompetens människor med en annan etnisk bakgrund än svensk besitter och vilket resursslöseri det är att i vårt land inte anställa dessa personer.

Nämnden mot diskriminering har en viktig roll. Fackliga organisationer som har kollektivavtal med en arbetsgivare bör kunna vända sig direkt till nämnden. En lagändring behöver komma till stånd som ger de fackliga organisationerna primär talerätt, i kraft av att de med sin nära anknytning till sina medlemmar har lättare att bedöma när ett ärende behöver föras vidare. I dag måste de gå ”omvägen” över Diskrimineringsombudsmannen.

Det är också så att forskningen på det här området tyvärr är bristfällig, framför allt när det gäller rättsväsendet. Regeringen har i och med nedläggningen av Arbetslivsinstitutet skurit av en möjlig väg till mer och bättre forskning när det gäller diskriminering i rättsväsendet. Den menar att forskning ska skötas av ”marknaden”, i konkurrens.

Min tilltro till att denna forskning kommer att kunna hanteras den vägen är mycket liten. Frågan är hur intressant det egentligen kommer att vara att forska på det här området när det finns mer lukrativ forskning att ägna sig åt än denna.

Vi i Vänsterpartiet vill att man överväger möjligheten att inrätta ett forskningscentrum för forskning kring etnisk diskriminering i rättsväsendet.

Funktionshindrade är en ofta utsatt grupp, inte minst på arbetsmarknaden. Det är bra att liggande förslag om en sammanhållen diskrimineringslag också läggs fram – en lag där funktionshinder inkluderas. Det har tidigare saknats på vissa olika områden. Liksom på andra områden är det dock bra om den här ändringen genomförs så fort det går. Precis som när det gäller transpersoner vill inte heller de funktionshindrade vänta längre. De vill ha sina rättigheter inskrivna i lag.

När det gäller rekrytering, att söka jobb och att bli anställd på lika villkor tycker de flesta att det borde vara naturligt att människor behand-

las lika. Så är ofta inte fallet. Vi vet att det förekommer många situationer där diskriminering är vanligt när det gäller att anställa.

Anonymiserat anställningsförfarande med bland annat så kallade avidentifierade ansökningshandlingar har genomförts på prov på olika ställen, framför allt inom offentliga sektorn. Bland annat på initiativ av Vänsterpartiet har det genomförts. Det är *en* väg att motverka diskriminering. Tyvärr är detta ofta inte tillräckligt.

Vi i Vänsterpartiet menar att ytterligare en åtgärd bör vara att före rekrytering till ett arbete ålägga arbetsgivarna att fastställa kravprofiler avseende de formella kvalifikationerna vid en anställning. I betänkandet motsätter sig majoriteten detta. Orsaken sägs vara ambitionen att sänka ”regelbördan” på företagen.

Det där klingar väldigt illa i förhållande till de stora ord man använder – att diskriminering är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna, som man ju sagt, säger och säkert också kommer att säga här i talarstolen.

Vi menar att det inte går att kompromissa när det gäller att kämpa för alla människors lika värde. Om det är en rättighet att bli rättvist behandlad kan man inte inskränka denna rättighet med hänvisning till lättnader i företagets regelbörda. Även om man kan tycka att det borde vara självklart för moderna seriösa företag med goda rekryteringsrutiner är det inte alltid så – det vet vi. Det gör att staten har skyldighet att värna alla människors rättigheter. Det går inte att hänvisa till företagets regelbörda.

I de fall där någon vill få en prövning av förfarandet vid en anställningssituation finns det faktorer som kan verka avskräckande. Det gäller framför allt reglerna om ansvaret för rättegångskostnader. Är man inte medlem i en facklig organisation eller i en annan organisation och får man inte stöd av Diskrimineringsombudsmannen kan risken att man får stå för alla kostnader, inklusive motpartens, vara starkt avskräckande när det gäller att driva en process. Det påverkar modet och viljan att gå in i en process om diskriminering. Dagens regelverk är alltså begränsat just för att motverka detta.

Vi menar att reglerna om ansvaret för rättegångskostnader i diskrimineringsmål måste ändras just för att inte bli ett hinder och en faktor som avhåller människor från att få sitt fall prövat i en rättsprocess.

Fru talman! Slutligen vill jag säga: Vi i Vänsterpartiet ställer oss positiva till det förslag som Diskrimineringskommittén har lagt fram om en sammanhållen diskrimineringslagstiftning. Det kan säkert på många sätt lyfta fram de här frågorna på ett bra sätt och också göra det lättare att arbeta med frågor som rör diskriminering av olika slag.

Vi är dock inte färdiga med våra funderingar över huruvida den sammanslagning av de olika ombudsmännen som diskuteras kan vara en klok åtgärd. Vi tänker återkomma med synpunkter på detta. Risken kan finnas att någon grupp eller något område förfördelas när bevakningen kanske inte blir lika intensiv. Det kan gälla jämställdhetsfrågorna där strukturer som diskriminerar kvinnor riskerar att komma i skymundan. Vi lär dock få anledning att komma tillbaka till detta.

Anf. 39 ULF HOLM (mp):

Fru talman! I det här betänkandet har vi i Miljöpartiet ett antal viktiga reservationer. I Miljöpartiet har vi länge jobbat med diskrimineringsfrågor. Det området är ett av våra prioriterade områden.

Vi kan inte acceptera ett samhälle där det är okej att diskriminera personer. Det kan gälla varifrån man kommer eller vilken religion man har, vilken sexualitet man har, vilket kön man har och så vidare. Vi kan inte acceptera att det på detta sätt görs skillnad mellan människor. Därför är det också viktigt att väldigt aktivt jobba med de här frågorna.

I detta betänkande har majoriteten gjort det lätt för sig. Allting hänvisas till pågående utredning – det bereds. Med den takt som ansvarig minister hittills har berett frågor lär det, tyvärr, dröja ett tag innan vi får se ett förslag. Ansvarig minister har hittills kunnat prestera bara en proposition till riksdagen i hennes hjärtefrågor. Det är ett svaghetstecken. Det inger också lite oro.

Jag hoppas att majoriteten här i dag kan ge en vägledning, komma med förslag och säga: Vi är på väg att lägga fram förslag med denna inriktning i dessa frågor.

Förra mandatperioden drev vi i Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern mycket lyckosamt frågan om antidiskrimineringsbyråer. Vid i stort sett varje budgettillfälle har vi kunnat ge ombudsmännen, till exempel JämO och HomO, mer pengar för att dessa ska ha ökade möjligheter att hjälpa de människor som blivit diskriminerade. Att motverka diskriminering är *en* prioriterad fråga.

Det skulle vara intressant att veta vad diskrimineringen egentligen kostar samhället. Det borde finnas en prislapp på detta. Jag tror att många företag faktiskt förlorar väldigt mycket pengar på att de diskriminerar och inte tar vara på de kvaliteter som människor har utan utgår från någon sorts fördom som flera personer har inom sig gentemot andra personer på grund av kön, etnicitet eller religiös uppfattning. Vi måste försöka arbeta för att detta motverkas.

Därför välkomnar vi att Diskrimineringskommittén har lagt fram ett förslag om möjligheter till sanktioner mot arbetsgivare som diskriminerar. Jag tror att det kan vara en vettig väg att gå. Tyvärr är det så att det är först när det blir ekonomiskt kännbart som en del företag ändrar sig. Det är beklagligt att det ska vara så. Tyvärr måste vi nog inse faktum.

Staten är en av de största arbetsgivarna. Medan vi här i riksdagen jobbar för en bättre lagstiftning kan, vilket det är synd att behöva konstatera, inte ens staten som arbetsgivare leva upp till de handlingsplaner och de förslag som vi själva här beslutar om. Det gäller till exempel mångfaldsfrågorna.

Redan i dag har statliga myndigheter i uppdrag att utveckla mångfaldsplaner. Men många myndigheter har fortfarande inte ens tagit fram ett förslag. De vet inte ens vad planen är till för. Det är ett underkännande av den statliga styrningen. Detta måste vi ta tag i.

Jag utgår från att regeringen nu tar krafttag här och agerar. Tyvärr konstaterar utskottsmajoriteten bara: Det är på väg. Detta räcker inte. Det behövs konkreta åtgärder för att åtminstone staten som arbetsgivare ska lägga fram mångfaldsplaner. Det finns flera förslag. Vi måste gå vidare med detta.

Att motverka diskriminering är en nyckel för främjande av lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Det är väldigt viktigt att komma ihåg detta, om och om igen, och inte tappa fokus.

Vi har flera reservationer från Miljöpartiets sida. Det gäller bland annat frågan om transpersoners rättsliga skydd. Där måste vi också jobba fram förslag. Det ligger i Diskrimineringskommitténs förslag att könsuttryck och diskriminering på grund av könsidentitet ska bli förbjudet. Det är väldigt viktigt att det läggs fram ett förslag från regeringen på denna punkt. Kanske får vi höra ett positivt svar här i debatten på frågan om majoriteten är beredd att gå med på detta.

Precis som Luciano Astudillo lyfte fram tidigare i debatten är betänkandets innehåll ganska intressant. Det är framför allt intressant att läsa på s. 39. Jag hoppas att utskottsmajoriteten tar fram texten och läser. Man menar att regelförenklingar är viktigare än människans värdighet. Jag tycker att det är ett hemskt uttalande från majoriteten. Vilken signal sänder det att det är viktigare med regelförenklingar än att tro på människan? Det är oerhört beklagligt, och jag hoppas att majoriteten i dag kan ge beskedet att de tar tillbaka uttrycket att regelförenklingar står över allt annat. Annars har man verkligen missat hela kampen mot diskriminering.

Det borde visserligen vara en självklarhet för moderna företag att på eget initiativ försäkra sig om att företagets rekryteringsrutiner motverkar diskriminering, men så är det inte. Det är därför vi måste jobba med mångfaldsplaner. Vi måste ta olika initiativ från riksdagen för att motverka diskriminering. Men utskottsmajoriteten verkar inte dela den åsikten.

Slutligen finns det också en motion om homofobi i samhället som fortfarande är ganska utbredd, och det finns behov av flera åtgärder från oss politiker. Där menar majoriteten att det är viktigt men att vi inte behöver ta några ytterligare initiativ. Det är egentligen det man skriver.

Vi har lagt fram förslag på att man ska ta initiativ i EU till en HBT-pakt för att lyfta fram frågan. Men det svar vi får är: Det är inte så aktuellt. Vad blev det av talet att vi ska tillhöra kärnan i EU och aktivt bedriva politik också på EU-nivå? Det gäller allt utom diskrimineringsfrågor och homofobi till exempel. Det är beklagligt. Jag hoppas att regeringen lägger fram något förslag. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi fortsätter kampen för att bekämpa homofobi i samhället. Det kräver flera olika åtgärder, och det kräver också handling från regeringens sida.

Anf. 40 REZA KHELILI DYLAMI (m):

Fru talman! Diskriminering av minoritetsgrupper i det svenska samhället är ett problem som vi måste börja uppmärksamma på allvar. Det är lika oacceptabelt att diskriminera människor oavsett om det gäller etnisk tillhörighet, kön eller sexuell läggning. Rätten att slippa diskrimineras är helt enkelt en del av folkrätten och borde gälla alla.

Att som invandrare få tillgång till den svenska arbetsmarknaden är en helt central fråga. Genom ett arbete får man ett ovärderligt insteg i det svenska samhället. Man skapar ett socialt nätverk, man lär sig genom kontakter med arbetskamrater och på arbetsmarknaden hur det svenska samhället fungerar.

Tyvärr finns det i dag hinder för invandrare att få tillgång till arbetsmarknaden, som såväl anställd som egen företagare. Sverige har hos

invandrarna en enormt stor potential som i dag tyvärr inte utnyttjas fullt ut. Det finns hos invandrargruppen många välutbildade människor vars kompetens inte matchas med de arbeten som ofta står till buds. Ett utländskt namn kan vara ett hinder för att få ett arbete. Arbetsgivarna vågar inte satsa på människor från andra länder. Invandrare som vill starta företag möts av såväl ett komplicerat regelverk som misstänksamhet från banker och investerare.

Vi måste börja arbeta hårdare för att komma åt problemen med diskriminering och bristande integration på arbetsmarknaden. Detta arbete är i framtiden mycket viktigt för att bryta det utanförskap som många utlandsfödda hamnar i. För att garantera en fortsatt gynnsam utveckling i Sverige måste vi på allvar börja ta vara på invandrarnas kompetens. Invandrare måste ses som en resurs som kan berika såväl arbetsmarknaden som samhället i stort.

Hur ser problemet ut? Den ideella föreningen IFS, som sysslar med att hjälpa invandrare med att starta och utveckla företag, beskriver problemet i sin rapport *Fler nybyggare efterlyses*. Som sagt är regelverket kring att starta ett företag mycket komplicerat och svårt att sätta sig in i, speciellt för dem som inte behärskar det svenska språket fullt ut.

IFS konstaterar i sin rapport att många nyföretagare upplever att det är svårt med finansieringen från banker och investerare. Många invandrare får starta företag med privat finansiering. Många entreprenörer med utländsk bakgrund är verksamma i branscherna handel, hotell och restaurang och transport. Det vore bra om invandrare kunde slå sig in även i andra branscher.

Trots de problem som en företagare möter i Sverige i dag är förvånansvärt många av de nya svenska företagen startade av människor med utländsk bakgrund. Cirka vart femte nyföretag i dag startas av personer med invandrarbakgrund. Sammanlagt arbetar ungefär 250 000 människor i företag som är ägda av personer med invandrarbakgrund. Dessa fakta vittnar om att det trots många hinder finns en stor vilja i invandrargruppen att starta och driva eget företag. Hur skulle det inte kunna se ut om vi kunde skapa ännu bättre förutsättningar för företagande hos invandrargruppen?

Även för den arbetssökande med utländsk bakgrund finns många hinder som gör att det är svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Inte minst att få ett arbete som motsvarar de kvalifikationer och den kompetens som man besitter kan vara ett problem. Ett utländskt namn gör ofta att personen gallras ut av arbetsgivarna. Det finns en rädsla att språkbarriären och kulturella skillnader ska skapa problem på arbetsplatsen. Rädslan för eventuella problem överskuggar tyvärr ofta de vinster man skulle kunna göra genom att anställa någon från en annan kultur.

Det är också ett stort problem att invandrarnas kompetens inte tas till vara. Vi har det klassiska exemplet med invandrare med mycket hög akademisk utbildning som i Sverige får köra taxi eller städa i tunnelbanan, som ni kanske känner till. Det borde verkligen ligga i samhällets intresse att ta vara på den kompetens som finns, speciellt nu när arbetsmarknaden har ett stort behov av välutbildad arbetskraft.

Vad görs? Glädjande nog finns ett flertal åtgärder föreslagna i regeringens vårproposition som är riktade just mot det problem som jag beskrivit. Bland annat ska så kallade instegsjobb införas. Staten subvent-

ionerar anställningar inom både offentlig och privat sektor för nyanlända flyktingar. En satsning på svenska för invandrare ingår som en del i in-stegsjobbspaketet. Även sfi får utökade resurser i stort.

Arbetsförmedlingarna ska erbjuda bättre coachning och kartläggning av den arbetssökandes kompetens. Regeringen planerar nystartscentrum i stadsdelar som har särskilt stora behov. Nystartscentrum ska vara ett forum där olika aktörer på arbetsmarknaden kan samlas under ett tak för att underlätta för såväl arbetssökande som för dem som vill starta eget. Man ska även kunna erbjuda kompletteringsutbildning för högskoleutbildade invandrare för att ge dem en kompetens som är relevant på den svenska arbetsmarknaden. Givetvis kommer även de mer generella åtgärderna för att bryta utanförskapet att gynna invandrargruppen.

I integrationspaketet i vårpropositionen finns även ett flertal åtgärder som ska underlätta för företagare med utländsk bakgrund. Som sagt ska det startas så kallade nyföretagarcentrum. Över huvud taget ska rådgivning och aktiv coachning kunna erbjudas dem från invandrargruppen som vill starta eget.

Hur ska vi gå vidare? Alla de åtgärder som föreslagits av regeringen är en bra start för att skapa bättre villkor på arbetsmarknaden för utrikes födda, men det är bara en bit på vägen. För att få bukt med diskrimineringen av arbetssökande, för att få en bättre matchning mellan kompetens och arbete och förbättrade villkor för invandrarföretag finns mer att göra.

När det gäller diskriminering av arbetssökande på etniska grunder finns det lite olika förslag om hur man kan komma åt problemet. En metod som utreds är så kallad *situation testing*. Där låter man folk med olika etnisk bakgrund söka riktiga utannonserade jobb och ser vilket utfall man får. Erfarenheter från andra länder där man använt denna metod visar på en betydande skillnad på hur människor från etniska minoriteter behandlas jämfört med personer från majoritetsbefolkningen.

Sanktionen mot arbetsgivare som diskriminerar på etniska grunder måste bli kännbar och sända en signal om att detta inte är acceptabelt. Arbetstagaren ska också ha rätt att söka skadestånd om han eller hon utsatts för diskriminering. Dessa åtgärder förs också fram i arbetsmarknadsutskottets betänkande.

När det gäller företagande bland invandrargrupper finns ytterligare förslag på hur man kan gå vidare för att underlätta. Som jag sagt tidigare är just finansiering av verksamheten ett stort problem för många nyföretagare bland de utrikes födda. En åtgärd som föreslås är att invandrare ska kunna söka så kallade mikrokrediter hos banker och offentliga institutioner. För närvarande har Almi en sådan verksamhet, men den skulle kunna utökas. Här har de nya coachningsfunktionerna som föreslås av regeringen i vårpropositionen en viktig funktion att guida invandrarföretagare i hur man bäst kan finansiera och sjösätta sitt nya företag.

Att motverka diskriminering och segregation på arbetsmarknaden är det bästa sättet att komma åt det utanförskap som många hamnar i. Men man ska inte underskatta den betydelse som ett arbete har för att skapa ett bra liv i Sverige. Genom ett arbete får man så mycket annat på köpet – arbetskamrater, möjligheten att öva på svenska dagligen och en förståelse för hur samhället fungerar. Arbetslivet fungerar också som en värdefull mötesplats där svenskar och invandrare kan utbyta erfarenheter och lära sig mer om varandra på ett naturligt sätt. Vi måste därför se till att skapa

förutsättningar för att göra arbetsmarknaden till ett föredöme för integration i framtiden.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Prot. 2006/07:98

25 april

Diskriminering

Anf. 41 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Reza berättar väldigt bra, tycker jag, om de problem som finns på till exempel svensk arbetsmarknad, när det gäller nyföretagande och så vidare, och jag betvivlar inte alls de kunskaper som finns här. Men frågan är då på vilket sätt man vill åtgärda de problem som finns.

Man kan inte bara säga att problemet med arbetsmarknaden ska lösas genom att vi förenklar för att starta nya företag. Jag har ingenting emot att det startas nya företag i Sverige. Men den stora diskrimineringen sker ju när personer ska söka arbete hos stora arbetsgivare. Eller ska invandrare vara totalt diskriminerade på den stora arbetsmarknaden? Det kan inte vara meningen. Därför behövs det åtgärder för att denna diskriminering ska motverkas.

Avidentifierade ansökningshandlingar är ett beslut om ett försök som jag är mycket tacksam för att den här regeringen inte har rivit upp i alla fall. Nu fortsätter den ettåriga försöksverksamhet som den förra regeringen med stöd av Miljöpartiet och Vänstern införde och som sedan ska utvärderas. Därför blir jag lite förvånad när utskottsmajoriteten skriver att utskottet i sammanhanget vill påminna om att regeringen i budgetpropositionen meddelat sin avsikt att på fyra år minska de svenska företagens regelbörda med 25 procent. Vilka regler, vilka mångfaldsplaner och vilken antidiskrimineringslagstiftning är det som regeringen avser att plocka bort för att underlätta för företagen? Och hur kommer detta att hjälpa de grupper som faktiskt är diskriminerade i samhället?

Anf. 42 REZA KHELILI DYLANI (m) replik:

Fru talman! Jag har redogjort för de problem som alltid funnits i Sverige, men jag kanske var lite otydlig när jag läste mitt anförande.

Under de sex månader som har gått sedan regeringen kom till makten har vi på alla sätt försökt se hur vi ska lösa problemet. Vi har också sagt att vi återkommer med en riktig plan. Den tidigare regeringen som har suttit så länge vid makten har inte under alla dessa år kunnat lösa problemet med utanförskapet – att inte ha jobb eller möjlighet att starta företag – och hur man ska ta till vara invandrades kompetens. Plötsligen vill man att vi ska lösa alla problem på sex månader.

Vi vill gärna återkomma med ett förslag från regeringen som kan presenteras både här i riksdagens kammare och i utskottet. Förslaget i betänkandet i dag tror jag kan vara en bra start. Som jag sagt är vi inte nöjda med ett förslag, men vi kommer att arbeta vidare med detta.

Anf. 43 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Nej, jag begär inte att ni ska lösa alla problem inom sex månader. Men med tanke på den intensitet med vilken alliansen under förra mandatperioden kritiserade i stort sett allt som vi försökte lägga fram när det gällde diskrimineringsfrågor, är det lite konstigt att det inte kommer några skarpa förslag.

Det märkliga är att det tar en sådan tid, och sedan hänvisar man till att diskrimineringskommittén jobbar och att man ska se över deras förslag. Jag kan förstå att man kanske måste göra det. Men en av de saker som ni tar upp i betänkandet är just att ni vill göra det enklare för företagen och därför ska minska regelbördan.

Jag erkänner att, ja, det är en regel att arbetsgivare inte ska diskriminera. Ska ni gå in och tafs på reglerna nu för att underlätta för företagen att diskriminera mer? Eller tänker ni lägga fram förslag, till exempel som du själv nämnde i ditt anförande, om ekonomiska sanktionsmöjligheter? Kommer det ett skarpt förslag om detta? Är ni beredda att pröva det?

Jag och Miljöpartiet är väldigt öppna för att pröva många olika vägar. Vi tror inte att det finns *ett* sätt att lösa det här problemet, utan man måste ha många olika förslag. En viktig del är antidiskrimineringslagstiftningen som måste skärpas. Ekonomiska sanktionsmöjligheter kan vara en väg framåt i detta arbete. Är ni beredda att lägga fram ett sådant förslag?

Anf. 44 REZA KHELILI DYLANI (m) replik:

Fru talman! Det som jag har redogjort för är ett program som regeringen satsar på. Det kommer att vara till fördel för både arbetstagarna och företagarna.

Anf. 45 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Reza pratar väldigt mycket och länge om nystart av företag. Man får känslan av att i er värld är det mest tilltalande att man löser problemet med arbetslösheten genom att låta invandrare starta företag.

Nystart av företag är viktigt, men det är inte där problemet ligger i dag. Tvärtom tvingas många av de invandrare som i dag inte kommer in på arbetsmarknaden att starta företag, därför att det är deras enda chans att få en försörjning. Det är inte där problemet ligger egentligen, utan det ligger i att ni faktiskt inte tar krafttag mot de arbetsgivare som i dag inte följer regler och föreskrifter. Ni vill inte införa sanktionsmöjligheter. Ni vill inte införa någonting som på något sätt säkerställer chansen att som invandrare eller annan diskriminerad få ett jobb i ett företag.

Du pratar egentligen inte om hur man gör.

Ulf Holm var inne på det här också. Hur ska ni göra för att på något sätt se till att de mänskliga rättigheter som ni värnar faktiskt går igenom i lagstiftningen och reglerna för arbetsgivarna när ni säger att ni ska ta bort en massa regler? Det rimmar illa, och det finns inget svar. Du har inte gett oss svar i ditt anförande i alla fall. Jag skulle vilja veta hur du ställer dig till just den frågan, Reza.

Anf. 46 REZA KHELILI DYLANI (m) replik:

Fru talman! Det som jag pratade om är inte bara detta att startandet av företag kan lösa problemet. Det jag pratade om är att regeringen under den period på sex månader som har gått har undersökt var problemet finns. Tidigare hade vi kännedom om att problemet finns.

Problemet när vi pratar om diskriminering och integration är att många inte får möjlighet att komma in i samhället. Riksdagsledamöter och ministrar har stått här tidigare och pratat om diskriminering, integration och problem i samhället som vi inte har löst. Jag påpekar att det är ett

problem som vi måste kunna lösa, och det kommer förslag om hur vi ska göra det.

Det som jag pratar om i dag är diskriminering. Diskriminering är att man inte har jobb och inte kan gå till jobbet. Diskriminering är att stå utanför och bli utpekad som en belastning för samhället. Det är det som är diskriminering. Diskriminering är att vara arbetslös i några år och sitta hemma och låta andra sköta allt och bestämma över en.

Vi vill framföra att den individ som är arbetslös – invandrare eller inte – i Sverige måste kunna bestämma över sitt eget liv. Han eller hon måste åtminstone få möjlighet att starta något. Du, Torbjörn, tror att någon är tvungen att starta företag på grund av arbetslöshet. Jag ser det som ett plus att man kan prova någonting i sitt liv och kanske få ett bättre liv i framtiden. Det ser jag som en möjlighet. Att inte få chansen är diskriminering.

(Applåder)

Anf. 47 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Jag förstår vad du säger, Reza, men det finns ingen logik i det. Du säger samtidigt att ni inte tar ställning till det här och att man ska se till att man följer regelverket. Man ska förenkla regelverket för företagen. Det har ingen betydelse om det är invandrare som startar företag; de måste också följa reglerna för att inte diskriminera dem som de anställer. Ni tar ställning för att man inte ska ha de reglerna. Ni säger ju att man ska minska regelverket med 25 procent. Det innebär att man måste gå in och tafsa på de reglerna.

Det gör att din lösning inte är någon lösning, för den innebär inte att man får det lättare, eller får något slags rättssäkerhet i, att anställa framför allt människor som är diskriminerade. Den ologiska konsekvensen måste ni lösa för att det som ni säger ska bli trovärdigt.

Anf. 48 REZA KHELILI DYLANI (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte var vår vän Torbjörn Björlund har sett våra förslag på lösningar av problemet, för vi har inte riktigt kommit på alla förslag som ska bli kända för er.

Jag pratade om arbetare som både företagare och som anställda. Jag pratar om de taxichaufförer som är anställda och inte äger något eget företag. Jag pratar om dem som arbetar i tunnelbanan här i Sverige eftersom deras betyg och deras utbildning inte räknas. Det är det som jag pratar om som diskriminering, och det tror jag att du också förstår.

Anf. 49 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Det är ett betänkande om diskriminering vi debatterar i dag. Det vi från utskottet framhåller i betänkandet är att diskriminering är ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter och principen om alla människors lika värde. Diskriminering inskränker människors lika möjlighet att forma sina egna liv, och den styrs av mekanismer som är likartade oavsett grunden för isolering. Den kränkning som en diskriminerad människa känner får förmodas vara likartad oavsett diskrimineringsgrund.

Vi har Diskrimineringskommitténs förslag om en sammanhållen diskrimineringslagstiftning och en samlad ombudsmannafunktion som speg-

lar just ett sådant förhållningssätt. Det pågår ett arbete i regeringen. Till skillnad från oppositionen vet vi att arbete pågår, och vi kan därför delta i att ta fram de skarpa förslagen i stället för att här i kammaren i dag yrka på olika reservationer.

Det som är viktigt att ha med sig som en grundläggande princip är just synen på lagstiftning kontra personligt ansvar. Den lagstiftning som finns i dag på området är i stuprör. Man har varje enskilt område för sig. Det är inte helt enkelt, varken för en företagare eller för andra människor, i vardagen att veta om det är den ena eller den andra lagstiftningen som gäller.

Arbetet med att ta fram en sammanhållen lagstiftning är enormt viktigt både för att vi ska veta vad som gäller och för att människor inte ska falla mellan stolarna. När vi pratar om regelförenkling kan oppositionen säga: Nu ska de ta bort all diskrimineringslagstiftning! Men så är inte fallet. Vårt arbete med att sammanföra de olika lagstiftningarna i en sammanhållen lagstiftning är en del i arbetet med att minska ned de 20 000 A 4-sidor med regler som styr företagarnas vardag i verkligheten i dag.

För varje steg som Sverige har tagit fram där man har identifierat olika grunder för diskriminering tror jag att det har varit enormt viktigt att man har flyttat fram positionerna och satt ned i lagtext att det inte är okej att diskriminera kvinnor och inte okej att diskriminera någon för att han eller hon har en annan etnisk bakgrund, sexuell läggning, tro och så vidare.

I de här delarna kommer hela tiden nya grupper upp. Det är inte rätt att diskriminera vid något enda tillfälle. Det är det som är på gång i arbetet med att faktiskt ta fram en sammanhållen lagstiftning där det blir tydligt och klart att diskriminering är helt fel, vilken grunden eller orsaken än är.

För varje definierad grupp har varje grupp som inte finns definierad i diskrimineringslagstiftningen inte haft något lagskydd. Därför är det så viktigt att vi nu ser till att göra det här stora omtaget, där det blir tydligt att det faktiskt är diskriminering över huvud taget som är förbjudet.

I detta arbete gäller det att hitta system och metoder som gör företagen på det klara med att de har ett ansvar för att arbeta aktivt. Vi har hört här under dagen att det är tur att det är s som driver på så bra. Då är det ju märkligt att det finns någonting att reservera sig emot, eftersom man under tolv år innehaft regeringsmakten.

Kritiken från Miljöpartiet är också lite märklig. Det händer inte nog, säger ni. Vi stod i en debatt här för inte så länge sedan, och då hette det att det händer för mycket. Det är inte helt enkelt att vara Miljöpartiet till lags i den här frågan. Men jag kan försäkra Ulf Holm att det pågår ett arbete med en sammanhållen lagstiftning på området. Vi kommer också att se över ombudsmannafunktionen.

Det har också framförts kritik mot styrningen av myndigheter. Återigen är det så att vi också kritiserade detta förut. Vi gör nu ett omfattande arbete med att förtydliga styrningen till våra myndigheter för att använda den drivkraft som finns för att förändra verkligheten även där.

Man kan undra om det bara är lagstiftning som gäller. Är det bara via lagstiftning vi kan komma åt diskriminering? Det är ett jätteviktigt verktyg. Det är enormt viktigt att vi härifrån kammaren talar om vad som är

rätt och fel. Vad är okej? Vad får man inte lov att göra? Men diskriminering är ju så mycket mer.

En lagstiftning kan leda till att man bara intar ett passivt förhållningssätt. Man bryter inte mot några lagar. Men en lag i sig är inte någon garanti för att man faktiskt har ett aktivt förhållningssätt. Här ligger det ett ansvar på oss enskilda människor, var vi än befinner oss – i skolan, på arbetsplatsen eller i hemmet. Därför är det så enormt viktigt att man tar diskussionen om detta – att det också handlar om ett personligt ansvar. Det är ett personligt ansvar för hur vi bemöter varandra i vardagen och i arbetet.

Jag ser fram emot att vi under kommande år kommer att lägga fram det här förslaget från den borgerliga regeringen. Det ska innehålla en sammanhållen diskrimineringslagstiftning, och den ska göra det tydligt att diskriminering aldrig kan vara rätt.

(Applåder)

Anf. 50 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är inte lätt att vara Miljöpartiet till lags, sades det. Nej, det är det kanske inte, men det finns några lätta förslag.

Ja, Miljöpartiet kommer att kritisera nedskärningen i a-kassan. Det borde inte ha skett så snabbt, men det finns möjlighet att ändra sig.

Ja, ni borde ta initiativ i antidiskrimineringsfrågorna och inte bara låta det hela rulla på. Det finns saker man kan göra. Man kan avsätta mer pengar till antidiskrimineringsbyråerna. Man kan också ge mer pengar till exempelvis HomO.

Ja, man kan ta initiativ i EU för en HBT-pakt.

Ja, man kan se till att om idrottsföreningar ska få statliga medel, vilket de ska, måste de ha en HBT-handlingsplan för hur man motverkar diskriminering av HBT-personer i idrottsrörelsen.

Det är exempel på några konkreta förslag. På punkt efter punkt väljer ni dock att säga att det inte är aktuellt, att ni skjuter det framför er, att ni inte vill ta tag i det. Tvärtom anför ni som ett viktigt argument för att avstyrka en motion – eller kanske påminner, i all välmening – att regeringen på fyra år vill minska de svenska företagens regelbörda med 25 procent.

Om ni i detta sammanhang, som handlar om antidiskrimineringslagstiftningen, lyfter upp att ni vill förenkla reglerna med 25 procent börjar man faktiskt fundera över om det är på det området ni anser att regelförändringar ska göras och regler tas bort. Det är nämligen vad det betyder, och då börjar jag bli orolig, fru talman.

Anf. 51 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att lugna Ulf Holm. Att se över regelverket och se till att regelbördan minskar med 25 procent måste inte innebära att man tar bort något. I en del fall ja, men i andra fall kan det handla om att slå samman en mängd lagstiftningar, vilket vi faktiskt arbetar med. Det gäller bland annat diskrimineringsområdet och handlar om att inte bara uppfylla målet genom att förenkla regelverket utan också ge ett tydligare och kraftfullare verktyg som kommer att få betydligt större effekter än vad skilda stuprörslagstiftningar haft tidigare. Jag

måste säga att jag blir lite imponerad av Ulf Holm när han saluför vårt arbete med regelförenklingar. Det är ett oerhört viktigt arbete.

Låt mig ta ett exempel som kanske ligger nära mig. Jag har i och för sig inte kor, men vi kan ta som exempel någon som har det. Den personen har att följa 43 regelverk. Om man dessutom har en ladugård – och det behövs, annars träder andra instanser in – finns det 55 regelverk som man ska hålla sig ajour med. Men att vi har de regelverken innebär inte att vi inte måste följa även diskrimineringslagstiftningen. Skulle man mot förmodan få för sig att producera morötter finns det ytterligare 37 regelverk. Det är alltså ett gigantiskt område som vi måste se över för att vi ska få acceptans för lagar och regelverk och också få möjlighet att faktiskt följa dem.

När det gäller diskrimineringsområdet vill jag säga att det arbete som nu pågår till en del handlar om att förenkla och förtydliga men samtidigt också stärka diskrimineringsgrunderna. Det får aldrig någonsin vara rätt att diskriminera någon enda person, oavsett vilken orsak som ligger bakom.

Anf. 52 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Att utveckla och stärka lagstiftningen är bra. Jag delar uppfattningen att vi bör sträva efter en sammanhållen diskrimineringslagstiftning. Det får inte spreta så mycket som det gör i dag. Jag är helt med på de noterna. Där finns inga problem. Tvärtom lovordar vi de initiativ som jag hoppas att ni ganska snart kommer med. Det får dock inte innebära att regelförändringarna ändrar politiken och de krav som vi måste ställa.

Jag blir orolig när det sägs att vi måste låta människor ta större ansvar i diskrimineringsfrågor. Visst, det är jättebra att försöka påverka den allmänna opinionen och föra den diskussionen, men det måste också kosta för de företag som faktiskt diskriminerar. Det är oerhört viktigt att vi inte lägger över allt på individen och säger att det ska vara ett personligt ansvar. Då finns nämligen risken att vi åker på en ordentlig backlash genom att diskrimineringen ökar. Det kan inte vara syftet. Jag tror inte heller att det är det Annika Qarlsson menar.

Sedan tycker jag att det är olyckligt att blanda ihop EU:s förbaskade jordbrukspolitik och alla dess regelverk med diskrimineringsfrågan. Det är ju ingen som säger emot att regelverket rörande EU:s jordbrukspolitik måste förenklas, men att ta upp regelförenklingar i ett sammanhang som gäller antidiskrimineringslagstiftningen är olyckligt. Det sänder fel signaler.

Anf. 53 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det känns bra att Ulf Holm uttalat stöd för det arbete som pågår i regeringen på det här området. Vi har en gemensam agenda när det gäller att se till att det kommer fram. Och vi ser till att det kommer fram.

Återigen: Regelförenklingsarbetet måste finnas med på alla plan. Det räcker inte att bara ta upp frågor som rör kor, ladugårdar eller morötter, utan vi måste se över alla delar. Det ligger också med i detta, och därför blir det så tydligt här. Regelförenklingsarbetet kan i vissa fall handla om att ta bort regler, ja, ifall de inte används och inte behövs. I det här fallet

vet vi med all önskvärd tydlighet att det behövs en bra lagreglering på området. Nu gör vi det tydligare och stärker upp det. Samtidigt minskar vi antalet regler. Det är ungefär som ett Kinderägg där det finns tre saker i en. Så bra är det.

Det gäller att inse att bara för att vi pratar om regelförenklingar betyder det inte att vi avser att ta bort rubbet, men systemet måste bli tydligare, speciellt på det här området. Det ska inte råda några tvivel om att diskriminering är förbjudet och att det inte får förekomma mot någon av någon. Det är en av de viktigaste saker vi kommer att lyfta fram i lagstiftningen och täcker alla dessa delar.

Anf. 54 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Det är intressant att ytterligare en grupp lyfts fram, nämligen diskriminering av kor. Den kan vi kanske lyfta fram även i något annat sammanhang.

Jag har ett par frågor. I de resonemang som förs, även av Annika Qarlssoon, upprepas alltid samma svar: Vi återkommer. Vi ska återkomma och se vad som händer. Vi ska ta ställning senare. Det gäller inte enbart på diskrimineringens område utan även i andra sammanhang. Det gäller också mycket av det som lyfts fram i betänkandet.

Annika Qarlssoon var inne på lagstiftning kontra personligt ansvar. Det måste naturligtvis kombineras på ett bra sätt, men man får aldrig släppa på trycket vad gäller att ha en bra lagstiftning och faktiskt ställa sig på de svagas sida. Trycket måste finnas där hela tiden.

Min direkta fråga är: Kan Annika Qarlssoon stödja vårt förslag om att ändra regelverket när det gäller rättegångskostnader för dem som vill ta upp detta i en process? Det är något som definitivt måste ses över. Kanske behöver regelverket till och med göras om så att det blir mer fylligt i stället för att ta bort en mängd regler. Det finns en motsägelse i att man ska ta bort regelverken – utan att säga vilka – samtidigt som man ska ha dem kvar, göra om dem och så vidare. Det åligger er att förklara hur ni kommer att göra det, och ni måste göra det nu, alltså tala om ifall vi ska behålla dem eller ta bort dem.

Anf. 55 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag måste börja med att säga att jag noterar att det finns en otålighet hos oppositionen, och det känns skönt. Det är bra att vi har press på oss att faktiskt leverera. Vi har också levererat. Vi har haft en mycket fyllig höstbudget och vårbudgeten innehåller många delar där vi levererar. Jag håller med Torbjörn Björlund om att vi måste fortsätta att leverera under mandatperioden. Jag kan lova att vi återkommer tämligen omgående.

Precis som Torbjörn Björlund säger måste det finnas ett tryck via lagar – självklart. Med förändringen i lagstiftningen kommer vi att öka trycket. Den tidigare regeringen, liksom regeringen före den, tillät att människor ramlade mellan stolarna. I den nya lagstiftningen kommer det att vara tydligt att man inte får lov att diskriminera. Människor kommer inte att ramla mellan stolarna på det sättet.

Självklart finns hela tiden ett personligt ansvar, oavsett om man är företagare eller anställd. En ledare i en idrottsförening har ett stort ansvar. Jobbar man på en arbetsplats har man också ett stort ansvar för att inte

delta i diskriminering. Det är också det som jag vill komma åt när det handlar om aktivt och passivt förhållningssätt. Man kan inte luta sig tillbaka och tro att enbart lagstiftning löser problematiken. Den kan komma åt den aktiva diskrimineringen, men det gäller också att hitta sätt att komma åt den passiva diskrimineringen, den som sker genom att man inte säger till, inte gör något, inte ingriper. Det finns ett väldigt stort personligt ansvar för att saker och ting sker, eller snarare inte sker. Det måste vi jobba aktivt med.

Jag håller med om att det ska svida. Det måste finnas kostnader för att bryta mot lagen.

Anf. 56 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Jag ställer frågan igen, så att du får svara. Du hade lite tid på dig.

Kärnan i detta är trycket på företagen och sanktionerna mot dem som bryter mot regelverket. Den pressen ger en riktad verkan mot det personliga ansvaret och leder till att man måste bry sig om detta.

Problemet med ert resonemang är att ni inte är tydliga. Du sade igen: Vi ska leverera, men vi återkommer om vad vi ska leverera. Det är samma svar hela tiden.

Det är inte enbart lagstiftningen som kan sätta press; det finns andra saker. Hur gör man då för att få företagen att verkligen ta det här på allvar? Om det inte fungerar måste sanktionerna till. Vad gör man för att få sanktionerna att fungera? Hur sätter man tryck på företagen om man tar bort regelverket? Det är det här som är dilemman. Ni kan inte förklara mer än att ni återkommer med förslag på hur ni ska göra för att det ska fungera i alla fall. De 25 procent vi pratade om i all ära, men på något sätt måste ni vara tydliga med hur ni ska göra för att det ska fungera.

Man måste ha ett regelverk för att motverka diskriminering, och det måste framgå att det blir påföljder i form av sanktioner om man inte följer det. Det kan man aldrig komma ifrån. Det personliga ansvaret är ett komplement. Diskriminering är på många sätt ett så allvarligt problem i arbetslivet i dag att det inte fungerar om man inte har sanktioner. Därför kan man inte ta bort dem. Man måste titta på rättegångskostnaderna och viljan att driva processen hos den som blir förfördelad som arbetssökande eller arbetstagare. Det måste vara kärnan för att processen ska gå framåt. Det kan man aldrig komma ifrån.

Det personliga ansvaret finns som ett komplement. Det kommer aldrig att vara någonting som på något sätt leder framåt, tror jag. Man måste ha tryck på dem som har ansvaret.

Anf. 57 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det kan hända att vi skiljer oss åt när det gäller tilltron till människor i förhållande till tron att någon annan ska kunna styra. För mig handlar det om ett personligt ansvar. Det handlar om dig och mig – hur vi bemöter varandra och hur vi bemöter vår omgivning. Det handlar om vad det är för arbetsklimat på en arbetsplats – i riksdagen eller på ICA i Sollebrunn.

Lagstiftningen är en grund som ger tydliga signaler om vad det är som gäller. Men i den andra ändan handlar det hela tiden om personligt bemötande och respekt för varandra vad man än har för bakgrund eller

läggning. Det ska gälla även gentemot den som har divalater eller är centerpartist eller vad det nu kan vara för olika diskrimineringsgrunder som finns i samhället.

Självklart måste det också finnas sanktioner kopplade till lagen. Annars får vi inte någon effekt av en lagstiftning. Men jag måste återkomma till regelförenklingen fast jag redan vid ett par tillfällen under mitt anförande talat om det. Att vi slår samman lagstiftningen är ett led i regelförenklingen. Samtidigt ser vi till att stärka lagstiftningen. Det är på det sättet vi jobbar på en mängd olika områden. Vi ser till att vi får en effektiv och stark lagstiftning som dessutom blir tydligare och enklare att jobba utifrån. Det kommer att resultera i att det finns större möjlighet att få ett större och bättre utfall runt omkring på företagen här i Sverige.

Diskriminering förekommer inte enbart i arbetslivet. Arbetslivet har en jätteviktig del i diskrimineringslagstiftningen, men denna handlar också om fritid och kultur, hur man kan röra sig fritt i samhället om man är handikappad och så vidare. Det finns en mängd delar i diskrimineringslagstiftningen. Den är inte enbart kopplad till arbetslivet.

Återigen: Det viktiga är människors bemötande av varandra.

Anf. 58 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Äntligen! All diskriminering är enligt min mening ett brott mot de mänskliga rättigheterna, precis som flera talare har sagt här i dag. Rätten att bli sedd och bemött för *den* man är, inte *vad* man är, är grundläggande.

Diskriminering är ett stort problem som vi verkligen måste ta på allvar. Det är oacceptabelt att diskriminera människor, oavsett om det gäller ålder, ursprung, kön eller, som vi har talat så mycket om här i dag, sexuell läggning.

Alla ska behandlas lika och med lika värde och värdighet. Utan den grundläggande värderingen får vi ett värdelöst samhälle. För min egen del kan jag dra fram det faktum att vi fortfarande inte behandlar våra ungdomar lika utan diskriminerar vid till exempel värnpliktsuttagningen, vilket jag också talade om i föregående debatt. Pojkarna för att de måste, flickorna för att de inte måste. 2007 är det oacceptabelt. Flickor och pojkar ska behandlas lika.

Ett av de största problemen är kanske det som möter våra invandrare när de försöker slå sig in på den svenska arbetsmarknaden. Vi är alla medvetna om den mängd problem som uppstår. En sista utväg är att helt enkelt byta efternamn, vilket många invandrare vittnar om. Detta får inte fortgå. Det är en stor förlust för alla inblandade: för människor personligen, för företagen och för samhället. Om man kunde sätta en prislapp på diskrimineringen är jag övertygad om att den skulle bli stor. Det är ett gigantiskt slöseri med kompetens och kunskaper, precis som Ulf Holm sade tidigare i debatten.

Den nya regeringen vet om allt detta. Arbetet pågår för fullt för att man ska kunna lägga en diskrimineringsproposition på riksdagens bord i höst. Det vore inte seriöst att inte invänta propositionen. Men även regeringens vårproposition har ett antal åtgärder riktade åt rätt håll, till exempel instegsjobben, som innebär att staten subventionerar anställningar för nyanlända flyktingar. Minister Sabuni har även givit besked om att man kommer att utreda så kallad *situation testing* för att bättre kunna se i

verkligheten hur invandrare bemöts. Folkpartiet och regeringen ser positivt på att testa detta verktyg för att få fram diskrimineringen i ljuset.

Sanktioner mot arbetsgivare har vi pratat om tidigare i dag. De måste bli kännbara för dem som diskriminerar på etniska grunder. Det sänder en signal om att detta beteende inte är acceptabelt. En person ska också ha rätt att söka skadestånd om hon eller han har utsatts för diskriminering.

Vi hörde tidigare kritik mot vår minister för att hon inte har kommit med tillräckligt många egna propositioner. Precis som i den förra debatten om jämställdhet kunde vi visa på att Nyamko Sabuni som minister även arbetar genom alla andra ministrar och departement. Jag nämner nu bara att skadestånd som har tilldömts kvinnor inte ska delas vid bodelning. Det kommer förslag, men genom andra departement, om man ska vara alldeles sanningsenlig.

Fru talman! Att alla myndigheter ska ha särskilda handlingsplaner mot diskriminering, vilket föreslås i reservation 1, ligger väldigt nära Diskrimineringskommitténs förslag om att införa generella likabehandlingsplaner, som ersätter bland annat dagens jämställdhetsplaner. Många arbetsgivare är i dag uppgivna över floran av planer som man ska hantera i vardagen. Vi kan vara stolta över att det var vi i Folkpartiet som införde en modern diskrimineringslag genom jämställdhetslagen och JämO, som började redan under folkpartiregeringen 1978. Men vi erkänner också att man måste tänka efter noga när det gäller de praktiska strukturerna, så att man inte låser arbetsgivaren i byråkrati. Det är därför klokt att invänta propositionen.

För några år sedan stod Företagarna vid Drottninggatan och läste upp 20 000 sidor med lagtext. Det tog över två veckor, tror jag, bara att läsa igenom dem. Den byråkrati, det trask, den djungel av lagar och regler som pressar våra företagare kostar dem ungefär 70 miljarder per år. För samhället kostar det ännu mer, som Ulf Holm var inne på tidigare. Nutek har räknat fram att samhällets kostnader blir 140 miljarder per år. Ska vi inte göra något åt detta? Självklart ska vi inte ta bort bra lagar och regler, men de måste samordnas. Vi måste till exempel ta bort dem som inte används.

Här får jag säga till Ulf Holm, som kanske tar replik eller inte, att vi är väldigt tacksamma över att just Miljöpartiet gick med oss i den borgerliga alliansen att genomföra kravet på att ta bort 25 procent av onödiga regler fram till år 2010. Jag tycker att Ulf Holm ska vara stolt över detta.

Vi kan väl gemensamt se till att det absolut inte drabbar någon verksamhet, vilket ju inte är tanken. Vi ska underlätta, göra det tydligare och göra verktygen bättre. Det måste alla vara stolta över, och särskilt vi som tog fram underlaget.

Fru talman! Att ålder ska ingå i diskrimineringslagen har vi drivit sedan länge. Det är bra att tänka ett varv extra innan ålder inkluderas i diskrimineringsförbudet när det gäller till exempel varor och tjänster. Vi kan bara nämna pensionärsrabatten på tågen.

Jag är mycket glad för att min mamma och pappa får denna rabatt när de ska upp och passa min lilla son här i Stockholm, till exempel. All olikbehandling kanske inte är av ondo. Men låt oss tänka efter ett slag till innan vi genomför en förändring.

Det är också svårt att rakt av ta förslag från andra länders diskrimineringslagstiftning. Alla de lagstiftningarna är uppbyggda på olika sätt. Det kan finnas goda förslag. Men man ska tänka sig noga för innan man tar enskilda delar som kan störa helheten.

Fru talman! Sammanfattningsvis tycker jag att det finns intressanta frågeställningar, men vi behöver bereda det ytterligare. Det görs nu i Regeringskansliet. Vi vet att det arbetet pågår för fullt. Vi avvaktar därför arbetet med en proposition till hösten.

Jag har full förståelse för att man som opposition klagat på detta och säger att vi bara avslår saker och ting. Vi är väl bekanta med detta. Men så ser verkligheten ut.

Vi ser fram emot en samlad diskrimineringslagstiftning och en samlad organisation. Sverige ska gå i frontlinjen för dessa frågor, allt annat är icke godkänt. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 59 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är ett stort problem med diskrimineringen för samhället, för företagen men också för människorna. Vilken besvikelse och frustration det måste vara att söka ett arbete som invandrare och bara bli ratad gång på gång.

Då hamnar man kanske till sist som egen företagare inom taxinäringen i Malmö. Så svårt kan det inte vara att köra taxi i Malmö att man behöver en akademisk utbildning. Det är möjligt, jag vet inte. Men jag tror inte det.

Vi måste ständigt återkomma till detta. Man hänvisar till att vi behöver ett större personligt ansvar. Det är det ansvaret som i stort sett finns i dag. Det finns inga ekonomiska sanktionsmöjligheter mot företag som faktiskt diskriminerar.

Det är därför vi har tagit initiativet till att vi ska avidentifiera ansökningshandlingarna. Det är ett sätt att styra och uppmärksamma människor på att det finns en diskriminering som vi måste åtgärda.

Genom att införa mångfaldsplaner och sanktionsmöjligheter pekar vi på att det här finns någonting som vi måste åtgärda. Förhoppningsvis ska vi inte behöva det. Det håller jag med om. Men så är det. Diskriminering förekommer överallt i samhället.

Det är bekymmersamt att man för fram att regelförenklingar är så viktigt. Jag är helt och hållet med på regelförenklingar inom jordbrukspolitiken, *no problem*. Det är inga problem. Där är jag helt med noterna.

Men man tar upp det i detta sammanhang, när det gäller antidiskriminering. Där vet vi av erfarenhet att det är svårt med det personliga ansvaret. Om man hade tagit ett personligt ansvar skulle vi inte ha några problem. Men de finns.

Vi måste ha regler att sätta fingret på. Det är vad som är så bekymmersamt. Jag tror att Eva Flyborg förstår den saken, eftersom vi har diskuterat den så mycket.

Anf. 60 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Ett huvudproblem är hur oppositionen läser våra utskottsbetänkanden. Jag tror att Horace Engdahl skulle vara stolt över att ha riksdagens opposition som ett underutskott till Svenska Akademien.

Man måste läsa betänkanden i sin helhet och inte bara dra ut lösryckta ord eller delar.

Ulf Holm vet att arbete pågår, och han vet också att ingen tänker ge sig på diskrimineringslagstiftningen genom att ta bort 25 procent just här. Vi får återkomma till det till hösten. Vi skriver ett brev till Horace Engdahl och bjuder hit honom till riksdagen.

Jag håller med om det mesta andra som Ulf Holm säger. Jag ska ge en eloge till Miljöpartiet som har tagit ett stort ansvar och visat ett bra engagemang i de här frågorna genom åren, och även Vänsterpartiet för sin del. Tyvärr har ni varit i lite dåligt sällskap. Vi får väl se till att ändra detta framöver.

Jag håller med om att vi har världens bäst utbildade taxichaufförer. Det är en skam. Det finns inget annat sätt att säga det. Det är precis som Ulf Holm säger. Det är en personlig tragedi, en tragedi för ekonomin över huvud taget, för landet och hela samhället som sådant.

Varför har vi det så? Vad är det för mekanismer som styr detta? Vi måste komma till botten med det. Jag är helt övertygad om det. Jag tror att vi har samma mål allihop.

Vi vill ha ekonomiska sanktioner. Det är precis som när vi förde kampen återigen tillsammans med Miljöpartiet i näringsutskottet under både förra och förrförra mandatperioden om att kriminalisera karteller. Det handlade om att ha ett mycket högre bötesbelopp som verkligen är kännbart för företagen. Det är samma resonemang här.

Vi får erbjuda ett bättre sällskap i framtiden, Ulf Holm.

Anf. 61 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det verkar som att vi ska ha sällskap i stället. Jag tror att Folkpartiet kanske har lite problem med sitt sällskap på sin sida. Kanske Folkpartiet och Miljöpartiet borde samarbeta mer i de här frågorna för att utveckla och just vara spjutspetsen i arbetet med antidiskrimineringsfrågorna. De är så väldigt viktiga.

De instegsjobb som Eva Flyborg lyfte fram är viktiga. Men de gäller bara dem som är nyanlända. Vi har väldigt många personer som har bott väldigt många år i Sverige som flyktingar och som inte har kommit in på arbetsmarknaden. Dem måste vi också på något sätt hjälpa för att de ska få ett arbete.

Särskilda insatser för att skapa arbetstillfällen är viktiga. Samtidigt ska vi ha en lagstiftning som säger till arbetsgivarna: Ni får inte diskriminera. Det är kombinationen av de olika åtgärderna som är så viktig och att vi ligger på och får fram det.

Där borde staten vara ett föredöme. Vi kan bara konstatera att staten inte är något föredöme i dag. Jag hoppas verkligen att Folkpartiet ligger på så att det blir tydligare regleringsbrev, om det är där det brister, till de statliga myndigheterna att jobba med mångfaldsfrågorna, ta fram handlingsplaner och mer aktivt jobba med detta.

Jag hoppas att Folkpartiet tar tag i detta tydligt tillsammans med sina kompisar i regeringen, som kanske behöver en särskild lektion i de här frågorna. Lycka till!

Anf. 62 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi sätter upp på väggen: Alliansen + Miljöpartiet = sant. Det verkar vara en bra konstellation. Jag inbjuder naturligtvis allihop. Jag tar med mig från debatten här i dag ett mycket uppriktigt engagemang som jag hört från både Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det tycker jag bådar gott.

Egentligen borde det inte vara någon politisk skillnad på vad vi tycker. Ingen vill ju ha diskriminering. Men frågan är var vägen dit går. Hur gör vi? Vilka medel och verktyg vill vi använda oss av? Vad är det mest kraftfulla för att angripa detta jättelika problem som inte får förekomma i vårt samhälle?

Låt oss sticka av lite grann till ett annat utskott, till försvarsutskottet, och se om vi till exempel kan göra en könsneutral värnpliktslag. Hur kommer det sig i dagens samhälle att ni inte ens har velat titta på frågan om att kvinnor och män ska jämföras i pliktlagstiftningen hela vägen? Hur kommer det sig egentligen?

Ulf Holm kan inte svara. Jag tar därför tillbaka den frågan. Jag bara konstaterar att vi har haft lite olika ingångar. Det är bra om vi gemensamt kan titta på de här frågorna och göra det bättre än vad den socialdemokratiska regeringen har åstadkommit under de senaste tolv åren.

Det är lite grann som Annika Qarlsson tidigare sade här i dag. Det är nästan rörande, lite gulligt, att man tycker att vi ska åstadkomma på sex månader det som ni inte har gjort på de senaste tolv åren. Vi får återkomma.

Anf. 63 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Eva Flyborg med att vi i Vänsterpartiet har drivit frågan om värnplikt jämförbart på lika villkor. Det tänker vi fortsätta med. Det kan vi säkert samarbeta om. Andra samarbeten kan vi återkomma till om det kanske går att få till någonting.

Jag har i varje fall ett par frågor som gäller framför allt regler för företag och de 25 procenten. Vi sitter i arbetsmarknadsutskottet. Det här betänkandet handlar framför allt om diskriminering i arbetslivet och på arbetsmarknaden.

Skriver man i betänkandet att man ska minska regelverket med 25 procent kopplar man som läsare det till det som står i betänkandet i övrigt. Man kan prata om att EU:s regelverk ska förändras och förbättras, vilket alla ställer upp på eftersom det är krångligt, men i detta sammanhang relaterar man det till att man ska förändra och inte sätta press på företagen när det gäller diskrimineringsfrågorna. Det är en sak som vi måste ha klart för oss.

I andra sammanhang är det lättare att sätta press på folk. Man ska skapa incitament för att få resultat, framför allt när det gäller arbetslösa. A-kassan sänks, det ska vara svårare att få a-kassa och den blir kanske obligatorisk och så vidare.

Det finns ingen logik i att man sätter press på folk i ett sammanhang men inte i ett annat. Jag vill ha ett svar på varför det är så. Varför är det så mycket lättare att sätta press på arbetslösa än på företagare när det gäller att följa lagar och sådant?

Jag har en fråga till. Den är lite intressant eftersom Folkpartiet har en bild av sig själva som jämställdhetsivrare. Detta med sammanslagningen av lagstiftningen är bra, men finns det inte en risk när det gäller ombudsmännen att man grötar ihop det så att man inte kan särskilja de olika delarna, framför allt när det gäller jämställdheten? De feministiska perspektiven kan glömmas bort i det andra. Vi är inte klara över hur vårt parti ska ställa oss till detta, men vi får återkomma. Det är en fråga till dig. Hur ser du på riskerna för det?

Anf. 64 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag vill gärna säga att jag verkligen ser och känner det engagemang som finns. Jag vet att dessa frågor sedan många år finns högt upp på Vänsterpartiets dagordning. Här har vi en gemensam målsättning.

Återigen, fru talman: Det är inte sagt att de 25 procenten ska vara på detta område. Även om vi får färre regler behöver de inte blir sämre.

I detta svar kan jag kanske också inkludera varför vi sätter press på arbetarna och inte på företagen. Men det är ju det vi gör. Jag sade tidigare att vi har 20 000 sidor med text som man som företagare ska följa. Det kostar företagen 70 miljarder och samhället 140 miljarder per år. De pengarna och den kraften och energin ska vi rikta mot andra saker än att göra våra företagare till byråkrater.

I betänkandet föreslår vi avslag på i stort sett alla motioner. Vi vill invänta propositionen. Vi skickar med detta, och jag och flera med mig har i dag sagt att det finns många bra tankar och idéer i detta. Jag hoppas att regeringen är sådan att man tar till vara idéer som kommer från alla partier. Det är självklart det allra bästa.

Vad gäller ombudsmännen uppskattar jag den öppna attityden att man inte vet från början. Ingen av oss vet. Vi har provat det ena sättet, nu vill vi pröva ett annat sätt med en sammanhållen myndighetsstruktur. Jag vet inte om filmvärlden kan hjälpa oss – ”En för alla, alla för en”. Kanske får man en större styrka om man gemensamt kan driva vissa frågor och andra saker.

Anf. 65 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Jag förstår att ni resonerar som ni gör när det gäller att sätta press på folk. Problemet är bara att det – som i alla andra sammanhang – handlar om makt, möjligheter och kanske viljan att göra saker som är till gagn för de frågor som man jobbar med.

I det samhälle som vi lever i har företagsägarna en helt annan makt än vad de anställda har. Pressen på företagsägarna måste finnas för att motverka den obalans som finns i maktförhållanden i dessa bitar och inte minst när det gäller diskriminering.

En företagare som ska anställa någon behöver ha en press på sig för att inte ta den lätta vägen. Det är därför viktigt att man gör tydligt att dessa regelverk är något som man inte rör. De ska förenklas, men de måste finnas kvar. Man måste vara tydlig med att det inte är tillåtet för en företagare att anställa på orättvisa villkor. Dessutom måste man vara tydlig med att det kommer att finnas sanktioner om företagaren gör det i alla fall. Det framgår inte riktigt av detta. Och som i alla andra samman-

hang återkommer ni med svaret: ”Vi kommer tillbaka så får vi se vad som händer.” Det är inte bra och det är inte tillfredsställande.

Prot. 2006/07:98
25 april

Anf. 66 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag känner igen mig från förra mandatperioden och några mandatperioder innan. Regeringen sade att man skulle återkomma och sedan hände ingenting.

Skillnaden är att det nu är en helt ny regering. Efter sex månader kan man inte förväntas ha levererat allting. Regeringen, och vi här i dag, har gett oerhört tydliga besked om att arbetet pågår för fullt, och det kommer en proposition till hösten. Mycket av det som vi har talat om i dag kommer med i den propositionen, tror jag. Om det inte gör det så lovar jag att vi ställer upp på en särskild debatt eller vilken debatt som helst i kammaren och tar ansvar för att det inte är med. Så blir det meningsfullt att föra den dialogen.

Vi har också talat om generella likabehandlingsplaner där mer av denna typ av planer, krav och lagstiftning skulle kunna gå in. Det är ingen som har sagt att det inte kommer med. Vi vill bara ha det i ett mer samlat sammanhang för att göra det mer tydligt och lätt att arbeta med för företagen. Vi vill inte att företagen ska bli och vara byråkrater. Vi vill att de ska vara företagare och utveckla Sverige och sina produkter, anställa människor, ge jobb och därmed både bättre ekonomi och välfärd.

Vi delar i mycket samma vision. Vi kommer att mötas i många debatter framåt i tiden. Då får ni gärna återkomma och säga ”Varför gjorde ni inte detta?”, men avvakta till hösten så återkommer vi.

Anf. 67 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Snart har vi debatterat färdigt betänkande AU11 om diskriminering. Fokus i mitt tal blir på arbetsmarknaden eftersom det är arbetsmarknadsutskottet som behandlar ärendet, men diskriminering pågår självklart i hela samhället, och det är något som vi behöver fokusera på i den allmänna debatten.

Vi verkar rörande överens om att vi ska göra allt för att minska diskrimineringen i samhället. Frågan är bara när och var och hur omfattande vi ska jobba med frågan.

Diskriminering innebär en orättvis särbehandling av individer eller grupper. I det betänkande som vi behandlar i dag finns olika grupper som berörts i motioner från allmänna motionstiden i höstas. Motionerna berör diskriminering av äldre, funktionshindrade, personer med annan etnisk bakgrund och transpersoner.

I betänkandet markerar vi att diskriminering är ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter och mot principen om alla människors lika värde. Vi menar vidare att diskriminering inskränker människors lika möjligheter att forma sina egna liv. Diskriminering styrs av mekanismer som är likartade, oavsett grunden för den.

Diskrimineringskommitténs förslag om en sammanhållen diskrimineringslagstiftning och en samlad ombudsmannafunktion speglar ett sådant förhållningssätt, nämligen att diskriminering har samma grunder oavsett om det gäller ålder, kön eller så.

Diskriminering

Att slå ihop JämO, DO, HO och HomO är ett bra förslag enligt mitt sätt att se det. Som vi skriver i betänkandet bereds nu förslagen i utredningen i Regeringskansliet. Vi skriver också att vi avvaktar en proposition i ärendet. Då säger Ulf Holm från Miljöpartiet att det tar lång tid. Arbetsmarknadsdepartementet har tidigare inte varit känt för att vara särskilt långsamt i sin hantering av frågor, så Ulf Holm kommer nog inte att behöva vänta så länge.

Det s, v och mp skriver i sin reservation, till skillnad från majoriteten, är att man vill ha en ny lag snarast. Det är precis det som vi också vill ha. Vi vill också ha en ny lag snarast, så den kommer.

Vi har flera olika lagar som har till syfte att motverka diskriminering. Jämställdhetslagen och lagen om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning är två viktiga lagar för arbetslivet. Dessa två lagar ställer nämligen krav på arbetsgivarna och kräver att det finns upprättade handlingsplaner för att motverka diskriminering. Har man fler än tio anställda måste man ha en skriftlig handlingsplan.

Lagarna anger också nödvändigheten av aktiva åtgärder på arbetsplatsen. Det betyder att arbetsgivaren varje år måste utvärdera sina handlingsplaner på området och vidta åtgärder som är nödvändiga utifrån utvärderingen. Arbetsgivaren ska vidta åtgärder som utbildning och information till personal och sätta upp mål för hur man ska minska diskrimineringen på arbetsplatsen. Många arbetsgivare försöker på olika sätt att öka sina aktiva insatser för att förändra sina rekryteringsrutiner så att man inte ska diskriminera. Men det finns naturligtvis mer att göra än det som i dag görs på arbetsmarknaden. Trots en bra lagstiftning är all diskriminering inte undanröjd.

Jag har den senaste tiden träffat unga personer med funktionshinder som har så kallade neuropsykiatriska funktionshinder som adhd, Asperger med mera. De upplever att det är oerhört svårt att komma in på arbetsmarknaden.

I dag på morgonen träffade jag klassmorföräldraföreningen i Stockholm. De tycker att äldre diskrimineras på arbetsmarknaden.

I måndags besökte jag en verksamhet för invandrare som vill komma in på arbetsmarknaden. De tycker också att de diskrimineras.

Det är självfallet så att diskrimineringen fortsätter trots att vi har en lagstiftning på området. Så länge inte alla känner sig välkomna på arbetsmarknaden får vi inte slå oss till ro.

Många arbetsgivare gör i dag både jämställdhetsplan och mångfaldsplan, men allt fler börjar nu slå ihop det här till en plan. Då är det rimligt att vi underlättar för företagen att göra handlingsplaner på det här området, om vi nu vill minska regelbördan. När de här olika diskrimineringsombudsmännen slås samman förutsätter jag att man också ser till att man får göra en handlingsplan så att arbetsgivarna inte behöver göra en handlingsplan för varje diskrimineringsområde. Det är att underlätta för företagen. Redan i dag gör man de handlingsplaner man måste göra, nämligen på mångfalds- och jämställdhetsområdet. Där har man redan börjat slå ihop dem, och det har man sagt är okej. Alltså förutsätter jag att man också kan lägga in de andra diskrimineringsgrunderna i en och samma handlingsplan. Det kan inte vara rimligt, och jag tror inte att det är särskilt vettigt, att göra flera olika handlingsplaner med olika diskrimine-

ringsgrunder. En arbetsgivare måste jobba för att ta bort alla diskrimineringshinder.

Fru talman! Jag vill återgå till de personer i vårt samhälle som har en annan etnisk bakgrund. Ett mångkulturellt samhälle fungerar inte utan en gemensam etisk grund som respekteras av både majoritetsbefolkningen och minoritetsgrupper. En del av denna etiska och historiska grund är just respekten för andra individers och folkgruppers värde och särdrag. Den som har en stark identitet och kunskap om sin egen historia har bättre förutsättningar att vilja och våga möta det annorlunda och främmande.

Det svenska samhället måste göra allt för att nya svenskar ges en möjlighet att snabbt lära känna Sverige. Vi måste möta dessa nya svenskar i arbetslivets vardag. Därför har regeringen vidtagit flera olika åtgärder för att snabba på invandras inkomst på arbetsmarknaden.

I regeringens vårproposition kom flera förslag, bland annat de nya inestegsjobben, som ska underlätta inträdet på arbetsmarknaden för personer som nyligen fått uppehållstillstånd. Regeringen säger också att man vill fokusera på diskriminering i arbetslivet och varför man inte kommer in på arbetsplatserna. Regeringen har lagt ett fokus på diskrimineringsarbetet.

Många personer med annan etnisk bakgrund har inte det nödvändiga kontaktnät som ofta krävs för att få ett jobb. Vi tror därför, precis som regeringen skriver i vårpropositionen, att arbetsförmedlingen särskilt måste fokusera på denna grupp där coaching behövs på ett speciellt sätt.

I måndags besökte jag, som sagt var, ett center för nya svenskar som har kommit till vårt land. Det bedrivs i bland annat Rinkeby och Skärholmen. Det drivs av en eldsjäl, Ahmed Egal, vars namn jag tycker kan lyftas fram här. Han har tagit initiativ till den verksamheten. Han tycker att det är viktigt med ett personligt stöd till den enskilda individen och att se individen. Det gäller att få stöd för att hitta praktikplats, att få rätt utbildning som förstärker den kompetens man har och att få utbildning i språket. Det är i dag väldigt svårt för många att få jobb på grund av att man inte talar perfekt svenska. Då tror jag att det är oerhört viktigt att vi försöker hitta kombinationsmöjligheter.

Han hittar en praktikplats, han utbildar i det yrket och han utbildar också i svenska. Har han hittat ett vårdjobb utbildar han i vårdsvenska samtidigt som man får möjlighet till praktik inom det området.

Jag tror att vi på det här sättet får med alla ingredienser och att det kommer att gå bra för många invandrare att komma in på arbetsmarknaden. Flera personer som gått arbetslösa länge får här en möjlighet att få ett jobb.

Det är naturligtvis genom olika arbetsmarknadsinsatser som vi kan åstadkomma en förändring för många av dem som står utanför samhället i dag. Om vi vill försöka ta vara på dessa personer behövs det olika åtgärder på arbetsmarknaden. Det kommer i sin tur att minska diskrimineringen. Om vi får en ökad mångfald med olika personer ute på arbetsplatserna minskar risken för diskriminering, och olikheter blir det normala. Den norm vi lever med hindrar många att komma in i det svenska samhället. Det är inte acceptabelt.

Vi i alliansen ser nu en möjlighet att försöka ändra på de system som den tidigare regeringen fastnade i. Det var system som ökade utanför-

skapet i stället för att minska det. Nu har vi en ny regering, och det finns goda förhoppningar om att vi går från ord till handling. Då kommer vi att se att fler och fler människor med annan bakgrund än den vanliga normen i Sverige får möjlighet till delaktighet i arbetslivet och att diskrimineringen på så sätt kommer att minska i det svenska samhället.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 68 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Désirée Pethrus Engström talar väldigt gott om att vi ska se individen och människors lika värde. Vi har tagit upp några diskrimineringsgrunder i det här betänkandet men inte alla. Det finns aktuella frågor till exempel den om islamofobi som finns i samhället, och vi har frågan om transpersoner som diskrimineras. Det handlar om könsidentiteten. Det skulle vara väldigt intressant att höra på vilka sätt som Désirée Pethrus Engström tror att allt kan slås ihop till en handlingsplan. Är det samma orsaker till diskriminering? Upplever personer diskriminering på samma sätt? Går allting att översätta till en handlingsplan?

Jag är inte säker på att en sammanhållen diskrimineringslagstiftning betyder att man ska ha en handlingsplan för hur man ska agera i arbetslivet mot alla olika diskrimineringsgrunder. Är det samma orsaker? Om det nu är olika grunder måste man ställa sig frågan vilka initiativ Kristdemokraterna kommer att ta mot diskriminering av homosexuella personer i arbetslivet. Den diskriminering som de utsätts för upplevs i flera fall som rena hatet av vissa människor. Majoriteten i utskottet skriver att det är viktigt att jobba för detta även på det internationella planet. På vilket sätt kommer ni i regeringen att jobba för att man till exempel pratar om en HBT-pakt i EU-sammanhang?

Anf. 69 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Ulf Holm kommer här in på väldigt stora områden, EU-frågan och så vidare. Kristdemokraterna har ställt upp på alla de förändringar som har gjorts i diskrimineringslagstiftningen för att även stärka homosexuellas rättigheter på arbetsmarknaden. Jag kan bara hålla med om att många av de homosexuella diskrimineras på olika sätt.

När det sedan gäller att man ska göra en handlingsplan på en arbetsplats kan man till exempel titta på jämställdhet. Om man ska göra en jämställdhetsplan ska man titta på statistik och analysera den. Det är alltid svårare. Då ska man titta på hur många anställda man har som är transpersoner och homosexuella, och det är inte alla som vill att det ska registreras. Det är lite svårare än att bara titta på kön. En jämställdhetsplan är ganska enkel på det sättet därför att man för det mesta kan se vad det är för kön. Det är detta vi måste få ihop i diskrimineringslagstiftningen. Vi kan inte ha det så att Pelle ska göra en handlingsplan för den ena diskrimineringsgruppen och Lisa ska göra en handlingsplan för den andra gruppen och sitta och analysera siffror. Utan här måste vi få ihop det, och det är det svåra arbetet. Men det har ändå förberetts i den diskrimineringslagstiftningsutredning som har kommit. Jag har uppfattat att flesta av oss är överens om de tag som behövs för att få en sammanhållning i den här lagstiftningen.

Det enda jag ser när det gäller just företagare – att det blir en förenkling – är att man måste jobba mot diskriminering, och det ska göras på alla områden. Jag tror dock inte att man ska leverera fem handlingsplaner till ledningsgruppen, utan jag tror att man ska ha en. Här jobbar vi för att förhindra all form av diskriminering. Det är det man ska kunna svara på.

Anf. 70 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det finns ju förslag om att vi ska lyfta upp frågorna. Ett exempel är HBT-frågan i Idrotts-Sverige. Idrottsrörelsen är förmodligen Sveriges största organisation när det gäller ungdomsverksamhet, men vi är medvetna om att det där tyvärr finns en väldigt utbredd homofobi bland ungdomar. Jargongen i många idrottsklubbar kan vara väldigt rå och hård. Vi från Miljöpartiet har lagt fram ett förslag där vi kräver att om man ska få statliga pengar ska man också lägga fram förslag på hur man ska jobba för att förhindra homofobi. Det kan lika mycket handla om förslag för att förhindra diskriminering av tjejer eller killar i olika sammanhang.

Varför kan man inte gå med på detta förslag och lägga in att man är beredd att jobba efter det? Nu innebär förslaget att riksdagen kommer att avslå ett sådant väldigt konkret förslag på hur man kan jobba med dessa frågor. Vi tycks vara överens om att det är väldigt viktigt att vi fortsätter att jobba mot diskriminering i olika sammanhang och att det kan finnas väldigt goda skäl till att ha en sammanhållen diskrimineringslagstiftning. Det måste dock också betyda att vi i olika sammanhang ska jobba för dessa frågor.

Jag är inte helt tillfredsställd av att höra att den nya regeringen, som Désirée Pethrus Engström säger, nu jobbar med instegsjobb. Instegsjobb gäller bara nyanlända svenskar! Det finns flera hundra tusen personer som har bott länge i Sverige som nya svenskar och som utsätts för daglig diskriminering. Vi måste göra någonting för dem! Där kräver vi mer handling.

Anf. 71 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! När det gäller detta med en HBT-pakt: Det är ju så – och det vet Ulf Holm också – att det inte innebär att man inte tycker att saker som står i motionerna är bra för att man yrkar avslag. Vi skriver i svaret att vi inte avfärdar någonting men att vi däremot vill att de som nu jobbar med lagstiftningen först ska komma med ett förslag. Vi kan inte säga att vi ska kritisera eller att vi tycker si eller så förrän vi ser ett lagförslag, och det har vi inte sett. Detta håller på att beredas, och denna motion finns – förutsätter jag – med i det arbete som nu håller på att göras på departementet för att få fram en ny lagstiftning.

Dock är det nog ganska komplicerat just när det gäller detta med aktiva åtgärder, vad som ska in i handlingsplaner och hur mycket krav man ska ställa på arbetsgivaren. Det är en ganska bred lagstiftning som måste komma och som ska vara effektiv. Ingen har sagt att det ska bli en sämre lagstiftning när det gäller diskriminering. Det är tydligt. Flera här, tror jag, har instämt i att det inte ska bli en sämre diskrimineringslagstiftning så att man ska kunna öka. I stället kommer fler grupper att omfattas än i den tidigare diskrimineringslagstiftningen som Ulf Holm var med och tog fram under den förra regeringen. Det kommer alltså inte att bli för-

sämringar, utan fler kommer att omfattas av lagstiftningen, vilket är viktigt att lyfta fram.

När det sedan gäller invandrarers möjlighet att komma in på arbetsmarknaden görs det flera olika åtgärder. En av dem handlar om diskriminering, och man ska inte diskrimineras på grund av att man har en annan etnisk bakgrund.

Vi måste dock också underlätta för invandrare att komma in på arbetsmarknaden. Instegsjobben är bara en del. Vi har nystartsjobb, och vi har sagt att vi också ska ha nystartscentrum med en samverkan i speciellt utsatta områden för att vi inte ska ha de här stuprören som flera har varit inne på. I stället ska vi försöka att få flera olika myndigheter att jobba tillsammans för att invandrare ska få en snabb etablering på arbetsmarknaden. Jag tror alltså att det med regeringens olika åtgärder inte kan bli sämre än vad det var under förra regeringen när vi hade *jobless growth*. Nu kommer jobben, och nu ser vi också att folk får jobb – även invandrare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

13 § Bank- och försäkringsfrågor

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2006/07:FiU9
Bank- och försäkringsfrågor.

Anf. 72 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Finansutskottets betänkande nr 9 handlar om ett antal motioner som rör bland annat bank- och försäkringsfrågor och som väcktes under allmänna motionstiden 2006. De handlar om kollektiva hemförsäkringar, lagstiftning för långivare och kreditinstitut, små bankers verksamhet och vidare tre motioner där Vänsterpartiet har lagt en reservation för var och en av dem genom Ulla Andersson.

Motionerna behandlar statliga lån och saneringslån där motionärerna vill ge ekonomiskt utsatta personer med betydande skuldsättning möjlighet att få sin ekonomi i balans genom särskild långivning. Utskottet avstyrker motionen med motiveringen att beredningen av den berörda frågan och angränsande frågor kommer att starta inom Justitiedepartementet.

Vidare finns en motion som rör kreditprövning och kreditupplysning där motionären bland annat föreslår en sänkning av beloppsgränsen för när en förenklad kreditprövning får ske och en förkortning av tiden för hur länge betalningsanmärkningar för privatpersoner kan kvarstå. Utskottet avstyrker motionen med motiveringen att de berörda frågorna är föremål för översynsarbete i Regeringskansliet.

Slutligen tas inkassobolagens verksamhet upp. Motionärerna sätter bland annat fokus på hur små skulder genom olika former av avgifter och ersättningar växer till en orimlig storlek. Motionärerna pekar också på vikten av en översyn av inkassobolagens verksamhet. Utskottet avstyrker också denna motion med motiveringen att man utgår från att regeringen

följer utvecklingen på området i de pågående utredningar som rör angränsande områden.

Med detta, herr talman, överlämnar jag betänkandet för debatt.

Anf. 73 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, så att jag inte glömmer bort det.

I en marknadsekonomi med ett utvecklat kreditsystem finns det alltid en risk att enskilda personer ska råka illa ut till följd av överskuldssättning. Vänsterpartiet är av den principiella uppfattningen att de stora problemen som överskuldssättningen leder till inte kan lösas av marknaden.

Alla verkar vara överens om att överskuldssättningen är ett allvarligt samhällsproblem, och det tycker jag är jättebra. Däremot är det hittills ganska skralt med åtgärder för att förbättra situationen för de överskuldssatta. Detta handlar om personer som har fått sin ekonomi och sina liv förstörda av olika anledningar. Det kan handla om arbetslöshet, långtids-sjukskrivningar, missbruk, konkurser, skilsmässor och flera andra anledningar också så klart. Själva problemet ligger inte i att människor inte vill göra rätt för sig och betala sina räkningar, för det vet vi nog alla att de allra flesta vill.

Vi talar om personer som tvingas leva på existensminimum år efter år utan egentlig möjlighet att ta det ansvar som man faktiskt vill ta. Det handlar många gånger om människor som blir hemlösa och som söker jobb men inte får jobb eftersom arbetsgivare nu mycket mer noggrant kollar den arbetssökandes ekonomiska bakgrund. De tar alltså kreditupplysningar. Bara de senaste två veckorna har jag träffat två personer som har blivit nekade jobb med anledning av detta, och det finns många fler.

Vi talar om personer som får en väldigt dålig hälsa på grund av att de hela tiden lever under dessa ekonomiska problem och den oro det leder till men också den skam som finns i att vara överskuldssatt. Än i dag är det inte så enkelt att tala om att man av lika anledningar har råkat hamna i en situation där man inte kan ta det ansvar som man borde och vill ta.

Vi ska också komma ihåg att det är väldigt många barn som berörs. Och vi har i många olika utredningar kunnat se vad det faktiskt leder till. Det är alltså ett allvarligt problem.

Lägg dessutom till de så kallade evighetsgäldenärerna som är ungefär 16 000 personer. De som brukar definieras så är personer som har haft löneutmätning i fem år. Det säger sig självt att dessa 16 000 personer som enligt detta kriterium räknas som evighetsgäldenärer inte är hela sanningen. Det är de facto fler än så. År 2006 var det 700 000 personer som fanns i Kronofogdemyndighetens register. I år räknar man med att det ska vara 800 000 personer. Och många har inte ens inkomster som man kan löneutmäta.

Dessutom skulle jag vilja nämna den problematik som Kronofogdemyndigheten lyfter fram i och med att antalet unga människor nu ökar i antal hos Kronofogdemyndigheten. Det handlar framför allt om mobiltelefonlån och sms-lån. Jag tror därför att vi kan ana en större ökning av antalet överskuldssatta personer i framtiden.

Vänsterpartiet har på olika sätt lyft fram olika förslag i denna kammarare under årens lopp, och vi har återigen gjort det. Alliansen säger att man ska återkomma i frågan. Under tiden kan jag konstatera att man

egentligen försvårar situationen för dessa personer ytterligare i och med att man minskar möjligheterna till inkomst från Försäkringskassan och sänker ersättningen från a-kassan, vilket egentligen ökar fattigdomen ytterligare.

Vi har en grupp människor som lever under extrema förhållanden. Vänsterpartiets olika förslag går ut på att försöka underlätta för dessa människor att ta sitt ansvar, ett ansvar som både samhälle och individ borde dela. Vi föreslår att det ska lagstiftas om statliga sociala lån och saneringslån. Det finns i flera olika länder. Bland annat Holland har det under sin kommunala socialtjänstverksamhet. Det finns i Finland där man från statens sida går in och lämnar borgen åt en privatperson för att den personen ska kunna ta banklån för att kunna betala av på sina gamla skulder. Där har man det också i förebyggande syfte så att dessa personer också ska kunna göra inköp till bostaden med ett vanligt banklån och inte vara hänvisade till dyra kreditavtal med oskäliga villkor. Liknande lån finns även i England, Irland och så vidare. Men det finns olika modeller att titta på.

Vi bör här i kammaren komma ihåg att det i Finansinspektionens allmänna råd framgår att en kreditgivare bör vara restriktiv med att bevilja lån för sanering av tidigare skulder, vilket så gott som omöjliggör för en person att ta det ansvar som man vill ta.

I vår motion och reservation föreslår vi också en sänkt beloppsgräns för när en förenklad kreditprövning ska få ske. I dag sker det väldigt lättvindigt, och företagen själva behöver inte ta något ansvar alls för kreditprövningen och de konsekvenser som den får, utan det blir staten som sedan går in och gör indrivningarna. Och här handlar det till stor del om mobiltelefonkulder. Det skulle kunna vara ett sätt. Detsamma gäller sms-lånen.

Vi föreslår också att betalningsanmärkningarna ska få ligga kvar i ett år i stället för tre år som i dag. Vi föreslår också andra saker eftersom detta får allvarliga konsekvenser. Om man har missat att betala en räkning får man svårare att få en lägenhet. Man kan bli nekad telefonabonnemang. Jag har till och med hört talas om personer som har blivit nekade att hyra videofilm och dataspel till sina barn hos en videouthyrare på grund av att de har haft betalningsanmärkningar. Vi vet också att det kommer in personer i dessa register som inte borde vara där och att det är väldigt svårt att få till ändringar. Det har också Skatteverket konstaterat.

Vi föreslår också att man ska strama upp inkassobolagens indrivningsverksamhet. Man kan här se tendenser till allt aggressivare metoder. Bolagen ringer hem till personer vid niotiden på kvällarna när de vet att människor är hemma med sina barn. De höjer avgifterna, och de tar ofta ut ockerräntor. Och dessa inkassobolag säljer egentligen människors levnadsförhållanden till varandra.

Skatteverket har redan tidigare kommit med en rad olika förslag till vad man borde kunna göra och som borde vara ganska enkelt att komma vidare med utan några större utredningar. Skatteverket presenterade redan 2004 dessa förslag. Det handlar delvis om samma förslag som Vänsterpartiet har lagt fram – räntetak vid indrivning, nya regler om tidsgräns för indrivning vid Kronofogdemyndigheten, förändrade avskrivningsregler vid indrivning och absolut preskription även för civilrättsliga fordringar.

Det finns alltså redan en hel del förslag och tips att ta till sig för alliansen. Jag vet nu att en utredare är tillsatt som ska se över framför allt företagens situation. Man har i någon form av bisats lagt in i utredarens uppdrag att även titta på överskuldssattas situation för att se om det går att göra några förändringar i regelverket. Men fokus är på företagens perspektiv, och man verkar ha tendenser till att glömma den överskuldssatta enskilda individen och dennas vilja att ta sitt ansvar.

Men jag hoppas och tror att det finns en god vilja att ta till vara Vänsterpartiets förslag här i kammaren, och som Skatteverket också har tagit upp, så att vi kan komma till en lösning i fråga om överskuldssatta personer.

Anf. 74 LARS ELINDERSON (m):

Herr talman! Utskottet föreslår, som tidigare har sagts, avslag på samtliga motioner och reservationer inom detta område. Motiveringarna är i de flesta fall att det antingen redan har vidtagits åtgärder, till exempel av Finansinspektionen men också av regeringen, och att det finns skäl att avvakta utvärdering av dessa åtgärder eller att det pågår beredning i frågan inom Regeringskansliet.

I flera av motionerna tas det upp viktiga frågor. Jag skulle också vilja säga att det inte är speciellt kontroversiella frågor. Yrkandena i motionerna har framförts under årens lopp från flera olika partier, också från allianspartier. Det som aktualiseras i motionerna handlar både om konsumentsynpunkter och om att konkurrensen inom banksektorn ska fungera på ett bra sätt. Det är framför allt konsumenterna, det vill säga bank- och försäkringskunderna, som drabbas om vi inte har en fungerande konkurrens. Som anhängare av en fri marknadsekonomi är naturligtvis konkurrensfrågorna viktiga för mig och för allianspartierna.

När det gäller frågan om blankokrediter, som också Ulla Andersson nämnde i sin inledning, har Finansinspektionen relativt nyligen lämnat en rapport, den andra av två rapporter inom området. Det pågår ett fortlöpande samarbete med Regeringskansliet och Finansinspektionen för att följa upp den frågan och den redovisning som man har gjort. Bland annat gäller det ett påpekande från Finansinspektionen om behovet att förtydliga reglerna när det gäller informationsskyldigheten för företag som erbjuder krediter i samband med köp av framför allt kapitalvaror.

I en motion tar man upp förhållandet att clearingsystemet inom banksystemet ofta ägs och styrs av de stora bankerna och att detta kan påverka konkurrensförhållandena inom banksystemet och i synnerhet de små bankernas verksamhet. Det är ett förhållande som också Konkurrensverket har påpekat. Konkurrensverket anser att detta är ett internationellt problem och att det kanske i än högre grad påverkar banker med internationell verksamhet. Man menar att det är ett problem som regeringen bör ta upp i första hand inom ramen för EU. Den här rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I motionen om sociala lån och saneringslån pekar motionären bland annat på ett känt problem, nämligen problemet med de så kallade evighetsgäldenärerna, som också Ulla Andersson betonade i sitt anförande. Jag delar uppfattningen att det här är en mycket viktig fråga och att det både finns ekonomiska och sociala aspekter på den. Trots att möjligheten till skuldsanering har funnits i mer än tio år finns det fortfarande ett stort

antal personer, betydligt mer än de 17 000 som nämndes här, som är så skuldsatta att de inte inom överskådlig tid, om ens någonsin, kommer att kunna betala sina skulder.

Regeringen har också nyligen utsett en särskild utredningsman som inte som en bisats utan i ett mycket tydligt direktiv fått att utreda frågan om de så kallade evighetsgäldenärerna. Det är alltså två olika typer av gäldenärsproblem som utredaren ska titta närmare på. Jag bedömer, precis som tydligen också Ulla Andersson gör, att frågan om de enskilda gäldenärerna är väl så viktig som den andra frågan, om konkurslagstiftningen, som utredaren Jan Ertsborn ska utreda. Den är väl så viktig.

Han har fått i uppdrag att analysera varför de här skuldsatta personerna inte sökt eller inte beviljats skuldsanering. Han har också fått i uppdrag att föreslå hur man kan underlätta för dem att ta sig ur överskuld-sättningen. I det sammanhanget utgår jag från att utredaren kommer att titta närmare på de förslag som har väckts i den här motionen men också i andra motioner i den här frågan tidigare.

När det slutligen gäller frågan om kreditprövning, kreditupplysning och inkassoföretagens verksamhet finns det anledning att vara kritisk mot den tidigare regeringens saktfärdighet. Frågan har en förhållandevis lång historia. I samband med en proposition om ändringar i kreditupplysning-lagen 2001 behandlade finansutskottet några liknande motionsyrkanden. Det vill jag minnas resulterade i ett enhälligt tillkännagivande till regeringen som bland annat innebar att en undre beloppsgräns och kortare gallringstider ska övervägas liksom att enstaka betalningsförseningar som inte beror på bristande betalningsvilja eller betalningsförmåga inte bör tas med i kreditupplysningen.

I 2005/06 års skrivelse från regeringen till riksdagen med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelse till regeringen meddelade regeringen att arbetet med anledning av riksdagens tillkännagivande sex år tidigare fortsatte med inriktning mot en departementspromemoria under våren 2006. Som alla vet skedde inte detta. Jag har med andra ord en viss förståelse för den frustration som präglar Vänsterpartiets reservation och Ulla Andersson i hennes anförande här. Men jag tycker samtidigt att det vore på sin plats med en viss självkritik. Vänstern hade mer än en mandatperiod, drygt fem år, på sig att påverka den tidigare socialdemokratiska regeringen så att den här frågan fick sin lösning. Om jag minns rätt hade ni till och med handläggare i Finansdepartementet och jag förmodar också i Justitiedepartementet.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet kommer nu en promemoria under våren eller möjligen under tidig sommar 2007 att remitteras. Jag utgår också från att så blir fallet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 75 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Visst finns det anledning att rikta kritik mot den förra regeringen som inte har handlagt frågan snabbt nog. Det har vi nog försökt att göra. Vi har också därför lyft fram frågan här i kammaren och försökt att få stöd av allianspartierna men tyvärr inte fått det. Ni kanske ska ha ett eget ansvar i det här också.

Jag hoppas ju att det ska finnas gemensamma lösningar på de här problemen. Men jag vet också att det är flera av de så kallade allianspartierna som inte vill ha sociala lån. Det är er partiståndpunkt, vilket ni också har svarat på frågorna i enkäter. Det tycker jag är mycket allvarligt.

Sedan säger du att ni är anhängare av fri konkurrens. Javisst, men det finns väl också ett samhällligt ansvar i en fri konkurrens. Vi ser ju konsekvenser som drabbar enskilda människor. Ta sms-lån till exempel! Är det en god frukt i den fria konkurrensen? Troligtvis inte. Den känns ganska rutten och borde därför avlägsnas och kanske förbjudas. Men med er inställning heter det att alla frukter är tillåtna, oavsett om de är besprutade väldigt kraftigt och därmed blir giftiga för befolkningen och det får oerhörda konsekvenser. Det kanske finns vissa restriktioner även i en fri konkurrens som samhället bör vidta. Det tycker jag att ni borde fundera vidare på.

Du tar också upp att det nu pågår en utredning i frågan. Vi hade den här frågan uppe i finansutskottet och veckan efter riktade vi kritik mot oss själva. Det var väl ni som riktade kritik mot er själva när ni sade att vi egentligen inte kan avstyrka motionen på det här sättet och hänvisa till pågående utredning när vi har gjort det under så lång tid. Ändå gjorde även ni det. Trots att ni blev upplysta om att det här faktiskt har pågått under en väldigt lång tid valde ni att förfara på samma sätt som ni sedan riktar kritik mot, vilket jag tycker i sig är ganska allvarligt. Ni kunde faktiskt ha tagit ställning och drivit på i frågorna.

Anf. 76 LARS ELINDERSON (m) replik:

Herr talman! Ulla Andersson är frustrerad för att saker och ting inte händer i den takt som man skulle vilja som motionär. Den situationen har jag varit i många gånger också. Man tycker att det händer för lite, och man vill inte vänta på en beredning i en fråga som man tycker att man har svar på redan från början.

Men i det här sammanhanget har jag svårt att förstå att man samtidigt som regeringen tillsätter en kompetent och erkänt kunnig utredningsman som ska gå igenom problematiken inte är beredd att ge honom möjligheten att lägga fram konkreta förslag till lösningar. Det är ju inte säkert att just sociala lån är lösningen på problemen för dem som hamnar i en skuldfälla. Det kan finnas andra möjligheter. Jag ska inte gå in på det nu. Men jag är övertygad om att Jan Ertsborn, som är en kunnig konkursförvaltare som har jobbat med det området i sin profession och som kan gäldenärsproblematik, kommer att ta fram ett bra förslag när det gäller framför allt evighetsgäldenärerna. Jag tror fortfarande att det är bra att avvakta hans arbete och att vi får se fram emot ett förslag som kommer så småningom.

Jag har inte riktigt historien klar för mig, men jag kan inte av riksdagens protokoll utläsa att Vänsterpartiet i kammaren har försökt vidta åtgärder med anledning av att det inte har hänt någonting med tanke på det tillkännagivande som gavs 2001. Jag ska höra med mina kamrater som var med under förra perioden om det verkligen var så. Jag tycker ändå att ni hade ett ansvar inom den tidigare majoriteten som ni inte kan lasta oss för.

Anf. 77 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Om jag börjar med de sociala lån som Lars Elinderson var inne på tycker jag att det är lite konstigt. Här anser man inte att samhället har ett ansvar att på något sätt hjälpa individen att ta sitt ansvar. Men när vi hade bankakuten skulle staten ta sitt ansvar medan bankerna slapp ta sitt, för de slapp till och med att betala tillbaka. Här är det ändå meningen att individerna ska betala tillbaka det lån de faktiskt fått ta. Man kan göra sådana liknelser också för att se vad det handlar om. Då kanske bilden klarnar lite grann.

Visst, ni har tillsatt en utredare, och det är vi så klart mycket glada åt. Därför rabblade jag upp alla de förslag som jag tyckte att den här utredaren skulle ta till sig och titta vidare på. Jag hoppas också att ni som allians kan påverka den här utredningen. Men när man skickade ut pressmeddelandet från utredningen ägnades de facto tre fjärdedelar åt företagen och den sista delen av pressmeddelandet, en fjärdedel, ägnades åt de överskuldssattas situation. Det sänder ändå vissa signaler i det här sammanhanget. Det var utifrån det jag lyfte fram just den delen.

Jag hoppas att vi ska finna goda lösningar, för vi har ett enormt problem. Om vi har 600 000 personer i Kronofogdemyndighetens register och vi hela tiden ser tendenser till att antalet personer ökar och åldern blir lägre, när vi ser olika förslag från marknaden med sms-lån och att det är enkelt att få mobiltelefoner som leder till att räkningarna växer finns det också ett ansvar från den här kammarens sida att faktiskt jobba vidare med och förändra både lagstiftning och tillsyn.

Anf. 78 LARS ELINDERSON (m) replik:

Herr talman! När det gäller utredningsmannens uppdrag vill jag rekommendera Ulla – och det gäller i alla andra sammanhang – att läsa inte bara pressmeddelandena utan också att läsa direktivet. Där framgår det mycket tydligt vilket uppdrag han har, och jag har fullt förtroende för att han kommer att utföra det uppdraget på ett bra sätt.

Begreppet socialt lån innebär för mig någon form av ansvarstagande för att betala själva krediten till staten. Jag tror att problemen kan lösas på olika sätt. Det viktigaste sättet att lösa problem i samhället är att ha en fungerande effektiv lagstiftning. Jag tror att det är den bästa vägen att gå fram. Hur man sedan hanterar dem som hamnar vid sidan av är en fråga som man får diskutera i andra sammanhang. Jag avvaktar Jan Ertsborns utredningsbetänkande. Då får vi diskutera vilka konkreta lösningar som finns på problemen för dem som hamnar vid sidan av på kreditmarknaden, det vill säga gäldenärer som inte kan betala sina skulder.

Anf. 79 EMMA HENRIKSSON (kd):

Herr talman! Jag tyckte att det var värt att begära ordet i den här debatten därför att den berör viktiga frågor, och de förtjänar att lyftas fram. Ulla Andersson ska ha heder av att Vänsterpartiet tar dessa frågor på så stort allvar. De berör människors enskilda situation på ett genomgripande sätt. Det är värt att lyfta fram.

Jag vänder mig sedan mot en del av det som Ulla Andersson hävdade i sitt inlägg, nämligen att vi skulle göra det värre för personer i den här situationen. Med alliansens politik, där vi satsar på jobben, gör vi något långtgående för att förhindra att fler hamnar i den här situationen och

förbättrar för många som redan har hamnat i den här situationen. Det är viktigt att se att effekten av alliansens politik går igenom på så många viktiga områden.

Det är trevligt att se att det har kommit in en socialdemokrat i kam-maren för att lyssna på debatten. När vi skrev betänkandet kunde vi se att det inte har hänt speciellt mycket, trots att utskottet redan 2001 sade ifrån att det nu måste hända något i frågan. Det har inte hänt.

Jag ser gärna att vi tillsammans fortsätter att göra något för de männi-skor som faktiskt har hamnat i en skuldfälla. Alliansens partier kommer att jobba starkt för detta. Ju fler vi får stöd av i den frågan desto bättre.

Anf. 80 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Man blir glad när man får chansen att fortsätta att debat-tera. Det tackar jag Emma Henriksson för. Jag tackar också för ditt enga-gemang, och jag tror ärligt att du menar att ni vill ta tag i frågorna och finna lösningar på problemen. Men hittills har er politik, tyvärr, visat på motsatsen.

Du säger att ni satsar på jobben, och på det sättet förhindrar ni att människor hamnar i den här situationen. Men de facto skär ni ned kraftigt i a-kassan. Själv blev jag kontaktad av en ensamstående kvinna, kommu-nalare, som fick sin a-kassa sänkt till 4 000 kronor i månaden. Hur tror du hennes situation har förbättrats av era förslag? Hur tror ni de arbets-lösa och sjukskrivna på något sätt blir både friskare och mer arbetsföra genom att a-kassenivåerna kraftigt sänks?

Du säger sedan att effekterna av alliansens politik slår igenom. När man tittar på effekterna av alliansens politik i vårpropositionen räknar ni med en arbetslöshet på 6,2 procent år 2010. Då har era förslag fått fullt gehör och det är ett fullt resursutnyttjande i ekonomin. Då räknar ni fort-farande med en arbetslöshet på 6,2 procent. Det är alltså många männi-skor som tvingas leva på de 65-procentiga nivåerna.

I den propositionen kan vi också läsa att det finns 890 000 människor i fortsatt så kallat utanförskap. På vilket sätt hjälper sänkta ersättningsni-våer i a-kassan och i sjukförsäkringarna dessa människor till ett mer värdigt liv? På vilket sätt bidrar det till att förhindra att människor blir överskuldssatta? Det skulle jag gärna vilja ha svar på.

Anf. 81 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Herr talman! För första gången på länge kan vi se att antalet männi-skor i utanförskap på grund av sjukdom och arbetslöshet sjunker samti-digt. Det är något som på lång sikt kan göra att vi faktiskt får mer resur-ser i samhället för att hjälpa dem som mest behöver det. Att personer som får sin a-kassa sänkt får en sämre ekonomi är givet. Det finns ingen anledning att försöka tala bort det. Men att vi hindrar att fler blir bero-ende av a-kassan för sin försörjning är det stora steget som gör att betyd-ligt fler människor faktiskt inte är beroende av bidrag.

Vad kan vi göra som ger bäst effekt? Det är att människor får ett ar-bete, en egen försörjning, och får känna tillfredsställelsen av att vara med och bidra därför att deras kompetens tas till vara i samhället.

Det finns och kommer troligen även fortsättningsvis att finnas männi-skor som hamnar i skuldfällor. Det är just därför det är så viktigt att vi

jobbar med att hitta bättre verktyg och titta på vad som gör att de hamnar där. Det går vi vidare med.

Anf. 82 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Tar man del av forskningen kan man konstatera att det egentligen finns tre sätt att skapa fler arbetstillfällen. Ett sätt är att satsa på reformer, det vill säga öka efterfrågan i samhället genom att öka tryggheten, ha höga ersättningsnivåer i trygghetssystemen och så vidare. Alla människor har en god ekonomisk ställning.

Ett andra sätt är att satsa på investeringar i välfärden i form av fler anställda i offentlig sektor, i ökat vägbyggande och utbyggd infrastruktur och så vidare.

Det tredje sättet är det sätt ni har valt, nämligen att sänka ersättningsnivåerna i a-kassan för att på så vis tvinga ut fler på arbetsmarknaden och fler står till arbetsmarknadens förfogande så att lönenivåerna pressas nedåt.

Det är tydligt att ni har valt denna väg, vilket tyvärr många andra europeiska länder har gjort med oerhörda konsekvenser. Människor tvingas in i låglönejobb. Er politik är mycket tydlig där. Ni säger att höga löner, trygghet på arbetsmarknaden och höga skatter är arbetsmarknadens främsta problem. Men forskning visar att trygga ersättningsnivåer, att människor är trygga i sina jobb, tillsammans med arbetsmarknadspolitik och studier, är det bästa sättet att möta en arbetsmarknad i utveckling.

Men ni väljer en konservativ väg där ni utsätter människor för svåra situationer. När vi kommer fram till 2010 tror jag att vi har sett en tillbakapressning av lönerna där 890 000 personer ska leva på era sänkta ersättningsnivåer. Det är ett problem vi står inför, och det har på intet sätt hjälpt de överskuldssatta utan snarare bidragit till att fler har blivit överskuldssatta.

Anf. 83 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Herr talman! Nu hamnar vi lite i en debatt som mer handlar om arbetsmarknadspolitiken, vilken debatterades precis innan vår debatt.

Det finns en naturlig koppling. Om du inte har en trygg och stabil försörjning genom ett arbete hamnar du lättare i en skuldfälla än om du har ett arbete. Det är därför det är så viktigt att vi satsar på arbete. Det stämmer inte att vi bara vill sänka lönerna och på det sättet få fler i arbete. Tvärtom! Den politik vi använder oss av stimulerar efterfrågan, gör så att fler vill anställa och gör det lönsamt för den enskilde att arbeta. Det är kombinationen av dessa åtgärder, att vi gör så att fler efterfrågas och så att fler efterfrågar ett arbete, som gör att fler kommer att komma i arbete och fler kommer att slippa utanförskapet. Det är fler som inte kommer att hamna i en skuldfälla. För dem som har hamnat i en skuldfälla får fler möjligheten att själva ta sig ur den. Det ska också kombineras med att se över vad som gör att folk hamnar där och vad som kan göras för att hjälpa dem som inte klarar att ta sig upp av egen kraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 15 §.)

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2006/07:FiU26

Finansförvaltning i statliga fastighetsbolag (framst. 2006/07:RRS14).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.40 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU6 Europarådet

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU13 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under år 2006

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU6 Behandling av personuppgifter inom Försvarmaktens och Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Preskriptionstiden)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

263 för utskottet

19 för res. 2

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 82 m, 24 c, 19 fp, 19 kd, 15 mp

För res. 2: 19 v

Frånvarande: 26 s, 15 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

SoU10 Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor m.m.

Punkt 1 (Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

265 för utskottet

15 för res. 1

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 82 m, 23 c, 18 fp, 19 kd, 19 v

För res. 1: 15 mp

Frånvarande: 26 s, 15 m, 6 c, 10 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 2 (Könsmaktsanalys)

1. utskottet

2. res. 2 (mp, v)

Votering:

248 för utskottet

34 för res. 2

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 82 m, 24 c, 19 fp, 19 kd

För res. 2: 19 v, 15 mp

Frånvarande: 26 s, 15 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 6 (Våld mot funktionshindrade)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

262 för utskottet

19 för res. 6

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 81 m, 24 c, 19 fp, 19 kd, 15 mp

För res. 6: 19 v

Frånvarande: 26 s, 16 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 11 (Dödsfallsutredningar)

1. utskottet

2. res. 10 (mp, v)

Votering:

248 för utskottet

34 för res. 10

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 104 s, 82 m, 24 c, 19 fp, 19 kd
För res. 10: 19 v, 15 mp
Frånvarande: 26 s, 15 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU11 Diskriminering

Punkt 3 (Diskriminering av transpersoner)

1. utskottet
2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

144 för utskottet
137 för res. 3
68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 19 fp, 19 kd
För res. 3: 104 s, 19 v, 14 mp
Frånvarande: 26 s, 15 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 7 (Frågor om rekrytering m.m.)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 7 (s, mp)

Votering:

144 för utskottet
119 för res. 7
19 avstod
67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 19 fp, 19 kd
För res. 7: 104 s, 15 mp
Avstod: 19 v
Frånvarande: 26 s, 15 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 8 (Rättegångskostnader i diskrimineringsmål)

1. utskottet
2. res. 9 (v)

Votering:

263 för utskottet
19 för res. 9
67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 82 m, 24 c, 19 fp, 19 kd, 15 mp
För res. 9: 19 v
Frånvarande: 26 s, 15 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU9 Bank- och försäkringsfrågor

Punkt 4 (Statliga sociala lån och saneringslån)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

262 för utskottet

19 för res. 1

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 82 m, 24 c, 19 fp, 19 kd, 14 mp

För res. 1: 19 v

Frånvarande: 26 s, 15 m, 5 c, 9 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU26 Finansförvaltning i statliga fastighetsbolag

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 25 april

2006/07:487 Bostadspolitik

av *Lars Mejern Larsson* (s)

till statsrådet *Mats Odell* (kd)

2006/07:488 Utförsäljning av vissa statligt ägda bolag

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till statsrådet *Mats Odell* (kd)

2006/07:489 Förmögenhetsskatt och amnesti

av *Lars Johansson* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

2006/07:490 Finansieringen av a-kassan

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2006/07:491 Direktiv för styrelser samt representation i statliga bolag

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till näringsminister *Maud Olofsson* (c)

2006/07:492 Fördelningspolitiken
av *Eva-Lena Jansson* (s)
till statsminister *Fredrik Reinfeldt* (m)

Prot. 2006/07:98
25 april

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 maj.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 april

2006/07:1069 Byggnadsstrejken

av *Hans Wallmark* (m)
till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2006/07:1070 Antisemitism i FN

av *Ewa Björling* (m)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2006/07:1071 Villkor och förutsättningar för småskalig livsmedelsproduktion

av *Rune Wikström* (m)
till näringsminister *Maud Olofsson* (c)

2006/07:1072 Förföljda författare

av *Cecilia Wikström* i Uppsala (fp)
till kulturminister *Lena Adelsohn Liljeroth* (m)

2006/07:1073 Det internationella arbetet mot klustervapen

av *Veronica Palm* (s)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2006/07:1074 Dubbelspår på hela Västkustbanan

av *Marie Weibull Kornias* (m)
till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2006/07:1075 EU-förhandlingarna med Turkiet och säkerhet för minoriteter

av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2006/07:1076 Bristen på läkare

av *Marina Pettersson* (s)
till socialminister *Göran Hägglund* (kd)

den 25 april

2006/07:1077 Könsdiskriminerande reklam

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister *Nyamko Sabuni* (fp)

2006/07:1078 Gröna jobb

av *Kerstin Engle* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1079 Personlig service vid skattekontoren i framtiden

av *Jan Ertsborn* (fp)
till finansminister Anders Borg (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 maj.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 25 april

2006/07:1046 Strandskyddet

av *Carina Hägg* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1048 Svenskt agerande gällande Världsbankens chef Paul Wolfowitz

av *Ulf Holm* (mp)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:1049 Statligt stöd till glasindustrin

av *Billy Gustafsson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:1052 Överskottsmateriel som suveränitetsstöd till demokratiska länder utanför Europa

av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:1053 Högräntefälla för låginkomsttagare vid utbildning

av *Carina Moberg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:1055 Utbyggnaden av riksväg 40

av *Ulf Sjösten* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:1057 Synskadades situation på arbetsmarknaden

av *Holger Gustafsson* (kd)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2006/07:1058 Jobbskatteavdrag för sjöfolk

av *Lars Johansson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:1060 Kommunernas och landstingens pensionsskulder

av *Solveig Hellquist* (fp)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2006/07:1062 Musselodling
av *Maria Kornevik Jakobsson* (c)
till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

2006/07:1063 Demensvården
av *Catharina Bråkenhielm* (s)
till statsrådet *Maria Larsson* (kd)

2006/07:1064 Studiemedel vid sjuk- eller aktivitetsersättning
av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)
till utbildningsminister *Lars Leijonborg* (fp)

2006/07:1065 Satsning på Dalabanan
av *Peter Hultqvist* (s)
till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2006/07:1066 Inkomstbeskattning av allmännyttiga stiftelser
av *Lennart Axelsson* (s)
till finansminister *Anders Borg* (m)

2006/07:1068 Utredning om ID-kort
av *Eva-Lena Jansson* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister *Nyamko Sabuni* (fp)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 maj.

19 § Kammaren åtskildes kl. 16.14.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 11 §
anf. 23 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 70 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.40 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om aktuell debatt	1
3 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	2
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
6 § Hänvisning av ärende till utskott	3
7 § Förnyad bordläggning.....	3
8 § Europarådet.....	3
Utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU6	3
(Beslut fattades under 15 §.)	3
9 § Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under år 2006.....	3
Utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU13	3
Anf. 1 WALBURGA HABSBERG DOUGLAS (m)	3
(Beslut fattades under 15 §.)	5
10 § Behandling av personuppgifter inom Försvarsmaktens och Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet	5
Försvarsutskottets betänkande 2006/07:FöU6	5
Anf. 2 GUNILLA WAHLÉN (v)	5
Anf. 3 KARIN ENSTRÖM (m)	7
Anf. 4 STAFFAN DANIELSSON (c)	8
Anf. 5 ALLAN WIDMAN (fp).....	8
Anf. 6 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	10
(Beslut fattades under 15 §.)	11
11 § Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor m.m.	11
Socialutskottets betänkande 2006/07:SoU10	11
Anf. 7 MARGARETA B KJELLIN (m)	11
Anf. 8 EVA OLOFSSON (v)	11
Anf. 9 THOMAS NIHLÉN (mp)	14
Anf. 10 MARINA PETTERSSON (s)	16
Anf. 11 MAGDALENA ANDERSSON (m)	18
Anf. 12 EVA OLOFSSON (v) replik	20
Anf. 13 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	21
Anf. 14 EVA OLOFSSON (v) replik	21
Anf. 15 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	22
Anf. 16 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	22
Anf. 17 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp).....	24
Anf. 18 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	25
Anf. 19 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	27
Anf. 20 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	30
Anf. 21 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	30
Anf. 22 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	31
Anf. 23 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	31

Anf. 24	MARINA PETERSSON (s) replik	32
Anf. 25	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	32
Anf. 26	MARINA PETERSSON (s) replik	32
Anf. 27	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	33
Anf. 28	EVA OLOFSSON (v) replik	33
Anf. 29	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	34
Anf. 30	EVA OLOFSSON (v) replik	34
Anf. 31	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	35
Anf. 32	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	35
Anf. 33	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	36
Anf. 34	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	36
Anf. 35	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	36
	(Beslut fattades under 15 §.)	36
12 §	Diskriminering	36
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2006/07:AU11	36
Anf. 36	HANS BACKMAN (fp)	36
Anf. 37	LUCIANO ASTUDILLO (s)	37
Anf. 38	TORBJÖRN BJÖRLUND (v)	38
Anf. 39	ULF HOLM (mp)	41
Anf. 40	REZA KHELILI DYLANI (m)	42
Anf. 41	ULF HOLM (mp) replik	45
Anf. 42	REZA KHELILI DYLANI (m) replik	45
Anf. 43	ULF HOLM (mp) replik	45
Anf. 44	REZA KHELILI DYLANI (m) replik	46
Anf. 45	TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik	46
Anf. 46	REZA KHELILI DYLANI (m) replik	46
Anf. 47	TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik	47
Anf. 48	REZA KHELILI DYLANI (m) replik	47
Anf. 49	ANNIKA QARLSSON (c)	47
Anf. 50	ULF HOLM (mp) replik	49
Anf. 51	ANNIKA QARLSSON (c) replik	49
Anf. 52	ULF HOLM (mp) replik	50
Anf. 53	ANNIKA QARLSSON (c) replik	50
Anf. 54	TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik	51
Anf. 55	ANNIKA QARLSSON (c) replik	51
Anf. 56	TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik	52
Anf. 57	ANNIKA QARLSSON (c) replik	52
Anf. 58	EVA FLYBORG (fp)	53
Anf. 59	ULF HOLM (mp) replik	55
Anf. 60	EVA FLYBORG (fp) replik	55
Anf. 61	ULF HOLM (mp) replik	56
Anf. 62	EVA FLYBORG (fp) replik	57
Anf. 63	TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik	57
Anf. 64	EVA FLYBORG (fp) replik	58
Anf. 65	TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik	58
Anf. 66	EVA FLYBORG (fp) replik	59
Anf. 67	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	59
Anf. 68	ULF HOLM (mp) replik	62
Anf. 69	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	62

Anf. 70 ULF HOLM (mp) replik	63
Anf. 71 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	63
(Beslut fattades under 15 §.)	64
13 § Bank- och försäkringsfrågor	64
Finansutskottets betänkande 2006/07:FiU9	64
Anf. 72 ULF SJÖSTEN (m).....	64
Anf. 73 ULLA ANDERSSON (v)	65
Anf. 74 LARS ELINDERSON (m).....	67
Anf. 75 ULLA ANDERSSON (v) replik	68
Anf. 76 LARS ELINDERSON (m) replik	69
Anf. 77 ULLA ANDERSSON (v) replik	70
Anf. 78 LARS ELINDERSON (m) replik	70
Anf. 79 EMMA HENRIKSSON (kd)	70
Anf. 80 ULLA ANDERSSON (v) replik	71
Anf. 81 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	71
Anf. 82 ULLA ANDERSSON (v) replik	72
Anf. 83 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	72
(Beslut fattades under 15 §.)	72
14 § Finansförvaltning i statliga fastighetsbolag.....	73
Finansutskottets betänkande 2006/07:FiU26	73
(Beslut fattades under 15 §.)	73
Ajournering.....	73
Återupptagna förhandlingar	73
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	73
UU6 Europarådet	73
UU13 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under år 2006	73
FöU6 Behandling av personuppgifter inom Försvarmaktens och Försvarets radioanstalts underrättelseverksamhet.....	73
SoU10 Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor m.m.	74
AU11 Diskriminering.....	75
FiU9 Bank- och försäkringsfrågor	76
FiU26 Finansförvaltning i statliga fastighetsbolag.....	76
16 § Anmälan om interpellationer	76
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	77
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	78
19 § Kammaren åtskildes kl. 16.14.	79

